

Elitekarriere på spil

- en analyse af pigers elitetilværelse mellem samfundsmæssige og idrætslige normer

Stinne Lyager Bech, Ulrik Almlund, Maja Plum & Rasmus K. Storm

Oktober 2004

Elitekarriere på spil

- En analyse af pigers elitetilværelse mellem samfundsmæssige og idrætslige normer

Stinne Lyager Bech, Ulrik Almlund, Maja Plum & Rasmus K. Storm

- For Team Danmark 2004

Denne rapport kan downloades fra Team Danmarks hjemmeside:

www.teamdanmark.dk

Indhold

1.	Forord.....	5
2.	Indledning og problemfelt.....	8
2.1	Problemstilling.....	9
2.2	Tilgang til problemstillingen.....	10
2.3	Undersøgelsens kønsaspekt.....	13
3.	Undersøgelsens fremgangsmåde og metode.....	16
3.1	Kvantitative metoder - spørgeskemaundersøgelsen.....	17
3.1.1	Udsending og rykkerprocedure.....	19
3.1.2	Svarprocent og frafald.....	19
3.1.3	Spørgeskemaet.....	20
3.2	Kvalitative metoder - interviewundersøgelsen.....	20
3.2.1	Interviewenes gennemførelse.....	21
3.2.2	Udvælgelse af respondenter til de kvalitative interview.....	21
3.3	Rapportens opbygning.....	22
4.	Eksisterende forskning om piger og eliteidræt.....	24
4.1	Teoretiske sociologiske studier med fokus på køn.....	24
4.2	Konkrete, praktisk-empiriske undersøgelser om eliteidræt.....	26
4.3	Bredere praktiske undersøgelser, der ofte omfatter breddeidræt.....	28
5.	Et tilvalg indebærer fravalg.....	30
5.1	At satse.....	30
5.1.1	At satse er at forfølge sin egen grænse.....	30
5.1.2	Satsning indebærer valg.....	33
5.1.3	Opsamling.....	39
5.2	At satse kræver tro.....	40
5.2.1	Når tvivlen dukker op.....	41
5.2.2	Flydere og fightere.....	44
5.2.3	Usikkerhed som kønsspecifikt træk.....	45
5.2.4	Opsamling.....	46
5.3	Optegning af et krydspres.....	47
6.	Centrale dilemmaer.....	49
6.1	Fordeling af tid.....	49
6.2	Uddannelse og idræt – to sider af samme sag?.....	53
6.2.1	Uddannelse som selvfølgelig valg.....	54
6.2.2	Uddannelse eller idræt – et umuligt valg.....	58
6.2.3	Opsamling.....	64
6.3	Det sociale dilemma – at høre til og være anderledes.....	64
6.3.1	En fælles platform.....	66
6.3.2	Venner, familie og forventninger.....	70
6.3.3	Opsamling.....	74
6.4	Det økonomiske dilemma.....	75
6.4.1	Økonomien som et ekstra pres.....	76
6.4.2	Opsamling.....	78
6.5	Indholdsudfyldelse af krydspreset.....	78

7.	Relationer i den idrætslige sfære – mellem nærhed og distance.....	81
7.1	Pigernes indbyrdes relationer.....	81
7.1.1	Pigers adfærd – en tolkning i forhold til drenge.....	81
7.1.2	Omsorg som både forudsætning og barriere.....	84
7.1.3	Inde på banen og udenfor banen – en mestringsstrategi.....	90
7.1.4	Opsamling.....	91
7.2	Trænere og piger – billeder og relationer.....	92
7.2.1	Mellem det sportslige og det personlige.....	92
7.2.2	Den kønnede forståelse.....	96
7.2.3	At blive forstået i sin dobbelte anderledeshed.....	98
7.2.4	Opsamling.....	100
7.3	Krydspressets betydning for relationer inden for elitesporten.....	101
8.	Konklusioner og perspektiver.....	104
8.1	Troen er altafgørende.....	105
8.1.1	Perspektiver.....	106
8.2	Dilemmaer der ikke forsvinder.....	107
8.2.1	Perspektiver.....	109
8.3	Anerkendelse af pigernes situation.....	110
8.3.1	Perspektiver.....	112
9.	Litteraturliste.....	113

1. Forord

”Elitekarriere på spil – en analyse af pigers elitetilværelse mellem samfundsmæssige og idrætslige normer” er en undersøgelse af til- og fravalg af eliteidrætskarriere¹ blandt 15 – 18 årige kvindelige eliteudøvere inden for badminton, håndbold, tennis og bordtennis.²

Undersøgelsen er rekvireret og finansieret af Team Danmark på baggrund af henvendelser fra - samt drøftelser med - elitetrænere i undersøgelsens idrætsgrene. Undersøgelsens fokus er fremkommet, idet flere elitetrænere oplever, at piger i nævnte alder (tilhørende det vi kan kalde ’subeliten’³) af forskellige årsager ikke er motiverede for at satse på eliteidrætten - og træne målrettet i relation hertil - ligesom nogle simpelthen ikke slår igennem, selvom deres talent tegnede til det.

På dette tidspunkt i pigernes liv synes der altså at være nogle forhold, som bliver afgørende for, at de ikke fortsætter progressionen i karrieren inden for eliteidrætten. Det er disse forhold, denne undersøgelse søger at kaste lys over.

Undersøgelsen tager dermed udgangspunkt i konkrete problemer i elitetrænerens arbejde og udøvernes elitekarriereforløb, og forsøger på denne baggrund at afdække årsager og sammenhænge bag problemstillingen med henblik på eventuelle fremtidige tiltag.

Selvom undersøgelsen afdækker mekanismer, sammenhænge mv. har det ikke været en del af undersøgelsens opdrag at komme med håndfaste løsningsmodeller på baggrund af undersøgelsens resultater. I de konkluderende dele af undersøgelsesrapporten reflekteres i stedet mere overordnet over perspektiver i relation til de undersøgte udøvere. Herefter lades det op til Team Danmark, de

¹ I denne undersøgelse anvendes begreberne ”eliteidræt” samt ”elitesport” synonymt.

² For nærmere specificering af undersøgelsespopulationen se Kapitel 3.

³ ’Subeliten’ er de udøvere, der ligger på niveauet lige under den absolutte elite, også kaldet *supereliten* (som omfatter national og international elite). Hvilke grupper af udøvere, der tilhører den ene eller anden gruppe er ikke nemt at definere entydigt, idet dette er forskelligt fra sportsgren til sportsgren (hvad der opfattes som elite indenfor én sportsgren er det ikke nødvendigvis indenfor en anden ditto). I denne undersøgelse er udvælgelsen af de undersøgte piger sket via en idrætsfaglig vurdering foretaget af de relevante trænere jf. Kapitel 3.

relevante forbund og ikke mindst spillere og trænere at arbejde videre med mere konkrete initiativer i fremtiden.

Der er ikke tidligere foretaget en fokuseret undersøgelse af pigers til- og fravalg af eliteidrætskarriere herhjemme. Denne undersøgelse kan derfor siges at bevæge sig på uudforsket område. Der er dog tidligere gennemført andre undersøgelser med fokus på forskellige aspekter af forholdet mellem køn og eliteidræt, og disse studier vil i relevant omfang blive inddraget i undersøgelsen. Helt konkret er der foretaget en litteratursøgning samt et egentlig litteraturstudie, der danner udgangspunkt herfor. Omfattet af dette er også øvrige undersøgelser med sportslig vinkel, der kan bidrage med relevante data eller resultater i relation til undersøgelsens fokus (mere om dette i Kapitel 4).

Undersøgelsen består af to bind: Selve undersøgelsesrapporten samt et appendiks indeholdende svarfordelinger på spørgeskemaernes spørgsmål, der udgør et vægtigt grundlag for rapportens analyser.

Undersøgelsesrapporten er så vidt muligt holdt i et let tilgængeligt sprog uden brug af for mange samfundsvidenskabelige fagtermer. Dog er visse dele af rapporten vanskeligere tilgængelig end andre. Kapitlet om undersøgelsens fremgangsmåde og metode (Kapitel 3) er herunder den mest vanskelige, og er forbeholdt den særligt interesserede.

Som udgangspunkt anbefales dog, at hele rapporten læses om end det også er tilstræbt, at konklusionen samt de opstillede perspektiver kan læses særskilt med henblik på, at læseren hurtigt kan danne sig overblik over undersøgelsens resultater (Kapitel 8).

Undersøgelsen er gennemført af en undersøgelsesgruppe bestående af: Maja Plum, Stinne Bech, Ulrik Almlund og Rasmus K. Storm (projektleder).

Undersøgelsesrapporten er forfattet af undersøgelsesgruppen i fællesskab, mens størstedelen af dataindsamling og -bearbejdning er foretaget af Maja Plum, Stinne Lyager Bech og Ulrik Almlund. Udformning af undersøgelsesdesign har Rasmus K. Storm og Maja Plum stået for.

Undersøgelsen er gennemført i perioden april til oktober 2004.

Undersøgelsesgruppen takker alle, som har medvirket i undersøgelsen samt alle, der velvilligt har hjulpet til med det praktiske omkring undersøgelsens gennemførelse.

København, oktober 2004.

Stinne Lyager Bech, Ulrik Almlund, Maja Plum og Rasmus K. Storm

2. Indledning og problemfelt

Dansk eliteidræt er i høj grad afhængig af en kontinuerlig rekruttering af idrætsudøvere, der har både talent til og ønske om at udøve idræt i et omfang og på en vis, der er nødvendig for at opnå det allerhøjeste niveau samt de bedste resultater nationalt og internationalt. Imidlertid kan det konstateres, at en række eliteidrætsudøvere⁴ - på trods af deres talent og gode muligheder for resultatmæssigt advancement - vælger idrætskarrieren fra, ikke er motiverede for at satse eller simpelthen indstiller elitekarrieren af forskellige årsager.

Oplevelsen af, at talentfulde idrætsudøvere falder fra, fører til bekymring for, at dansk eliteidræt i fremtiden får problemer med at opretholde og forbedre sit generelle nationale og internationale niveau, hvis kontinuiteten i rekrutteringen ikke fortsat sikres. Indenfor eliteidræt vil der nemlig altid efterspørges en så bred rekrutteringsskare af talenter som muligt, og selv et begrænset frafald blandt den potentielle superelite er problematisk - eller kan på længere sigt udvikle sig til at blive det - idet et lille eller svindende rekrutteringsgrundlag svækker mulighederne for at skabe danske topudøvere.

Set ud fra et sportsligt synspunkt er frafald inden for eliteidrætten altså at betragte som et problem uanset størrelsen af dette frafald.

Samtidig er der i Team Danmark og blandt en række elitetrænere en oplevelse af, at problemerne med frafald og manglende motivation er mere udbredt blandt unge piger, der dyrker eliteidræt, end blandt drenge.

Denne rapport tager sit udgangspunkt i denne oplevelse; men sigter ikke på at kortlægge omfanget af problemet med frafald. I stedet søges efter årsagerne til, at i hvert fald nogle piger ikke gennemfører den eliteidrætskarriere, som deres talent umiddelbart tegner til, mens andre gør. Herunder fokuseres på, om der er særlige elementer, som gør sig gældende i relationen 'pige – eliteidræt', samt hvilke der i så fald kommer i spil, når pigerne i 15-18 års alderen står i en række

⁴ Det er implicit, at der i denne sammenhæng tænkes på de af undersøgelsen omfattede sportsgrene.

mere eller mindre bevidste valgsituationer, der kan være afgørende for, om de udvikler sig til superelite⁵, trapper ned eller helt opgiver eliteidrætskarrieren.

Umiddelbart betragtet kan de forhold, der har indflydelse på pigernes til- og fravalg, på den ene side være knyttet sammen med det idrætslige, herunder både den konkrete organisering af de idrætslige foranstaltninger såsom træningstider, faciliteter og økonomi, samt de mere identitetsskabende aspekter som træningsmiljø, gruppeforhold og normer indenfor sporten.

På den anden side kan det være forhold, der er knyttet til samfundet mere generelt. Disse forhold kan være konkrete sammenhænge, som piger i denne alder indgår i, såsom skole, job og fritidsaktiviteter. Men det kan også være samfundets dominerende forestillinger om, hvordan en pige eller kvinde bør være. Eksempelvis når piger traditionelt forventes at være omsorgsfulde og medfølelse, mens eliteidrætsudøvere ofte forventes at være konkurrerende og dominerende. Flere af de kvaliteter, der inden for sportens verden opfattes som nødvendige for at udøve idræt på eliteplan, kan således stå i modsætning til de herskende normer om, hvad det vil sige at være en pige.

2.1 Problemstilling

Den overordnede problemstilling for undersøgelsen er på denne baggrund, *hvordan idrætslige og samfundsmæssige forhold virker ind på til- og fravalg af eliteidrætskarriere blandt 15-18 årige piger indenfor Håndbold, Bordtennis, Badminton og Tennis?*

Ved at fokusere på til- og fravalg af eliteidrætskarrieren belyses to centrale aspekter:

Tilvalg dækker over et spørgsmål om, hvad der *motiverer* pigerne til at satse på deres idræt. Med *motivation* menes dét, som pigerne værdsætter ved deres idræt, hvad der begrundes deres satsning samt hvilke aspekter der så at sige driver dem fremad.

⁵ Supereliten er som nævnt i ovenstående note den absolutte elite.

Fravalg dækker over et spørgsmål om, hvad der får pigerne til at tvivle på, om de skal fortsætte idrætskarrieren eller måske i sidste ende til at vælge at opgive den. I hvilke situationer opstår tvivlen, og hvilke tanker og overvejelser gør pigerne sig i den forbindelse?

Selvom begreberne om til- og fravalg umiddelbart kan give læseren indtryk af, at der tale om meget bevidste eller rationelle processer, når pigerne vælger til eller fra, skal dette imidlertid ikke opfattes som sådan. Der kan nemlig være en række forhold, der øver indflydelse på pigernes tanker og handlinger, som de ikke umiddelbart er opmærksomme på eksistensen eller konsekvensen af.

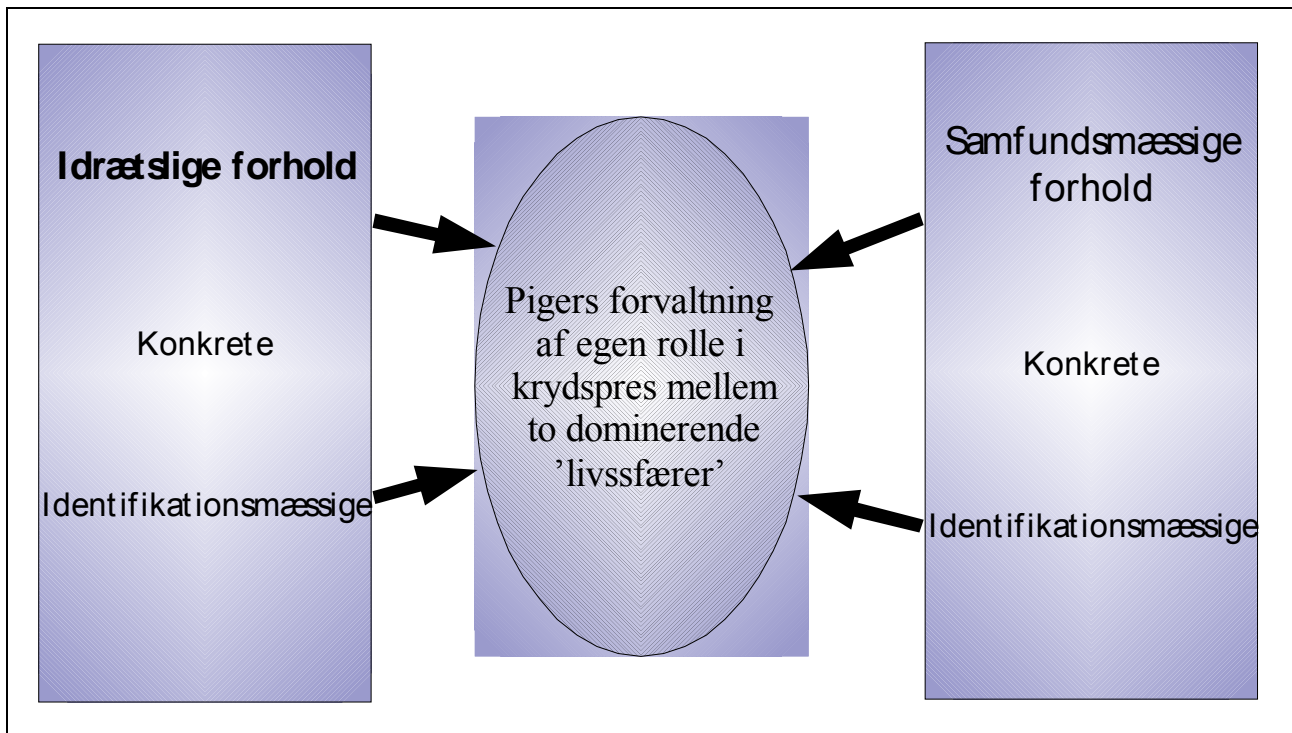
Til- eller fravalget af en idrætskarriere behøver således ikke at være et bevidst valg; men kan være et resultat af en ubemærket proces. Ved at sætte fokus på hvad, der skaber henholdsvis motivation og tvivl om eliteidrætskarrieren, kan der gives et billede af, hvilke forhold, der har indflydelse på, om pigerne får udnyttet deres potentiale og talent. Indirekte kan der dermed peges på, hvor der eventuelt kan foretages ændringer, der kan gøre det nemmere for pigerne at vælge eliteidrætten til.

2.2 Tilgang til problemstillingen

Som indikeret direkte i formuleringen af undersøgelsens problemstilling bevæger undersøgelsen sig ud fra en tese om, at det er i mødet mellem de idrætslige og de samfundsmæssige forhold, at forklaringen på pigers til- og fravalg af idrætten skal findes.

Samtidig er der i både den idrætslige og den samfundsmæssige sfære konkrete såvel som identifikationsmæssige forhold, der påvirker pigerne. Dette kan beskrives med udgangspunkt i nedenstående figur:

Figur 1: Krydspresmodellen

De konkrete forhold indenfor de to sfærer er umiddelbart til at tage at føle på, og udgør ofte den legitime eller 'gode' forklaring på, hvorfor man stopper eller slår igennem som topeleidrætsudøver.

De identifikationsmæssige aspekter er derimod bundet til oplevelser, fornemmelser og følelser, som mennesker støder på i mødet med andre. Der er ofte tale om usagte normer og implicite forventninger, der kan være modsatrettede fra de to sfærer.

Tesen i undersøgelsen er, at de pågældende piger forvalter det at være pige i et krydspres mellem de forskellige forhold. På det konkrete plan kan det være overvejelser om, hvorvidt en hverdag med både skole og idræt kan hænge sammen, hvor pigerne kan føle sig tvunget til at vælge. På det identifikationsmæssige plan kan det være ønsket om både at være en omsorgsfuld veninde og en god eliteidrætsudøver. Tesen er, at dette krydspres får udslag på pigernes til- og fravalg af eliteidrætten.

Til- eller fravalg af elitekarrieren har dermed konkrete konsekvenser for pigernes liv og hverdag og den måde, hvorpå de fordeler deres tid og ressourcer mellem sport, uddannelse, arbejde og sociale aktiviteter. Samtidig har det nogle identifikationsmæssige konsekvenser for pigerne, når de skal forvalte deres rolle som piger, både i den idrætslige og den samfundsmæssige sfære.

Spørgsmålet er derfor, hvilke tanker og forestillinger pigerne gør sig i den forbindelse og hvilke forhold, der får betydning for, om pigerne bliver en del af supereliten indenfor deres sport. I undersøgelsen sættes således fokus på, hvordan pigerne - på det konkrete såvel som identifikationsmæssige plan - forvalter deres liv i krydspresset mellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære. Hvilke oplevelser knytter de til dét at dyrke idræt på eliteniveau, og hvordan udspiller dilemmaerne mellem de to sfærer sig både konkret og identifikationsmæssigt for de pågældende piger?

I undersøgelsen lægges dermed vægt på, hvordan pigerne selv italesætter det at være eliteidrætsudøver og de dilemmaer, de står i. Dette gøres ud fra en overbevisning om, at den måde, der tales om ting og fænomener på, aktivt er med til at skabe disse og gøre dem virkelige. Når piger knytter en række forestillinger og betydninger til dét at være eliteidrætspige, er det således med til skabe rammerne for, hvordan man konkret som pige kan handle og tænke i forhold til sin idræt og sin øvrige sociale praksis.

Når det i undersøgelsen undersøges, hvordan pigerne indgår i identifikationsmæssige processer, er det ud fra en opfattelse af identitet som en størrelse, der er under forandring og skabelse hele livet igennem. Det medfører samtidig en opfattelse af identiteter som processuelle, fragmenterede og mangeartede, idet et individ - i denne forståelse - kan indtage et utal af forskellige roller, og i princippet aldrig har dét, man traditionelt ville kalde en fast 'kerne' af identitet.⁶

Det betyder imidlertid ikke, at pigerne altid er splittede mellem mange forskellige identifikationsmæssige faktorer. Blot er det antagelsen, at man i et livsforløb løbende gennemgår

⁶ Undersøgelsen lægger sig dermed op af en forståelse af identitet, som er udviklet indenfor, hvad der ofte benævnes poststrukturalistisk teori. Heri forlades en opfattelse af identitet som en persons 'indre kerne', hvad enten denne ses som medfødt eller som skabt i interaktionen mellem individ og samfund. Den poststrukturalistiske tilgang til identitet opfatter identitet som en konstruktion, som noget der konstant er i udvikling. Individet fremstår som fragmenteret eller decentreret, det kan have flere identiteter, alt efter hvilken social sammenhæng det indgår i (Hall 1992, Laclau 1990).

processer, hvor man står overfor en række forskellige identifikationsmuligheder. Pigerne kan dermed identificere sig forskelligt - for eksempel som 'sportsudøver' og 'skolepige' - uden at dette nødvendigvis kommer i konflikt med hinanden eller medfører identifikationsmæssige problemer. Det er først, hvis identifikationerne indebærer modsatrettede krav til pigerne, at det kan opleves problematisk eller frustrerende.

Samtidig er det centralt, at selvom identiteter opfattes som noget individet aktivt skaber hele livet, betyder det ikke, at individet - i dette tilfælde pigerne - frit kan vælge en hvilken som helst identifikationsmulighed til hver en tid. Enhver identifikation foregår nemlig indenfor et historisk og socialt rum, der er med til at definere hvilke identifikationsmæssige roller, som meningsfuldt kan indtages. I vores kultur er køn eksempelvis en af de mest centrale identifikationsmarkører. Man kan som individ ikke undgå at blive forstået og givet mening i forhold til sit køn og afhængigt af, hvorvidt man falder indenfor den ene eller den anden kategori, medfører det en række forventninger og forestillinger om ens psykiske og fysiske egenskaber. Disse kønsmæssige forestillinger mødes man med, fra man ligger i vuggen, og de bliver en indlejret del af den måde, man opfatter sig selv og andre på.

2.3 Undersøgelsens kønsaspekt

Et fokus på piger og eliteidræt betyder, at spørgsmålet om køn bliver centralt. Der går til dette spørgsmål ud fra en opfattelse af, at kønnet ikke alene bestemmes af nogle fysiske forskelle mellem drenge og piger eller mænd og kvinder; men også af de betydninger som disse forskelle tillægges. Nok er kønsforskelle håndgribelige fysiske forskelle - hvilket ofte viser sig tydeligt i sportens verden, hvor disse forskelle manifesterer sig gennem målbare forskelle på, hvor stærk en mandlig og en kvindelig sportsudøver rent fysisk kan træne sig op til at være - men samtidig tillægges disse fysiske forskelle en lang række betydninger, der fremstiller visse handlinger og egenskaber som normale og ønskværdige, mens andre bliver underordnede og afvigende (Juelskjær 2002).

Den nyere kønsforskning har i den forbindelse været med til at øge fokus på de sociale aspekter ved kønnet. Indenfor nyere kønsteori opfattes kønnet nemlig som en social konstruktion, og der lægges vægt på de forestillinger, normer og værdier, som tillægges

henholdsvis det mandlige og det kvindelige køn.⁷ De konstruktioner af køn, som er dominerende på dette tidspunkt i historien, fastsættes omkring forskelssætningen mellem det mandlige på den ene side og det kvindelige på den anden side. Der fokuseres således på ligheder indenfor de to kategorier og forskelle imellem dem. Det kvindelige konstrueres oftest som stående i modsætning til det mandlige og omvendt. Når pigerne indenfor elitesport eksempelvis spørges om, hvad piger er særligt gode til, formulerer de deres svar ud fra en sammenligning med drenge – og ofte mener de, at drenge i højere grad end piger handler i overensstemmelse med, hvad der er ønskværdigt indenfor eliteidræt.

Med udgangspunkt i dette kønsteoretiske perspektiv er det mandlige og det kvindelige ikke noget, der på forhånd er defineret, det er noget der bliver til. Kønnen er dermed noget, der aktivt skabes, hver gang vi indtager - eller forventer, at andre indtager - en identitet som enten mand eller kvinde.

Det er på denne baggrund, at kønnen opfattes som en social- og samfundsmæssig konstruktion, idet det er i vores daglige sociale praksisser - og interaktion med det samfund, der omgiver os - at kønnen tilskrives sin betydning (Søndergaard 1996). De forestillinger, der knytter sig til det kvindelige, er således med til at opsætte rammer og muligheder for, hvordan piger i eliteidræt forstår sig selv og agerer. Samtidig er pigerne gennem deres identitetskonstruktioner som kvindelige eliteidrætsudøvere med til at udfordre dele af de traditionelle opfattelser af kvindekønnen.

Pigerne bliver eksempelvis på den ene side mødt med en forestilling om, at piger - i modsætning til drenge - ikke er konkurrencemindede, og de forholder sig på forskellig vis til dette. På den anden side konkurrerer de til stævner og turneringer, og er derved med til at sætte spørgsmålstejn ved denne forestilling om pigers egenskaber.

⁷ Her henvises til den poststrukturalistiske kønsforskning. Denne søger at gøre op med den mere traditionelle opdeling mellem det biologiske og det sociale køn. Forskeren Judith Butler søger blandt andet at opløse denne dikotomi. Ifølge Butler kan kroppen og dermed de fysiologiske forskelle mellem mænd og kvinder ikke opfattes som faste erkendelige størrelser, idet vi udelukkende kan forholde os til dem gennem diskurs, dvs. gennem de betydninger de tillægges. Derfor bliver spørgsmålet ikke, hvordan en særlig tolkning af det biologiske køn skaber det sociale køn, men hvordan de forestillinger, vi knytter til det biologiske køn, er med til at skabe betingelserne for kroppens væren og fremtrædelse (Butler 1993, Søndergaard 1996). Her skal det dog primært ses som et mindre radikalt teoretisk greb, hvor det søges at åbne forståelsen af kønnen op, således at de betydninger, forskellene mellem piger og drenge tillægges, bliver en del af undersøgelsesobjektet.

I undersøgelsen betyder dette et fokus på, hvordan piger i elitesport på én gang håndterer og konstruerer køn i forhold til både de sociale relationer indenfor den idrætslige og samfundsmæssige sfære samt, hvilken betydning det får i relation til til- og fravalg af eliteidrætskarriere.

3. Undersøgelsens fremgangsmåde og metode

Undersøgelsen er metodisk set tilrettelagt og gennemført som en kombination af kvalitative dybdeinterview og en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse. Inden disse empiriske dele af undersøgelsen blev påbegyndt, blev der desuden gennemført et litteraturstudie af - for undersøgelsens fokus - relevant forskning. Dette gennemgås kort som optakt til de analytiske dele af rapporten i Kapitel 4.

Dernæst gennemførtes en pilotundersøgelse for at sikre kendskabet til feltet og indkredse de problemstillinger, der i den egentlige undersøgelse er blevet undersøgt tilbundsgående. Pilotundersøgelsen bestod i to kvalitative fokusgruppeinterview samt et individuelt interview med tre forskellige typer informanter. Det første fokusgruppeinterview var med udøvere lidt ældre end undersøgelsespopulationen, der *var* slået igennem som eliteidrætsudøvere og derfor havde relevante betragtninger vedr. tilvalg af elitekarriere. Det individuelle interview var med en spiller lidt ældre end undersøgelsespopulationen, der havde valgt at stoppe sin elitekarriere, og som derfor kunne forsyne undersøgelsesgruppen med refleksioner over at vælge elitekarrieren fra. Det andet fokusgruppeinterview var med trænere, der til daglig træner piger fra undersøgelsespopulationen på nationalt plan, og som derfor havde erfaringer fra en dagligdag med piger, som står i situationer, hvor både motiverende faktorer og tvivl løbende virker ind på overvejelser om til- og fravalg af elitekarriere.

Alle interviewene i pilotfasen var tilrettelagt relativt åbent og eksplorativt, da formålet var at få indkredset, hvilke typer overvejelser og refleksioner, som gjorde sig gældende i forhold til elitetilværelsen og til- og fravalg af denne.

Efter pilotfasen blev hovedundersøgelsens to dele gennemført. Metoden i henholdsvis den kvantitative spørgeskemaundersøgelse og de kvalitative interview er beskrevet i de følgende to afsnit. Undersøgelsens organisation er desuden illustreret i diagrammet herunder.

Figur 2: Undersøgelsens organisation

Med kombinationen af kvalitative og kvantitative metoder tilstræbes en nuanceret helhedsanalyse. Således sikres der gennem den kvantitative tilgang på den ene side en vis generaliserbarhed og overblik over hvilke forhold, der spiller ind på pigernes til- og fravalg.

Gennem den kvalitative tilgang gives der på den anden side mulighed for at forstå, hvordan de forskellige forhold konkret viser sig og fortolkes af pigerne, idet de kvalitative interview går i dybden med pigernes bevæggrunde og overvejelser omkring deres liv som helhed samt de valg, der opstår i relation til eliteidrætskarrieren.

3.1 Kvantitative metoder - spørgeskemaundersøgelsen

Styrken ved kvantitative metoder er, at de kan bruges til at bestemme den relative størrelse eller betydning af bestemte problemer. Ved at generalisere større mængder af data til enkle statistiske resultater er det desuden muligt at danne sig et overblik over komplicerede sammenhænge. Derfor er der som nævnt gennemført en spørgeskemaundersøgelse. Denne er foretaget med den *direkte* undersøgelsespopulation, som tæller alle aktive 15-18 årige kvindelige udøvere inden for badminton, bordtennis, håndbold og tennis, der af deres forbund skønnes at have potentiale til en eliteidrætskarriere. Dvs. udøvere man kan kalde *subelite* med potentiale til at blive *superelite*.

Denne gruppe er på i alt 125 udøvere, der alle har fået tilsendt et spørgeskema. Der er således ikke tale om udtagelse af en statistisk stikprøve, men om at hele den direkte undersøgelsespopulation har fået tilsendt et spørgeskema.⁸

Da de fire berørte forbund er meget forskellige med stor forskel i ressourcer og spillergrundlag, resulterede udvælgelsen af udøverne i et meget forskelligt antal udøvere indenfor de fire sportsgrene. Der er imidlertid tale om *alle* danske udøvere inden for den undersøgte gruppe, og det kan derfor ikke lade sig gøre at udvide med flere spillere fra de sportsgrene - tennis og bordtennis - der har et lille antal spillere med i undersøgelsen.

Tabel 1: Den direkte undersøgelsespopulation

Forbund	Antal spillere	Forbundets definition af elitepotentiale
Dansk Bordtennis Union	4	Deltagere i nationalt talentprogram
Danmarks Badminton Forbund	59	Elitespillere U17 + U19
Dansk Tennis Forbund	6	Deltagere i nationalt talentprogram
Dansk Håndbold Forbund	56	Bruttotrup for Dameungdomslandsholdet og Dameynglingelandsholdet

Inden for disse to sportsgrene er det muligt at udtale sig om, i hvilken grad noget gør sig gældende for de aktuelle spillere; men da antallet er så lille, at individuelle forskelle i høj grad påvirker resultatet, er det ikke på samme måde muligt at generalisere til det mere abstrakte. For eksempel kunne man konkludere, at ”to af de nuværende fire danske kvindelige elitespillere i bordtennis mellem 15 og 18 år er 16 år”, men det er meningsløst herfra at generalisere til en generel sammenhæng om, at ”50% af alle kvindelige elitespillere i bordtennis mellem 15 og 18 år er under 16”.

⁸ Kriterierne for udvælgelsen af udøverne til undersøgelsen blev fra starten defineret så præcist som muligt. Da det imidlertid ikke er praktisk muligt at have detailkendskab til alle de berørte idrætsudøvere, blev den konkrete udvælgelse af de enkelte udøvere overladt til de enkelte forbund ud fra den overordnede og idrætsgrensuafhængige definition. De fire deltagende forbund blev derfor bedt om at fremsende lister over udøvere, der: var kvinder, var 15-18 år og efter forbundets vurdering havde potentialet til en elitekarriere.

Derfor vil der i visse tilfælde ikke forekomme specifikke statistiske resultater for bordtennis og tennis.

3.1.1 Udsending og rykkerprocedure

Spørgeskemaet er udsendt til udøverne med almindelig post til udøverens adresse hvis muligt, og ellers gennem udøverens klub. Efter 14 dage blev der udsendt påmindelser på SMS til de udøvere, der ikke havde svaret, og der blev ringet rundt til de klubber, der skulle distribuere skemaer videre, for at bekræfte, at udøverne havde modtaget dem. Efter i alt 3 uger blev skemaet genfremsendt med en påmindelse til de, der stadig ikke havde svaret.

3.1.2 Svarprocent og frafald

Den samlede svarprocent i spørgeskemaundersøgelsen er høj: 81%, hvilket er yderst tilfredsstillende, og bedre end normalt i denne type af undersøgelser. Nedenstående figur viser desuden svarprocenterne for de enkelte sportsgrene.

Tabel 2: Svarprocent fordelt på idrætsgren og aldersgruppe

Gruppe	Ubesvarede skemaer	Skemaer i alt	Svarprocent
Håndbold	9	56	84%
Badminton	15	59	75%
Tennis	0	6	100%
Bordtennis	0	4	100%
Total	24	125	81%

Med den høje svarprocent i alle kategorier - samt den samlede høje svarprocent - er der ikke noget der tyder på, at frafaldet (de manglende besvarelser) giver anledning til at tro, at resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen skulle være forskellig fra den hypotetiske situation, hvor alle havde besvaret skemaerne. Med andre ord: resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er med stor sikkerhed gældende for alle udøvere, som spørgeskemaet er udsendt til (uanset om de har besvaret spørgeskemaet eller ej).

3.1.3 Spørgeskemaet

Selve spørgeskemaet er udformet på baggrund af pilotundersøgelsen, og tager udgangspunkt i de problemstillinger, der her blev identificeret som mulige årsager til til- og fravalg af elitekarrieren blandt pigerne.

En fuldstændig version af spørgeskemaet findes i undersøgelsens appendiks sammen med fordelingstabeller over besvarelserne på samtlige spørgsmål.

Efter spørgeskemaerne er kommet tilbage, er de indtastet i en anonymiseret database og behandlet i statistikprogrammet SPSS, der er anvendt til at lave de udtræk, som danner grundlag for samtlige tabeller og grafer i undersøgelsen.

3.2 Kvalitative metoder - interviewundersøgelsen

Som opfølgning på spørgeskemaundersøgelsens resultater blev efterfølgende gennemført en række kvalitative interview. Med den kvalitative tilgang søges afdækket hvilke tanker, forestillinger og meninger pigerne har i forhold til til- og fravalg af eliteidrætskarriere. Gennem en række interview er der spurgt ind til pigernes oplevelser med eliteidræt, samt de refleksioner de har om deres nuværende og fremtidige liv, med udgangspunkt i den viden spørgeskemaundersøgelsen frembragte.

Ud fra tesen om at de forhold, der afgør pigernes valg, er at finde i krydspreset mellem den idrætslige og samfundsmæssige sfære, er det netop dette krydspres, interviewene har fokuseret på. Herigennem opnås indblik i, hvordan pigerne selv oplever det at være elitesportsudøver, hvilke forestillinger de knytter til det samt hvilke dilemmaer, der dukker op i relation til elitekarrieren.

I forhold til de konkrete forhold giver den kvalitative tilgang mulighed for at få indblik i pigernes egne overvejelser herom og dermed få uddybet de resultater, der er opnået gennem spørgeskemaerne.

I forhold til de identifikationsmæssige forhold står de kvalitative interview meget centralt, idet man herigennem langt nemmere kan opfange forestillinger og oplevelser, som pigerne knytter til de relationer, de indgår i, samt de forventninger de selv og andre har til dem i såvel den idrætslige som den samfundsmæssige sfære.

3.2.1 Interviewenes gennemførelse

Der er gennemført i alt 13 interview. Her har de 9 været enkeltinterview, mens de 4 har været gennemført som fokusgruppeinterview. Det betyder, at i alt 18 piger og 4 trænere er blevet interviewet. Interviewene har været semistrukturerede, idet de er gået frem efter en interviewguide (se appendiks) med åbne spørgsmål, og svarene er blevet søgt uddybet undervejs. Alle interviewene er udskrevet som fyldige referater med ordrette centrale citater til brug for analysen.

Af hensyn til at sikre størst mulig åbenhed i interviewsituationen er pigerne lovet fuld anonymitet. Da to af de omfattede sportsgrene (tennis og bordtennis) har et meget lille antal piger på eliteniveau, betyder anonymiseringen, at sportsgrenene ikke fremgår, når pigerne citeres i forbindelse med de kommende analyser. Det vil ganske enkelt være for nemt at slutte sig til, hvem de pågældende piger er.⁹ I det omfang der er behov for at nævne variationer mellem sportsgrenene, vil dette fremgå på anden vis, således at anonymiseringen ikke brydes.

Alle interview med de kvindelige udøvere er foretaget af to kvinder, idet det menes at sikre større trykthed i den kunstige situation, som et interview er. Samtidig menes, at det bliver nemmere at komme ind på spørgsmål om, hvordan respondenterne forvalter deres rolle som pige i krydspresset mellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære. Dette fordi begge parter taler ud fra en position som kvinder.¹⁰

3.2.2 Udvalgelse af respondenter til de kvalitative interview

Der er gennemført to fokusgruppeinterview med piger fra det, der ovenfor blev kaldt den *direkte* undersøgelsespopulation. Her blev sigtet på at samle fire piger fra hver sin sportsgren til et interview, både for at sikre repræsentativitet og for at få indblik i ligheder og forskelle mellem sportsgrenene. Pigerne blev over de to fokusgruppeinterview delt op i to grupper, således at ét

⁹ Der henvises i stedet til de gennemførte individuelle eller fokusgruppeinterview på følgende måde: hvis der er tale om interview udført med enkeltpersoner skrives: "Int." efterfulgt af en nummerering. Er der tale om et fokusgruppeinterview skrives: "Fokus" efterfulgt af en nummerering. Derudover er specifikke benævnelser (eksempelvis "Tennis") fjernet og erstattet med generelle benævnelser (eksempelvis "sport"). Dette er markeret ved: [].

¹⁰ I relation til det poststrukturalistiske udgangspunkt, som gør sig gældende for undersøgelsen, er den metodiske pointe her, at interviewer og interviewede taler til hinanden ud fra samme position – forstået i relation til de værdier, karakteristika etc. som kvinder tillægges. Omvendt kan forskel i social status, alder etc. dog spille ind på, hvad de interviewede piger finder trygt, naturligt eller forventeligt at snakke med de to interviewere om (jf. eksempelvis Callewaert 2003).

interview var med piger i 15-16 års alderen og ét var med piger i 17-18 års alderen. Hensigten hermed var at skabe rammerne for, at pigerne kunne snakke sammen på lige vilkår, og ikke føle sig påvirket af aldersforskellen (der kan have stor indflydelse jo yngre interviewdeltagerne er). Med gruppeinterviewformen tilstræbtes desuden en situation, hvor respondenterne kommer ind på aspekter, som interviewererne ikke er opmærksomme på at spørge efter eller ikke har forhåndskendskab til. Samtidig er metodens fordel, at man kan få gavn af den dynamik, der kan opstå i en gruppes diskussioner.

For at få et større indblik i de forhold, der gør sig gældende for pigernes til- og fravalg af eliteidrætskarriere, har også den del af undersøgelsen inkluderet interview med piger, der er nogle år ældre end undersøgelsespopulationen, og som enten har taget skridtet videre og er blevet en del af supereliten, eller som ikke er slået igennem, selvom deres talent tegnede til det (og dermed forblev subelite og/eller helt røg ud af den sportslige sammenhæng). Ved at interviewe de ældre piger, der allerede har været igennem den periode i deres idrætskarriere, som undersøgelsespopulationen står midt i, fås indsigt i de refleksioner, som pigerne har gjort sig i løbet af denne periode, samt hvad de har fundet centralt for, at de enten er blevet ved med at dyrke eliteidræt eller på et tidspunkt har besluttet at indstille elitekarrieren. Sammenholdt med udsagn fra de aktuelle aktive eliteudøvere samt disses oplevelser, refleksioner mv. fremkommer dermed et langt mere nuanceret billede af årsager til til- og fravalg af elitekarriere, end det havde været muligt at frembringe alene gennem interview med den direkte undersøgelsespopulation.

Det skal nævnes, at det er tilstræbt at fordele interviewene, så der er det samme antal respondenter fra hver af de fire sportsgrene repræsenteret i den kvalitative del af undersøgelsen. Grundet manglende fremmøde er det dog ikke lykkedes at opnå en fuldstændig lige fordeling. Interviewene fordeler sig således, at der er talt med 6 tennisspillere, 5 bordtennisspillere, 3 badmintonspillere og 4 håndboldspillere. Der er ikke tale om den store divergens, og samtidig er de to sportsgrene, der er dårligst repræsenteret i de kvalitative interview, samtidig dem der er klart bedst repræsenteret i den kvantitative del af undersøgelsen (håndbold og badminton).

3.3 Rapportens opbygning

Den overordnede struktur i rapporten er opbygget med et kort indledende litteraturstudie efterfulgt af den egentlige analyse af de kvalitative og kvantitative undersøgelser opdelt i tre hovedafsnit.

Disse er alle strukturerede efter dimensionerne i krydspresmodellen præsenteret i afsnit 2.2. Konkret betyder det, at der i de enkelte analysedele i første omgang sættes fokus på konkrete forhold i pigernes liv og derefter de identifikationsmæssige aspekter, herunder spørgsmålet om køn. Udover de løbende opsamlinger under hvert afsnit, vil krydspresmodellen som afslutning på hvert kapitel blive relateret direkte til kapitlets analytiske pointer. For at øge den analytiske klarhed samt læsevenligheden er analysen sammenskrevet således, at der løbende trækkes på såvel de kvalitative som de kvantitative elementer som undersøgelsen består af.

Den første del af analysen fokuserer på, hvordan pigerne opfatter tilvalget af eliteidrætten. Et tilvalg der italesættes som ”at satse” på idrætten. Kapitlet sætter fokus på, hvad pigerne oplever som vigtigt for deres valg, og hvad der kan få dem til at tvivle på det.

I anden del af analysen fokuseres på de dilemmaer, som pigerne oplever at stå i, og som bliver præsente i tvivlssituationer. Det drejer sig om dilemmaet mellem at satse på idræt og uddannelse, dilemmaet mellem at bruge tid på idrætten og på sit sociale liv samt dilemmaet mellem idræt og økonomiske muligheder.

I tredje og sidste del analyseres pigernes oplevelse af deres relationer til trænerne og til de andre udøvere. Dette ses i forhold til, hvordan krydspreset mellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære manifesterer sig indenfor sporten.

Sidst konkluderes på analysen, og resultaterne sættes i perspektiv.

4. Eksisterende forskning om piger og eliteidræt

Når spørgsmålet om pigers til- og fravalg af eliteidræt skal besvares, er et naturligt skridt at undersøge, om den eksisterende litteratur på området kan give inputs til belysning af denne undersøgelses fokus. Selvom der ikke findes meget forskning på præcis dette område, findes der alligevel en række studier, der grænser op til problemstillingen. Disse fordeler sig groft sagt på følgende områder:

1. Teoretiske sociologiske studier med fokus på køn
2. Konkrete, praktisk-empiriske undersøgelser om eliteidræt
3. Brede praktiske undersøgelser, der ofte omfatter breddeidræt

4.1 Teoretiske sociologiske studier med fokus på køn

Som allerede nævnt i afsnit 2.3 er det en grundlæggende pointe i denne undersøgelse, at køn består af meget andet end fysiologiske forskelle. Dette læner sig op af den dominerende antagelse i de teoretiske sociologiske studier. Et relevant eksempel på en undersøgelse i denne gruppe er Håkon Larssons Ph.d.-afhandling ”Iscensättningen av kön i idrott” (Larsson 2001).

Afhandlingen sætter fokus på, hvordan mandlighed og kvindelighed konstrueres indenfor svensk idræt. Larsson konkluderer i sin undersøgelse, at de værdier, der sættes centralt indenfor svensk idræt, overvejende er maskuline værdier såsom aktivitet, disciplin, vilje, målrettethed etc. I undersøgelsen af piger, drenge og trænere kommer han frem til, at det billede - som gives af drenge indenfor idræt - stemmer godt overens med sådanne sportslige eller maskuline værdier. Drengene fremstår som de uproblematisk i forhold til idrætten. De opfattes således som aktive, handlende, fornuftige, enkle at have med at gøre og konkurrencemindede. Pigerne fremstår derimod som problematiske. De er passive, svære at kommunikere med for trænere, og de kan ikke konkurrere uden, at det udvikler sig til negative personlige opgør.

Det interessante er, at denne forestilling mest kommer til udtryk hos trænere og hos de unge, når de taler om generelle egenskaber hos de to køn. Når de unge i stedet skal tale om sig selv, fremgår det, at pigerne i høj grad opfatter sig selv som meget seriøse omkring deres sportsgren og meget fokuserede på deres præstationer, mens drengene er mindre opsatte på at være seriøse og lægger

mere vægt på de sociale relationer indenfor sporten. Når pigerne skal begå sig i sportens verden, som opfattes som et mandligt univers, følger de - ifølge Larssons afhandling - to strategier: For det første en individualiseringsstrategi, hvor de italesætter sig selv som anderledes end andre piger, idet de er seriøse, aktive etc. For det andet en modstrategi, hvor de italesætter en forestilling om, at det i virkeligheden er pigerne, der er seriøse, og drengene, der ikke er.

Selvom fokuset i nærværende undersøgelse ikke på samme måde er, hvordan køn konstrueres, giver Larssons Ph.d.-afhandling nogle indsigter, som kan anvendes i forhold til denne undersøgelses fokus. Når der i denne undersøgelse arbejdes ud fra en tese om, at pigerne står i et krydspres mellem på den ene side nogle idrætslige og på den anden side nogle samfundsmæssige normer, kan idrætten som en verden præget af maskuline normer og værdier - samt forskelssætningen mellem piger og drenge - vise sig som væsentlige elementer heri.

På samme måde viser Larsson, at disse forestillinger om piger og drenge ikke udelukkende reproduceres hos pigerne. Pigerne finder deres egne veje, og det er netop disse veje som nærværende undersøgelse vil gå mere i dybden med.

Inge Kryger Pedersens Ph.d.-afhandling ”Den excellente præstation” (1998) kombinerer perspektiverne i de ovennævnte to første grupper af undersøgelser, da den handler om, hvordan kvindelige eliteudøvere klarer sig i det, der opfattes som en meget mandsdomineret eliteidrætsverden. Pedersen undersøger supereliteudøvere, der samtidig er mødre, og hendes fokus er en undren over, hvorfor kvinderne klarer sig *på trods* af den mandlige dominans. De to tidskrævende aktiviteter – elitesport og moderskab – opfattes som grundlæggende modsætninger, hvor elitesport betragtes som udpræget maskulint, mens moderskab er det ultimative udtryk for kvindelighed. Krygers problemstilling adskiller sig væsentligt fra denne undersøgelse på to punkter:

- Den fokuserer på, hvorfor mødre alligevel (*på trods* af barrierer, der tages for givet) vælger elitesportskarrieren.
- Aldersgruppen er en anden, og det at Inge Krygers kvinder er mødre, gør dem til væsentlig mere atypiske eliteidrætsudøvere end vores undersøgte målgruppe.

Undersøgelsen bidrager trods disse forskelle dog med væsentlige indsigter. Blandt andet beskæftiger Pedersen sig meget med eliteidrætsudøverens motivation og løbende overvejelser om at stoppe med elitesport. Hun peger på, at store træningsmængder, der er vanskelige at forene med et familieliv, udgør væsentligt brændstof til overvejelserne om at stoppe, mens ”lyst” og følelsen af at miste en stor investering i sporten, hvis man stopper, er de væsentligste årsager til at fortsætte.

Ofte mener Pedersen dog, at beslutningen om at fortsætte i elitesport er en såkaldt præ-refleksiv handling, og dermed ikke et resultat af nøje overvejelser med en bestemt hensigt. Udøverne fortsætter simpelthen uden at tænke alt for meget over hvorfor.

Pedersen konkluderer, at den succesrige udøver er en ”selvekspert”, som blandt andet er karakteriseret ved at være et uafhængigt og forhandlende individ, der er i stand til at prioritere i udefrakommende forventninger og normer. Netop dette fokus er essentielt i forhold til undersøgelsens problematik om at kunne håndtere et stærkt krydspres, som de 15-18 årige piger antages at være udsat for, og som illustreres i modellen i Figur 1.

4.2 Konkrete, praktisk-empiriske undersøgelser om eliteidræt

Helt rent i den anden kategori falder de norske idrætsforskere Gunnar Breivik og Runar Gilbergs ”Hvorfor ble de beste best?”, der sammenligner 18 af de bedste norske topidrætsudøvere med 18, der havde været lovende talenter, men som aldrig nåede toppen (Breivik & Gilberg 1999).

Undersøgelsen beskæftiger sig ikke med kønsforskelle, tværtimod er kun 2 ud af de 18 topidrætsudøvere kvinder, og respondenternes køn fremgår ikke i analyserne; men Breivik og Gilberg beskæftiger sig blandt andet med udøvernes motivation, og berører dermed et væsentligt tema for denne undersøgelse.

Interessant er desuden, at Breivik og Gilberg viser, at de succesrige udøvere både i mindre grad og senere, har sat sig udtrykkelige mål om at blive den bedste til deres sportsgren. De har altså i højere grad ladet ambitionerne komme efterhånden sammenlignet med de ikke-succesrige udøvere.

Idrættens egenverdi og glæden ved at udøve den er den vigtigste motivationsfaktor for de succesrige, mens de, der opgav, i højere grad oplevede, at vennerne indenfor sporten gav dem motivation.

Omvendt er højt træningsniveau/manglende motivation, skader og manglende resultater det, der mest af alt skaber tvivl om fortsættelse af idrætskarrieren hos både de succesrige og dem, der har opgivet. Derudover er forskellen mellem de to grupper, at de succesfulde i højere grad nævner ønsket om at prioritere venner og familie, mens de, der har opgivet idrætten, fokuserer mere på at prioritere uddannelse og job. Spørgsmålet om økonomi fremhæves ligeledes langt mere af dem, der har opgivet, hvor det nærmest er fraværende hos de succesfulde.

I begge grupper har flertallet oplevet, at de har måttet fravælge skole, fester og socialt samvær til fordel for deres idræt. Men hvor størstedelen af dem, der har opgivet eliteidrætten, oplevede dette fravalg som et offer, svarer størstedelen af de succesfulde udøvere, at det enten slet ikke eller kun delvist opleves som et offer.

Breivik og Gilbergs konklusioner giver - på trods af sammenligningsproblemer i forhold til nærværende undersøgelsespopulation - et indblik i, hvilke overvejelser eliteudøvere gør sig om til- og fravalg af elitekarrieren. På denne måde giver det nogle pejlemærker i relation til den nærmere indsigt i undersøgelsespopulationens overvejelser.

Herhjemme er de mest oplagte nyere empiriske undersøgelser om eliteidrætsudøvere rapporterne "Eliteidrætsudøvernes vilkår" fra 1995 (Hansen 1995) samt "Den danske subelites vilkår 2000" (Nielsen et. al. 2000). Disse to undersøgelser kaster lys over henholdsvis super- og subelitens sociale og idrætslige forhold samt - dog i mindre udstrækning - spørgsmål om ønsker og forventninger til elitekarrieren.

Undersøgelserne kan ikke direkte bidrage til behandling af denne undersøgelses problemstilling, men resultaterne herfra vil alligevel blive inddraget som sammenligningsgrundlag i de kommende analyser. Resultaterne kan nemlig i visse tilfælde tjene som en slags referenceramme for, hvad det vil sige at dyrke eliteidræt på højeste plan, ligesom forskelle eller ligheder mellem pigerne omfattet

af denne undersøgelse og udøverne i sub- og supereliteundersøgelserne kan bidrage til at perspektivere forhold, som påvirker pigernes til- eller fravalg af elitekarriere.

4.3 Bredere praktiske undersøgelser, der ofte omfatter breddeidræt

I den tredje gruppe af undersøgelser forefindes en mængde tal, der tilsyneladende bekræfter, at piger er mindre motiverede for fysisk aktivitet end drenge. Dette ses blandt andet i ”Unge livsstil og dagligdag – geografiske forskelle og ligheder”, som er en generel undersøgelse af unges livsstil og sundhed foretaget af Kræftens Bekæmpelse og Sundhedsstyrelsen i 2001 (Sundhedsstyrelsen & Kræftens Bekæmpelse 2001). Undersøgelsens aldersgruppe er 16-20 årige, og den overlapper således med den aldersgruppe, der sættes fokus på i nærværende undersøgelse. Rapporten konkluderer blandt andet, at 65% af drengene og 54% af pigerne er fysisk aktive mindst 3 timer om ugen som led i fritidsaktiviteter. Interessant nok øges denne kønsforskel nærmest proportionalt med træningsmængden. Rapporten giver desværre ingen forklaring på dette, men den viser, at væsentligt færre piger er meget fysisk aktive.

En tilsvarende undersøgelse lavet for Sundhedsstyrelsen af PLS Rambøll om ”Befolkningens motivation og barrierer for fysisk aktivitet” beskriver motionsvanerne hos et bredere aldersmæssigt udsnit af befolkningen (Sundhedsstyrelsen 2003). Også her viser mænd sig at være væsentligt mere fysisk aktive end kvinder.

Det beskrives, at mænd i gennemsnit dyrker 15 timers ”fysisk aktivitet” om ugen, mens kvinder nøjes med 11 timer i gennemsnit. 27% af alle mænd dyrker over 20 timers ”fysisk aktivitet” om ugen mod kun 17% af kvinderne. 3% af kvinderne og 7% af mændene ”træner hårdt, og dyrker konkurrenceidræt regelmæssigt og flere gange om ugen”. Igen ses der altså en markant forskel mellem kønnene.

Hos den lidt yngre aldersgruppe - de 11-15 årige - findes også tal, der antyder forskelle mellem kønnene i forhold til motivationen til at dyrke eliteidræt. De findes i rapporten ”Børn og eliteidræt – i tal” fra institut for idræt ved Københavns Universitet (Jensen og Andersen 1998). Det er en praktisk-empirisk undersøgelse af levevilkår for 11-15 årige, der sammenligner ”elite” med kontrolgrupper af almindelige idrætsudøvere og med tilfældigt udvalgte børn. På spørgsmålet: ”Er det sjovt at træne?” svarer flere drenge end piger ”sjovt” eller ”meget sjovt”. Det kunne således tyde

på, at (elite)pigerne allerede på dette tidspunkt er mindre begejstrede for idræt og dermed mindre motiverede. Forskellen gør sig dog især gældende inden for gymnastik, mens der i andre sportsgrene ikke er nogen entydig tendens.

Samlet set giver disse undersøgelser – set i relation til undersøgelsens problemstilling – viden om, at:

- Der er en forskel i pigers og drenges motivation for fysisk aktivitet
- Idrætsverdenen opfattes som mandsdomineret og som baseret på maskuline værdier
- Elitesportspræstationer opfattes som et maskulint ideal

Disse indsigter giver langt fra noget svar på nærværende undersøgelses problemstilling. Ikke desto mindre udgør indsigten fra disse studier et væsentligt grundlag for opstillingen af projektets hypotese (jf. Kapitel 3). Indsigterne er med til at forme undersøgelsens fokus og dermed den analytiske behandling af den problemstilling, der er omdrejningspunkt.

5. Et tilvalg indebærer fravalg

Nærværende analyse starter med at fokusere på, hvad der sker, når piger inden for håndbold, bordtennis, tennis og badminton vælger eliteidrætten til. Ser man på den krydspresmodel, som udgør tilgangen til problemstillingen, er det tilvalget af idrætten og dermed den idrætslige sfære, der er konstituerende for krydspresset. Uden dette tilvalg ville pigerne primært orientere sig inden for det, vi har kaldt den samfundsmæssige sfære, og de ville ikke stå i den problemstilling, der er omdrejningspunktet for denne undersøgelse. Ved at fokusere på tilvalget søges således en optegnelse af krydspresset, som det opstår for pigerne.

Følgende skal der derfor gås nærmere ind i, på hvilke måder pigerne selv forstår og oplever deres tilvalg. Som vi skal se, udtrykkes dette af pigerne som et spørgsmål om 'at satse'. I afsnit 5.1 udfoldes det 'at satse', og der ses på, hvorledes satsningen indebærer en række fravalg, der på det konkrete og identifikationsmæssige niveau tegner mønstret til et pres mellem den idrætslige og samfundsmæssige sfære.

I afsnit 5.2 ses der herefter nærmere på dét, der kan forstås som det helt afgørende forhold i relation til pigernes satsning, nemlig troen på at satset holder. At vælge eliteidrætten til er ikke et valg pigerne træffer én gang for alle; men et valg som løbende reaktualiseres i forbindelse med manglende tro. Selve forholdet mellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære hviler således på et spørgsmål om tro og tvivl.

5.1 At satse

Alle interviewede piger, der enten er i gang med en elitekarriere eller på et tidspunkt har fravalgt det, taler om et tidspunkt, hvor de valgte "at satse" på deres idræt. Spørgsmålet om at satse kan på denne måde forstås som pigernes egen formulering af, hvad det vil sige at vælge eliteidrætten til.

5.1.1 At satse er at forfølge sin egen grænse

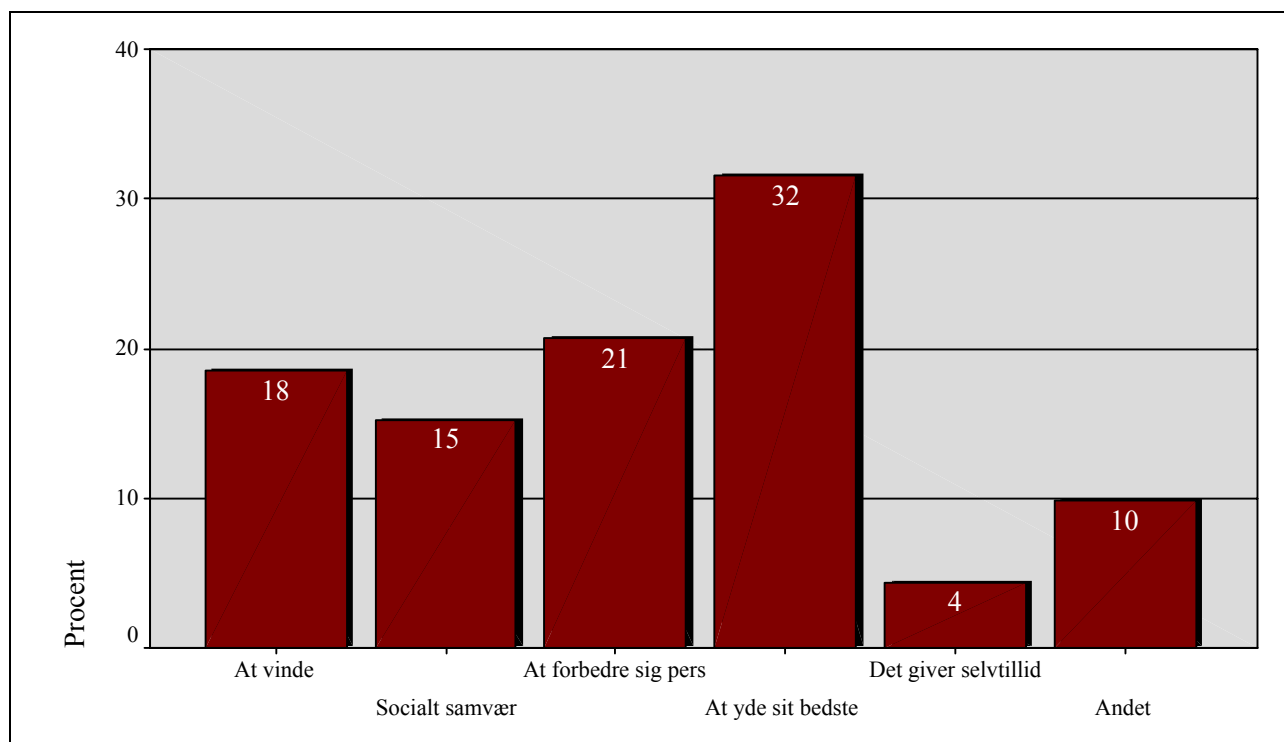
"Jeg satsede jo på det, fordi jeg gerne ville være så god som jeg kunne være, som ung (...) Jeg satsede på det i nuet" (Int. 1). "Det var jo en drøm om at blive så god, altså blive så unik til en sportsgren (...), det var at gøre noget til sublimt, det var at mestre et eller andet til perfektion" (Int. 2).

Ovenstående citater er gode illustrationer af de måder, hvorpå pigerne taler om at satse. Det handler om at "ville være så god", uden at dette "så god" refererer til en bestemt ydre defineret standard;

men netop må forstås som hele tiden at nå videre og blive bedre. Når pigerne skal beskrive, hvad de får ud af at dyrke deres idræt på højt plan, cirkler deres besvarelser om at udvikle sig, blive bedre og presse sig selv til at yde det bedste. At satse bliver på denne måde udtrykket for dét, man gør, når man indretter sit liv efter at forfølge den grænse, som hele tiden flytter sig, nemlig ens egen.

Ser man på pigernes svar i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, finder dette også et kvantificerbart udtryk. I forhold til spørgsmålet: ”hvad er det bedste ved at dyrke eliteidræt?”¹¹ siger 32% ”at yde sit bedste”, mens 21% siger ”at forbedre sig personligt”. ”At vinde” er også et populært svar; men er dog nede på under 18%.

Figur 3: Hvad er det bedste ved at dyrke eliteidræt?¹²

Svarene underbygger, at det væsentlige for pigerne i høj grad er progressionen forstået som deres egen idrætsmæssige udvikling. Det er også vigtigt at vinde; men konkurrencen med de andre overskygges dog af konkurrencen med sig selv. Her kan træningsmæssige delmål være lige så

¹¹ Spørgsmål 8 i spørgeskemaet.

¹² Baseret på spørgsmål 8 i spørgeskemaundersøgelsen. Se eventuelt appendiks.

vigtige som sejre eller nederlag. En spiller beskriver for eksempel følelsen af at være enormt skuffet efter en sejr, fordi et bestemt slag, hun havde trænet meget, ikke fungerede i kampen.

Pigernes motivation kan på denne måde forstås som en higen efter progressionen i sig selv. Dette kommer til udtryk i forhold til det fysiske ved sportspræstationerne, der ofte nævnes som en helt central årsag til, at pigerne udøver deres idræt. Pigerne lægger vægt på, at man gennem idrætsudøvelsen udfordrer sig selv og sin krop og hele tiden forbedrer sine fysiske præstationer og yder sit absolut bedste:

”Rent fysisk så er noget af det vigtigste for mig at være i god form og føle, at man kan gøre de ting med sin krop som man gerne vil” (Int. 1).

At presse sig selv til at yde sit bedste får desuden en ekstra dimension i forhold til håndbold, hvor præstationen foregår som en del af et hold:

”Du presser dig selv og dine holdkammerater og dine holdkammerater presser dig til så høje ekstremer, det er bare enormt fedt (...). Det der med at stå som et hold og have gjort noget godt, det er helt fantastisk. Det, at du har været med til den holdpræstation og har gjort dit bedste og ved, at den del af den præstation ville holdet ikke have kunnet være foruden og omvendt. Det der med, at man indgår i det fællesskab og sammen kan nå det mål man ikke kan alene (...) det er en rar fornemmelse” (Int. 10).

Selvom oplevelsen af at yde sit bedste her er forbundet til et hold, er det samme fokus på egen præstation - som noget der gør en forskel - som ses hos pigerne i de mere individuelle sportsgrene. Dette underbygges også gennem besvarelsen i spørgeskemaerne, hvor der ikke er nogen statistisk signifikant tendens i retning af, at håndboldspillere vægter det sociale anderledes end resten af de involverede udøvere. Personlig forbedring er vigtig på tværs af sportsgrene, ligesom socialt samvær er stort set lige så vigtigt i individuelle idrætsgrene som i holdsporten håndbold.

At investere sig selv

Generelt er der for undersøgelsespopulationen tale om piger, der har sat sig høje mål for deres idrætslige fremskridt. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 31% af pigerne har et mål om at blive blandt de bedste i verden indenfor deres sport, ligesom 56% går efter at blive blandt de bedste i Danmark (besvarelserne udelukker ikke hinanden, og samme pige kan således have anført begge ting). Samtidig anfører 45% af pigerne, at de har et mål om at leve op til deres potentiale.¹³ Selvom flere af de interviewede piger ligeledes har sat sig relativt faste resultatmål, såsom at nå OL, vinde

¹³ Der refereres til besvarelserne af spørgsmål 9 i spørgeskemaet.

bestemte mesterskaber og nå bestemte placeringer på ranglister, så fremstår dette ikke som den primære drivkraft i pigernes sats. Med andre ord er det ikke de faste mål som sådan, der fordrer motivationen; men snarere kampen med sig selv – dvs. det hele tiden at presse sig selv til at nå længere - der står centralt i pigernes satsning.

Det at presse sig selv handler både om at opnå en egen tilfredsstillelse ved at overvinde egne begrænsninger og samtidig om at opnå anerkendelse. Den sportslige sejr er det symbolske udtryk for dette maksimum, og det beskrives som en form for 'rus' eller 'rush' at give sig fuldt ud og høste frugterne af sin indsats. - En følelse som pigerne ikke mener man kan opnå andre steder end i sportens verden:

"Det tror jeg er det man kommer til at savne, når man ikke dyrker eliteidræt mere. Det der med at vinde en kamp (...) det får man jo ikke rigtigt på den samme måde. Så kan man selvfølgelig opnå noget med at få en uddannelse eller et godt job, men det er alligevel ikke det samme, som når man har kæmpet hårdt fysisk for noget" (Int. 5).

Hos pigerne udgør satsningen altså et tilvalg i forhold til nogle dimensioner, som de ikke kan få andre steder i livet. Valget handler om at give eller investere noget for omvendt at få denne indsats tilbage som en oplevelse af at have overvundet sig selv. Lige præcis udtrykket 'at satse' rummer her et centralt element, fordi det fanger en bestemt måde, hvorpå pigerne taler om sig selv og deres liv i relation til idrætten.

Pigerne bruger udtryk såsom om "det er det hele værd" eller om det er "spild", når de reflekterer over det at satse. De økonomiske forestillingskategorier, der er forbundet med en satsning, nemlig at man må investere - og at man samtidig ikke altid er klar over, om man får sin investering igen - folder sig således ud i pigernes talemåde. Hos pigerne fremstår det at satse som et aktivt tilvalg – en investering af ressourcerne ét sted; men dette rummer samtidig et fravalg af andre elementer i livet, og det er på denne baggrund, at pigerne løbende vurderer og forholder sig til, om deres investering giver afkast. Eller sagt anderledes: det er i relation til de fravalg, der følger af tilvalget, at de løbende overvejer deres satsning. Som vi skal se, er det i relationen mellem tilvalg og fravalg, at konturerne til presset mellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære tegner sig.

5.1.2 Satsning indebærer valg

Helt konkret kommer spørgsmålet om at satse eller ej til udtryk i en række valgsituationer. På et tidspunkt står de fleste af pigerne overfor et valg, om hvorvidt de vil satse på deres idræt. Et valg som ikke alene er afgørende i forhold til deres sportslige karriere; men også deres daglige liv. Det er

for eksempel spørgsmålet om, hvorvidt de skal vælge en Team Danmark linje på 4 år eller et almindeligt gymnasium (Int. 1, Int. 2), om de skal skifte klub for at få mulighed for at udvikle sig idrætsmæssigt (Int. 2, Int. 8), eller eventuelt flytte hjemmefra og til København for at kunne træne på de forskellige elitecentre, der er tilknyttet sportsgrenene (Int. 4, Int. 5). Det er med afsæt i sådanne valgsituationer, at pigerne gør sig overvejelser om, hvorvidt de skal satse på deres idræt eller ej.

Udfaldet af disse overvejelser afspejler sig blandt andet i, at en ret stor del af deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen, nemlig 36%, har valgt en gymnasial uddannelse med en 4-årig Team Danmark-ordning.¹⁴ Ydermere er der yderligere en del, der følger en almindelig gymnasial uddannelse, som overvejer at skifte til en Team Danmark-ordning for at få bedre tid til deres idræt. Da 20% af deltagerne stadig går i folkeskolen i 9. eller 10. klasse, og en mindre del allerede har gennemført en gymnasial uddannelse, er det næsten halvdelen af alle pigerne i 'gymnasiealderen', der har valgt en Team Danmark-ordning.

En struktureret hverdag

Samtidig betyder valget om at satse, at pigerne tilvælger en meget struktureret hverdag, hvor idrætten fylder meget. De fleste piger har udøvet deres idræt fra de var 5-7 år¹⁵, og de har gennem mange år brugt meget tid på sporten. Men når de satser medfører det en yderligere intensivering af både træning og kampe:

"Når du satser på din sport, så kan du ikke lave så meget andet, der er måske 25 rejser om året, så man kan ikke gå i skole eller arbejde særlig meget" (Int. 3). Eller som en anden pige siger: "Det kræver da tid og planlægning og mere planlægning end andre normale piger. Vores dag er nok meget planlagt, så går jeg i skole, så går jeg til træning, så går jeg hjem, så spiser jeg, så laver jeg lektier" (Fokus 1). Og igen: "Man planlægger meget, hvornår man laver lektier og hvornår man træner, jeg arbejder også lidt ved siden af" (Fokus 2).

Med satsningen følger således en konkret ændring af pigernes liv, hvor de måske flytter bopæl, gymnasium eller klub, og hvor de øger den tid, de bruger på sporten.

¹⁴ Der refereres til spørgsmål 5 i spørgeskemaet.

¹⁵ Spørgsmål 3 i spørgeskemaet. Den gennemsnitlige startalder er 6,6 år.

Som det ses af tabellen, angiver pigerne i gennemsnit, at de bruger knapt 30 timer om ugen på deres idræt. Selv om det er vanskeligt for den enkelte pige at vurdere det præcist – og tallene skal tages med de sædvanlige forbehold¹⁶ - giver det stadig et godt fingerpeg om det overordnede tidsforbrug, og det underbygger, at pigerne foretager en meget stor tidsmæssig investering i deres idræt, som nødvendigvis må medføre nogle fravalg i forhold til deres jævnaldrende. Pigerne har ligeledes haft mulighed for at skrive, hvor meget tid de har lyst til at bruge, og som det ses, ligger dette tal meget tæt på det faktiske tidsforbrug.

Tabel 3: Tidsforbrug på idræt

	Gennemsnitligt faktisk tidsforbrug i timer	Gennemsnitligt ønsket tidsforbrug i timer
Almindelig klubtræning	8,2	8,6
Træning i forbunds- og landsholdsregi	4,0	4,5
Individuel træning	3,1	3,4
Anden forberedelse	0,7	1,3
Transport i forbindelse med træning	3,1	1,6
Kampe og turneringer	10,9	10,9
Møder o. l.	1,0	1,0
Andet	2,1	2,3
I alt	29,2	29,2

¹⁶ Oplysningerne om tidsforbrug er baseret på spørgeskemaundersøgelsens spørgsmål 10-11. En del respondenter har udeladt besvarelse af spørgsmålene om tidsforbrug på landsholdstræning og turneringer, da de ikke kunne opgøre tidsforbruget herpå på ugentlig basis. Resultatet heraf er, at tidsforbruget formentlig er undervurderet.

Sammenlignet med andre eliteudøvere kan det endvidere konstateres, at pigernes tidsforbrug er en anelse højere end 'normalen' blandt subeliteudøvere indenfor andre sportsgrene, samt at det er lavere end superelitens ditto. Dette kommer til udtryk på følgende måde:

Undersøgelsen af den danske superelites vilkår – der blev undersøgt i 1995 (Hansen 1995) - viste et gennemsnitligt ugentligt tidsforbrug på 27,5 timer på træning (inkl. transport). Det giver en forskel til elitepigernes på godt 10 timer, altså en noget mindre træningsindsats for disses vedkommende. Medtages desuden at supereliten tidsforbrug nok ikke er blevet mindre over de forgangne 10 år (supereliten opgav deres tal i 1994) – men nok snarere er steget – kan det altså umiddelbart konstateres, at pigerne omfattet af denne undersøgelse træner markant mindre.

Medtages imidlertid tid brugt til konkurrencer opvejes forskellen og dermed det samlede billede. Således konkurrerede supereliten i gennemsnit 44 dage¹⁷ om året, og løseligt omregnet til timer betyder det, at elitepigerne i denne undersøgelse i hvert fald konkurrerer, hvad der ligner 6 timer mere ugentligt.¹⁸ Den samlede tidsmæssige forskel indskrumpes således til omkring 4 timer i superelitens favør.

Ses herefter på elitepigerne i forhold til subeliten inden for andre idrætsgrene (hvis vilkår blev underkastet en nærmere analyse i 2000 [Nielsen et. al. 2000]), viser samme operation som ovenfor, at subeliten brugte godt 28 timer ugentlig på sportslige aktiviteter (23,2 timer ugentligt på træning og 31,5 dage årligt på konkurrencer).

Selvom man bør tage ovenstående beregninger med de relevante forbehold, kan det altså med en forsigtig vurdering konstateres, at elitepigerne i denne undersøgelse er en smule højere sportsligt aktive end andre subeliteudøvere, hvad angår tidsforbrug. Derved kan de i hvert fald siges at have valgt at satse på deres idræt på samme høje måde som andre eliteudøvere, når der måles på denne parameter.

¹⁷ I 'supereliteundersøgelsen' var tidsforbruget på konkurrencer opgjort på anden vis, end det er gjort i denne undersøgelse. Derfor er det ikke muligt at foretage en eksakt sammenligning.

¹⁸ En konkurrencedag sættes til 8 timer - nok i visse henseender højt sat - og med 44 konkurrencedage giver det omregnet ca. 7 timer i gennemsnit om ugen til konkurrencedeltagelse.

På det konkrete plan bevirker pigernes satsning på eliteidrætten derved, at deres liv tilrettelægges på en anden måde end deres jævnaldrende. Som citatet på s. 72 illustrerer, oplever pigerne på denne måde at skille sig ud eller som det udtrykkes: at være anderledes end *"almindelige piger"*.

Udtrykket 'almindelige piger' dukker op igen og igen i de kvalitative interview, hvor det for pigerne italesættes som en forskel til dét, man selv er, når man satser på sin idræt. At være 'en almindelig pige' udgør på denne måde en identifikationsmulighed, pigerne fra et tidligt tidspunkt vælger fra, når idrætskarrieren vælges til. Allerede i 13-års alderen er over halvdelen af de adspurgte piger startet med at træne med henblik på elitekarrieren (jf. spørgsmål 4 i spørgeskemaet), hvilket også betyder at pigerne fra en tidlig alder begynder at opbygge en hverdag, der adskiller sig fra deres jævnaldrende. Især i forbindelse med folkeskolen giver pigerne udtryk for, at veninderne ikke forstår dem og ikke altid kan acceptere, at de ikke kommer til fester eller andre sociale arrangementer (fx Fokus 2, Int. 2). Dette billede skifter delvist i forbindelse med overgang til gymnasiet, som langt de fleste vælger (jf. tabel 7 og 8). Her tegner sig en forskel mellem dem, der går i Team Danmark klasser og de piger, der går på almindeligt gymnasium eller Team Danmark ordning. Hvor interviewede piger i førstnævnte gruppe taler om, at her forstår folk dem, fordi det er ens for alle (bl.a. Fokus 1, Fokus 3), taler flere i sidstnævnte gruppe om mangel på forståelse eller om at leve et mere isoleret liv, som *"klassens turist"* (Fokus 1) eller med kun en enkelt veninde (Int. 7).

Feminine og maskuline værdier

De aspekter, som pigerne italesætter i forbindelse med at satse på deres idræt, handler meget om at ville være den bedste, om aktiv fysisk udfoldelse og glæden ved at vinde. Traditionelt forbindes aggressivitet, konkurrenceånd og aktivitet med maskuline værdier, hvor det feminine modstykke er empati, omsorg og passivitet (Kane & Greendorfer 1994). De værdier, som pigerne fremhæver, er således typisk nogen, som er defineret som maskuline. Flere fortæller, at netop muligheden for at agere 'ufeminint' er noget af det, de værdsætter ved at dyrke idræt. Som en respondent udtrykker det:

Sporten giver rum for "at man kan løbe rundt og juble og have armene i vejret og sige 'jeg er den bedste'. Det kan man ikke rigtigt gøre ude i erhvervslivet. De vil jo tro, at man er tosset og en blærerøv (...). Man har ligesom lov til at vise, at man gerne vil være den bedste" (Int. 5).

Den sportslige sfære er altså for pigerne et sted, hvor en bestemt adfærd tillades – hvor man kan juble over sin egen præstation uden, at det vil støde nogen. En anden pige fremhæver:

”Piger, der spiller sport, i hvert fald på det hold hvor jeg har spillet, er meget drenge. Altså fjoller rundt og er lidt ulækre engang imellem, hvis du forstår hvad jeg mener (Latter). Altså, man er ligeglad, man bøvs og man prutter og man laver alt muligt, altså på sådan nogen ture, man bliver virkelig sådan ikke-feminin (...). Også når man snakker med fyre om sportspiger så siger de, de er bare så ulækre, de er ikke feminine, de er bare ligesom fyre selv, ik’. Fordi man er ’bare’, altså afslappet – ikke!?” (Int. 6).

Generelt taler de interviewede piger om sig selv som ’drenge-piger’ eller som én af pigerne udtrykker det: man er aldrig en ’pige-pige’ (Int. 7). Analytisk kan der her peges på, at det at være en almindelig pige fremstår som en identifikationskategori, der er lig med det at være en ’rigtig’ pige eller være ’pige-pige’ som det udtrykkes. Det er præcis denne identifikationsmulighed, der opgives i fravalget af det almindelige liv. I stedet står pigerne mellem de mandlige værdier, der stilles til rådighed i den idrætslige sfære og de feminine værdier, der stilles til rådighed i den samfundsmæssige sfære. At være en ’drenge-pige’ er netop udtryk for at stå imellem de to identifikationsmuligheder, de to sfærer tilbyder.

At der ligger et positivt tilvalg i eliteidrætten - og de identifikationsmuligheder den indebærer - er imidlertid ikke det samme som, at fravalget af at være ’pige-pige’ er uproblematisk. Én pige fortæller, at hun efter at have stoppet med idrætten forsøgte at skjule den del af sit liv, så nye bekendtskaber kun så hende med det lange hår og de feminine træk (Int. 7). En anden fortæller, at hun omvendt bliver ved at fortælle, at hun har været elitespiller, fordi som hun siger: *”jeg har jo ikke andet et eller andet sted”* (Int. 6). I interviewene cirkler selv de yngste piger om dét at være anderledes end en *”almindelig pige”* og *”ikke have samme interesser som de har”* (Fokus 2). I den forbindelse nævner de fleste piger, at man går glip af en række ting:

”Man bliver jo altid misundelig, hvis der kommer nogen fra klassen og fortæller, at de lige har været i sommerhus med en masse af ens venner, men det måtte jeg ikke selv komme med til, fordi der havde man lige en stor turnering. Man bliver jo altid misundelig, men alligevel man får jo så gode oplevelser ude på turneringer” (Fokus 2).

Citatet er klassisk, fordi dét man får igen (de gode oplevelser med sporten), af pigerne hele tiden nævnes i relation til det, der tabes (det almindelige liv med dem fra klassen). Selvom satsningen således må betragtes som et konkret valg med nogle konkrete omstændigheder, som pigerne træffer på et tidspunkt i deres liv, så fører dette en række mere eller mindre bevidste valg med sig, som handler om, hvorledes man opfattes og oplever sig selv som pige. Og netop denne situation er forbundet med en stor del frustration. Analytisk kan her spores det pres, der er forbundet med på den ene side at være forskellig fra kategorien ’pige-pige’, som man ellers ville have tilhørt som pige

i den samfundsmæssige sfære, og på den anden side ikke at være lig med de mandlige værdier, der forbindes med den idrætslige sfære.

Pigernes sats indebærer dermed også et tilvalg i forhold til, at der i den sportslige verden stilles identifikationsmuligheder til rådighed, der kan fungere som et alternativ til henholdsvis dét at være 'dreng-dreng', og det at være 'pige-pige'.

5.1.3 Opsamling

Der kan på denne baggrund peges på fem centrale forhold, som tegner sig i forbindelse med pigernes tilvalg af eliteidrætskarrieren:

- Pigerne formulerer deres tilvalg som et spørgsmål om 'at satse' på idrætten. I satset ligger en motivation, der ikke er formuleret i relation til ydre standarder eller på forhånd satte mål, men handler om at tilrettelægge sit liv på en måde, så man hele tiden kan forfølge sin egen grænse (blive bedre og bedre).
- Udtrykket om 'at satse' fanger en central måde, hvorpå pigerne taler om sig selv og deres liv i relation til idrætten. At satse indebærer en investering, som ikke nødvendigvis giver det ønskede afkast, og som hele tiden må ses i relation til, hvad man mister på andre fronter. Eller sagt anderledes: tilvalget af idrætten indebærer et fravalg af andre aspekter.
- Det, der vælges fra, er et liv som 'almindelig pige', som det formuleres. På det konkrete plan kommer dette til udtryk ved at vælge bestemte uddannelsesformer, flytte bestemte steder hen og indrette sin tid efter en stram struktur med et højt tidsforbrug til sportslige aktiviteter.
- Samtidig indeholder fravalget af det almindelige liv et fravalg af nogle identifikationsmuligheder, hvor pigerne bliver anderledes end den 'pige-pige' kategori, der forbindes med de almindelige piger. Pigerne giver udtryk for, at tilvalget af idrætten også er et tilvalg i forhold til at kunne agere ufeminint, og opføre sig på måder forbundet med det at være dreng.
- Denne situation, hvor pigerne står mellem den 'pige-pige' kategori - som de oplever ikke at høre til - og de maskuline værdier, der forbindes med sportsverden, er forbundet med frustration. Pigerne står på denne måde i et konkret pres om at få idrætslige og samfundsmæssige forhold i den samfundsmæssige sfære til at spille sammen. Samtidig står de i et pres mellem de identifikationsmuligheder, der tilbydes i de to sfærer, hvor de ikke oplagt hører til i nogen af dem.

5.2 At satse kræver tro

Det er vist, hvordan det at satse for pigerne handler om at investere i at forfølge sin egen grænse. I denne investering ligger ikke et sikkert afkast; men netop et stort element af usikkerhed. Langt hen ad vejen er det, der er allermest styrende for, om pigerne vælger at satse på en elitekarriere eller ej således et spørgsmål om tro – troen på, at talentet kan blive ved at udvikles. En respondent fortæller om dengang, hun valgte at satse på sin idræt:

”Man vidste, at man var et talent, men hvor stort et talent var man, og hvor langt kunne det række? Så blev jeg enig med mig selv om, at hvis jeg skulle satse, så skulle jeg satse nu, og det valgte jeg så at gøre fordi, om ti år sad jeg måske og spillede (...) på hyggeniveau og sad og ærgrede mig over, at jeg ikke vidste, hvor langt mit talent kunne række” (Int. 8).

Respondenten her talte med sin ungdomstræner, der bekræftede, at hendes talent var stort nok til, at hun burde satse på sin sport. De piger, der har haft nemmest ved at vælge sporten til, er samtidig de piger, der altid har fået bekræftet deres potentiale både af trænerne og gennem deres resultater og avancementer. En anden respondent fortæller, at hun traf valget om at satse

”fordi jeg var den bedste, og fordi jeg allerede havde opnået resultater, jeg havde været med ude på seniorlandsholdet til EM og VM. Jeg havde prøvet at vinde DM, jeg havde ligesom fået at se, hvad det liv kunne indebære. Hvis man nu var ikke helt med på landsholdet og måske lige lå ude og skulle kæmpe hårdt, så kan det godt være, man havde valgt lidt anderledes. Men fordi jeg havde set, hvad det var jeg fik, så kunne jeg godt gå ind til det” (Int. 5).

Omvendt er det i situationer, hvor pigerne ikke føler, at de bliver bakket op til at bevare troen på sig selv, at de mister motivationen for at dyrke idræt på højt plan og satse på deres sport:

”Jeg kunne heller ikke se, at de havde helt vildt meget brug for mig (...). Hvis man ikke har den der fornemmelse af, at de tror fandeme på én, så bliver man måske også: Nå men det kan da også godt være, jeg ikke kan” (Int. 1).

Eller som en anden respondent udtrykker:

”Jeg begyndte lige pludselig at føle, at jeg ikke kunne de kriterier, som de ville, fordi jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre, så det var dér jeg gik ned (...). Jeg begyndte at tænke meget over, hvad jeg gerne ville, og hvad mine mål altid har været. Dem ville jeg selvfølgelig gerne fortsætte med. Men igen så vidste jeg ikke, hvad jeg skulle gøre for at få den opbakning, som jeg altid har fået. Der har ligesom manglet noget opbakning (...). Jeg fik mindre og mindre lyst til at træne, fordi jeg ikke følte, at jeg fik noget opbakning” (Int. 4).

Alle citaterne viser, hvordan det at tro på sig selv og sit eget talent er helt centralt for pigernes overvejelser om at satse på sporten. For at opbygge og bevare denne tro har pigerne brug for at blive bekræftet og bestyrket i, at de har talent, og at de har potentialet til at blive rigtig gode.

Helt konkret er det gennem træneres ros og positive interesse, udtagelser til turneringer og landshold og pigernes egne idrætsmæssige resultater, at de opnår tiltroen til deres eget talent:

”Nu er jeg blevet proppet i hovedet med, at jeg har store talenter og sådan noget, og det igen giver mig masser af selvtillid. Mine trænere, andre spillere og andre trænere fra andre klubber, der kommer hen og siger: Nej, hvor er det godt spillet, eller du har [et godt boldøje], eller du har et stort talent. Og så, at landstrænerne er begyndt at sige det til mig, og at jeg er blevet udtaget. Ja, der er bare generelt været rimeligt meget optur for mig her på det sidste” (Fokus 3).

Umiddelbart virker forældre og venners opbakning og anerkendelse underordnet i denne sammenhæng. Det er udelukkende indenfor den idrætsmæssige sfære, at pigerne finder oplevelsen af at blive anerkendt og tro på egne potentialer i forhold til deres sport. Støtte fra familie og venner er vigtigt for pigerne; men troen på deres sportsmæssige kunnen og muligheder kan familie og venner ikke give. Det kan kun opnås gennem relationer og resultater indenfor sportens verden.

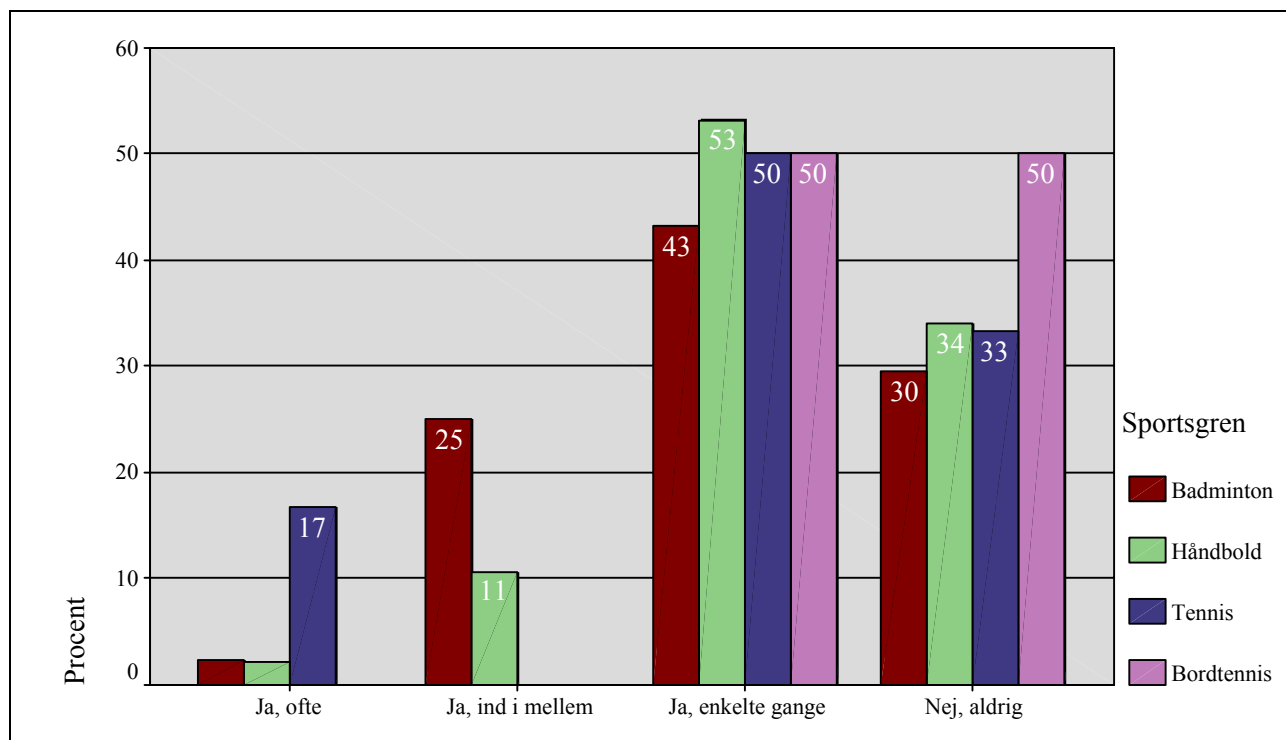
5.2.1 Når tvivlen dukker op

Manglende tiltro til egen dygtighed og muligheder inden for sporten viser sig ofte i forbindelse med forskellige overgange i karrieren. Nogle piger fortæller, hvordan skiftet fra junior til senior medførte, at de begyndte at tvivle på, om de var gode nok og om de fortsat skulle satse på deres idræt. Med skiftet til senior oplevede de en langt hårdere konkurrence samtidig med, at de havde en klar følelse af at stå mere alene med tingene i forhold til junior-tiden, hvor trænere, klub etc. støttede mere. Andre er kommet i tvivl i forbindelse med, at de ikke er blevet udvalgt til at deltage i turneringer, landshold etc.

Tvivlen melder sig i form af overvejelser om at stoppe eliteidrætskarrieren. Som det kan ses af figuren¹⁹ nedenfor, har 33% aldrig overvejet at stoppe, mens de fleste har overvejet det ”enkelte gange”, og en del ”ind i mellem”. To tredjedele kender dermed til det at tvivle, selvom det for de flestes vedkommende ikke sker særligt ofte.

¹⁹ Baseret på spørgsmål 41 i spørgeskemaet.

Figur 4: Har du overvejet at stoppe med at dyrke eliteidræt?

I spørgeskemaet fik pigerne – udover at angive om de havde overvejet at stoppe – også mulighed for at foreslå en række mulige årsager til, at de i givet fald havde overvejet det.²⁰ Årsagerne, der blev foreslået i skemaet, var alle fysiske, udefrakommende hændelser, hvoraf ”skader” da også viste sig væsentlig med 35%, mens ”start på ny uddannelse” lå på 13%.²¹

Mindst lige så interessant er det imidlertid, at ikke mindre end 65% af de piger, som har overvejet at stoppe, valgte at sætte kryds i ”andet”. Her tilføjer de samstemmende, hvad nogen af dem kalder ”psykiske” årsager til at overveje at stoppe. De fleste af beskrivelserne er ret personlige, og kan kort sammenfattes med ord som “*manglende lyst*”, “*tidsmangel*”, “*stress*” og sågar “*depressioner*”.

²⁰ Spørgsmål 42 i spørgeskemaet.

²¹ Angivet i procent af de, der har overvejet at stoppe.

Tabel 4: Overvejede at stoppe i forbindelse med

Overvejede at stoppe i forbindelse med	Procent
Skader	35%
Start på ny uddannelse	13%
Oprykning til ny aldersgruppe	9%
Skift af træningssteder	9%
Andet	65%
heraf problemer med trænere	12%

Tvivlen er således kun til en vis grad forbundet med ydre omstændigheder, hvilket pigerne kommer nærmere ind på i de kvalitative interview. En respondent fortæller, at hun under en skadesperiode blev meget i tvivl om, hvorvidt hun skulle fortsætte med idrætten:

”Jeg tænkte: er det slut for mig nu, når jeg nogensinde det stadie, som jeg har været og altså vil jeg nogensinde kunne komme tilbage, det var nok mest det der før igennem hovedet” (Fokus 3).

En anden pige fortæller, hvordan hun blev i tvivl i forbindelse med opstart på gymnasiet, fordi hun ikke kunne finde ud af, om hun skulle satse på det ene eller det andet:

”Jeg gik kold i både skole og [idræt] på en gang. Dét var for meget. Jeg vidste ikke rigtigt, om jeg skulle satse på det ene eller det andet (...). Så søgte vi så Team Danmark linje (...) for ligesom at aflaste mig. Jeg skiftede klub sidste år på samme tidspunkt (...) og jeg skulle træne ekstremt meget og lave en hel masse. Så plus, at jeg samtidig startede i gymnasium (...) og vi skulle til at lave en hel masse der også (...). Det holdt jeg ikke til i lang tid” (Fokus 3). En tredje respondent siger: *”Jeg har aldrig helt overvejet det. Men efter en rigtig dårlig turnering har jeg tænkt over det”* (Fokus 3).

Det er således en kombination imellem ændringer såsom skadesperioder og skolestart - og de overvejelser pigerne begynder at gøre sig i den forbindelse - der erstatter troen af en tvivl på, om man kan nå sit tidligere stadie, eller om man kan magte både skolen og idrætten på én gang. Det helt centrale - som spørgsmålet om tro peger på - er således, at det at satse ikke er et tilvalg, som pigerne træffer én gang for alle; men at det er noget, der hele tiden dukker op til fornyet overvejelse. Når troen mangler og tvivlen melder sig, overvejer pigerne igen, om de kan investere det, der skal til, om de får deres investering igen, og om de i højere grad skulle orientere sig mere eksklusivt mod den samfundsmæssige sfære.

5.2.2 Flydere og fightere

At det at satse kræver tro er noget alle de interviewede piger giver udtryk for. Der er imidlertid stor forskel på, hvor meget pigerne skal kæmpe for at opnå den anerkendelse, som er afgørende for om de vælger (at vedblive med) at satse på sporten. På tværs af de fire sportsgrene kan der analytisk identificeres to forskellige idealtyper, for hvem spørgsmålet om tro udspiller sig forskelligt. Den ene idealtipe kaldes følgende for 'Fightere' den anden for 'Flydere'²².

'**Fightere**' er karakteriseret ved at have været gennem en del modgang i deres idrætskarriere. De har ofte ikke følt sig bekræftet og anerkendt i forhold til deres sport, og har oplevet ikke at være blevet udtaget til turneringer og landshold. En respondent fortæller om engang, hun ikke blev udtaget til at deltage i en turnering:

"Der var jeg ved at gå helt død i det, fordi der var ikke ligesom nogen, der sagde, at jamen du kan måske også få chancen senere, nogen der motiverede mig til eller som sagde til mig, at de synes jeg skulle spille videre" (Int. 3).

Det, der gør citatet typisk for en fighter er, at den manglende udvælgelse i sig selv udgør noget, man er vant til at kæmpe med. Problemet opstår i fraværet af chancer for at forbedre sig. Det er følelsen af ikke at blive bakket op og forsikret om, at der er muligheder, og at man godt kan, selvom man ikke lige blev udvalgt denne omgang. Respondenten mistede på den baggrund lysten til at udøve sin sport og blev i tvivl om, hun skulle fortsætte med at satse på sin idræt. Det karakteristiske for fightere er således, at de nærmest er blevet ved 'på trods' af modgang. De beskriver idrætskarrieren som et hårdt liv, hvor de har skullet kæmpe for at komme dertil, hvor de er i dag. Det, der afgør om de fortsætter eller opgiver idrætskarrieren, synes at være oplevelser, der giver dem troen på sig selv tilbage, for eksempel uventet sportsmæssig succes eller opbakning fra trænere. Omvendt begynder de typisk at tvivle, når de må opgive fastlagte mål som urealistiske og uopnåelige.

'**Flydere**' er karakteriseret ved altid at have været blandt de bedste til deres sportsgren. Karrieren har været stødt opadgående, udtagelser til turneringer, landshold etc. er mere eller mindre kommet

²² Det er vigtigt at bemærke, at de to idealtyper er tegnet på baggrund af interview med piger uden for den direkte undersøgelsespopulation. I de kvalitative interview med piger mellem 15-18 år er det således ikke muligt at finde dette skel. Det kan skyldes, at manglen på tiltro først bliver præsent senere i karrieren; men kan i ligeså høj grad skyldes, at disse interview - med de 15-18 årige - blev udformet som fokusgruppe interview. I den større sammenhæng som et sådant interview udgør, kan det synes mere vanskeligt at fortælle om mangel på opbakning og trænere, der ikke tror på én.

af sig selv. De har stort set aldrig oplevet ikke at blive bekræftet og anerkendt og har altid fået at vide, at de var gode nok. De beskriver sportslivet som et nemt liv og føler, at de er kommet rimeligt smertefrit til det hele. Når de tvivler på deres idrætskarriere er det primært, når de dels ikke længere kan regne med den samme fremgang, dels begynder at savne anerkendelse udenfor den idrætsmæssige sfære. De piger, der har opnået store resultater med deres sport, og altid har følt de blev bakket op af trænere osv., begynder således at tvivle på, om de skal satse på deres sport, når de har nået et sportsmæssigt maksimum, hvor yderligere forbedring enten opleves som ikke-mulig eller som noget, der vil kræve en for stor indsats i forhold til, hvad pigerne vurderer, de kan få igen:

”Man bruger så meget tid på det, og hvis man ikke føler, man bliver bedre og bedre, så kan man lige så godt stoppe” (Int. 5).

Det, som pigerne opnår ved den sportsmæssige succes, mister altså sin tiltrækningskraft, fordi de allerede har vist overfor sig selv og andre, hvor gode de er til deres sport. Ligesom for fightere bliver fastlagte mål en mulig årsag til tvivl, her fungerer det bare den anden vej. Det er således ved opnåelsen af bestemte mål, at disse piger begynder at overveje, om de ikke hellere skal stoppe, mens de endnu er talenter eller er på toppen end at opleve en resultatmæssig tilbagegang. I relation til det, de oplever at kunne investere i sporten, mener de at have nået deres potentiale og begynder i højere grad at se fremad og overveje, hvordan deres liv skal forme sig i fraværet af sportskarrieren.

5.2.3 Usikkerhed som kønsspecifikt træk

At piger og kvinder generelt mangler tro på egen formåen og nemt begynder at tvivle på eget værd er en gennemgående opfattelse blandt de piger, der er blevet interviewet:

”Jeg tror det er meget almindeligt, at piger ikke har så meget selvtillid. Der er mange piger der har det sådan; nu er jeg tyk, og nu er jeg grim, og nu er jeg ikke god til det her og dårlig til det her. Drengene er bare sådan noget – tag mig som jeg er. De går ikke så meget op i det” (Fokus 2).

Opfattelsen af pigers usikkerhed står i kontrast til drengene, der beskrives som selvsikre og fyldt med tillid til deres egne evner som sportsmænd. Pigernes egen usikkerhed opfattes således som et udslag af et kønsspecifikt karaktertræk, der er en indlejret del af dét at være pige. Det er samtidig gennemgående, at usikkerhed opfattes som et negativt træk i forbindelse med idrætsudøvelsen, mens selvsikkerhed er positivt:

”Hvis du kan finde ud af, at synes du selv er stjernen; men samtidig være der for de andre, jamen så bliver du en fremragende idrætsudøver. Så er det andre, der er noget galt med når noget går galt, og det vil sige, at din selvtillid lider ikke noget knæk” (Int. 8).

En sådan følelse af selvtillid understreges som en kvalitet i elitesport. Den opfattes som en maskulin form for selvtillid, som drenge og mænd besidder; men som piger og kvinder har svært ved at tilegne sig. Piger og kvinder menes at analysere deres egne præstationer for meget.

Samstemmende fortælles, at piger tænker for meget over kritik fra træneren og dårlige resultater og i for høj grad lader det påvirke deres selvtillid og selvværd. Mænd tænker derimod ikke så meget over tingene, og det gør dem til bedre sportsfolk.

Mange af pigerne fortæller dog om forskellige oplevelser med konkrete mandlige sportsudøvere, der har udtrykt nervøsitet og manglende selvsikkerhed før afgørende kampe eller er blevet personligt ramt af kritik fra træneren. Reaktionen der ellers forbindes med kvindelige sportsudøvere.

Det er med denne undersøgelse umuligt at svare på, om der er forskel på, hvor stor selvtillid elitesportsudøvende piger og drenge har. Det, der kan peges på, er imidlertid, at der blandt pigerne hersker en opfattelse af, at drenge er mere selvsikre, og at pigerne løbende definerer sig selv negativt i forhold til dette ideal. Analytisk set udgør den herskende enighed om den kønsspecifikke usikkerhed således en målestok, som pigerne aktivt er med til at gøre sig selv mindreværdige i forhold til. Lidt bagvendt bliver sammenkædningen af dreng-sikkerhed-godt og omvendt sammenkædningen pige-usikkerhed-dårligt til parametre, som giver pigerne manglende tro på deres formåen inden for den idrætslige verden.

5.2.4 Opsamling

I relation til spørgsmålet om henholdsvis til- og fravalg af eliteidrætten dukker tro op som et centralt forhold hos pigerne.

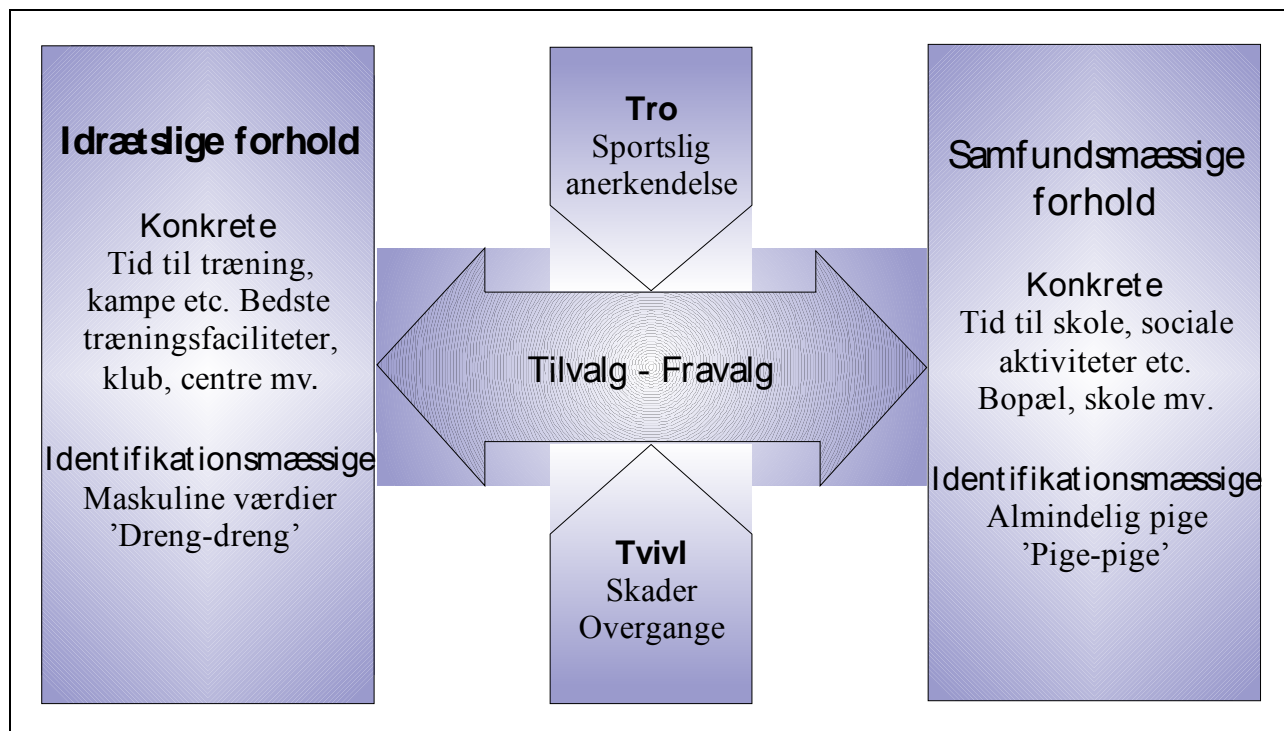
- Tro handler for pigerne om en overbevisning om, at deres satsning holder, og at de således kan blive ved at nå længere. Troen opbygges primært inden for den idrætslige sfære og handler om succes ud fra sportslige kriterier eller opbakning fra trænere, landsholdsrepræsentanter etc.
- Troens modstykke er tvivlen, der dukker op i en række forskelligartede situationer, hvor pigerne tager deres satsning op til fornyet revision. At satse er således ikke udtryk for et tilvalg af elitekarrieren, som pigerne har truffet én gang for alle. Det er et tilvalg, som hele tiden balanceres i troen; men hvor tvivlen betyder nye overvejelser og en eventuel orientering mod den samfundsmæssige sfære.

- I forhold til spørgsmålet om tro kan der identificeres to idealtyper, hos hvem spørgsmålet om tro udspiller sig forskelligt, nemlig henholdsvis *fightere* og *flydere*. Fightere er kendetegnet ved hele tiden at måtte kæmpe for at opretholde troen på trods af en manglende oplevelse af anerkendelse og succes. Flydere derimod oplever primært anerkendelse og succes. Her er troen dominerende og tvivlen handler i højere grad om, at de har nået et sportsmæssigt maksimum, hvor yderligere forbedring enten opleves som ikke-mulig eller som noget, der vil kræve en for stor indsats i forhold til, hvad pigerne vurderer de kan få igen.
- Der hersker blandt pigerne en enighed om, at piger generelt er mere usikre end drenge, og at drenge på denne måde er bedre sportsfolk end piger. Denne sammenkædning af dreng-sikkerhed-godt fungerer dermed som et parameter, pigerne måler sig selv i forhold til. Et parameter som på bagvendt vis er med til at give dem manglende tro på deres formåen inden for den idrætslige sfære.

5.3 Optegning af et krydspres

I dette kapitel er det blevet analyseret, hvad det indebærer for pigerne at vælge elitekarrieren til, herunder hvad det er for en række fravalg, der følger med i forbindelse med et sådant tilvalg. På denne baggrund tegnes mønstrene til krydspreset, som det opstår for pigerne.

Figur 5: Krydspres tvivl/tro

Figuren illustrerer, at pigernes tilvalg af elitekarrieren samtidig udgør et fravalg i forhold til aspekter inden for den samfundsmæssige sfære. Disse aspekter har både et konkret udtryk i form af organisering af tiden, skolevalg, bopæl, klub etc. og et identifikationsmæssigt udtryk i form af forholdet mellem at være 'pige-pige' (repræsenteret ved den samfundsmæssige sfære) og være dreng-dreng (repræsenteret ved den idrætslige sfære). At vælge eliteidrættens til indebærer altså, at pigerne som konsekvens kommer til at vælge noget andet fra. Det er forholdet mellem, hvad der vælges til det ene sted, og hvad det betyder i form af fravalg det andet sted, som tegner mønstrene til det krydspres, pigerne står i.

Tilvalget af eliteidrættens er således ikke noget, der tages én gang. Forholdet mellem tilvalg og fravalg er noget pigerne løbende reflekterer over. Helt centralt i relation til disse refleksioner står forholdet mellem tro og tvivl. Når troen er fremherskende synes tilvalget af elitekarrieren mere uproblematisk, end når tvivlen dukker op i forbindelse med manglende anerkendelse og succes. Det er når tvivlen dominerer, at forholdet mellem tilvalg og fravalg tages op til revision, og det er her, at fravalget af eliteidrættens tegner sig som en mulighed for pigerne.

6. Centrale dilemmaer

Til- og fravalg af en eliteidrætskarriere udspiller sig indenfor en række dilemmaer, der på forskellig vis er med til at påvirke pigernes prioriteringer. Nærværende kapitel går tættere på disse dilemmaer og stiller dermed skarpt på indholdet af krydspreset imellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære. Dette sker ved at belyse en række områder, hvor dette krydspres manifesterer sig mere direkte. Afsnittet tager udgangspunkt i samfundsmæssige forhold og er således med til, dels at tegne de til- og fravalg i forhold til den samfundsmæssige sfære som tilvalget af eliteidræt medfører, dels at uddybe hvad der sker i mødet mellem de påvirkninger og forventninger, der kommer fra begge sfærer. Endvidere forfølges, hvorledes pigerne søger at forvalte deres rolle i dette møde.

De mest centrale dilemmaer - og dem som vi derfor vil behandle i dette afsnit - er 1) spørgsmålet om, hvordan uddannelse og idræt skal afvejes i forhold til hinanden, 2) spørgsmålet om de sociale gevinster og omkostninger ved at dyrke idræt samt 3) spørgsmålet om hvilken rolle overvejelser omkring økonomi og indtjeningsmuligheder spiller. Disse dilemmaer eksisterer hele tiden i pigernes liv; men de er ikke lige fremtrædende altid. For alle pigerne gælder, at det er i tvivlsituationer, dilemmaerne kommer i spil og bliver afgørende for, om de vælger at (vedblive med at) satse på deres idræt.

For 'Fightere' bliver dilemmaerne præsentere, når de mister troen på deres eget potentiale og mangler sportsmæssig anerkendelse. For 'Flydere' kommer dilemmaerne i spil, når de har nået et sportsmæssigt højdepunkt og ikke føler, at sporten kan give dem mere. Selve tvivlen opstår således i relation til den sportsmæssige sfære, hvorefter pigerne i højere grad orienterer sig efter den samfundsmæssige sfære (men der er en tendens til, at 'Fightere' gør det af nød, mens 'Flydere' gør det af lyst).

6.1 Fordeling af tid

Helt konkret udspiller dilemmaerne mellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære sig som et spørgsmål om tid. Som tidligere nævnt bruger pigerne meget tid på deres sport, og i nedenstående tabeller er det muligt at sammenligne dette tidsforbrug med pigernes tidsforbrug på andre ting.

Tabel 5: Tidsforbrug i timer fordelt på sportsgren²³

	Badminton	Håndbold	Tennis	Bordtennis
Almindelig klubtræning	7,2	9,8	10,8	8,0
Træning i forbunds- og landsholdsregi	3,4	5,2	4,2	9,8
Individuel træning	3,0	3,8	4,2	2,5
Anden forberedelse	0,9	1,7	1,4	1,0
Transport i forbindelse med træning	1,1	2,2	0,5	1,6
Kampe og turneringer	17,2	5,1	8,2	16,0
Møder o. l.	0,8	1,3	0,5	0,7
Andet	0,3	4,8	0,7	0,0
I alt	29,4	28,2	30,1	35,4

	Badminton	Håndbold	Tennis	Bordtennis
Skole og uddannelse	28,3	25,3	19,5	16,0
Erhvervsarbejde	3,3	6,4	0,8	8,3
Venner	8,4	15,1	6,7	11,3
Familie	12,7	13,0	10,3	21,7
Fester og sociale aktiviteter	6,6	7,6	3,6	1,7
Afslapning	8,1	10,2	6,4	11,0
Anden sport	1,9	3,1	1,0	2,3
Andet	1,5	4,1	2,0	0,0
I alt	66,3	76,5	47,3	72,3

Bemærk: Da tallene er gennemsnit for besvarelserne af de enkelte punkter, og da nogle punkter er udeladt i nogle af besvarelser, svarer "i alt" ikke nødvendigvis til summen af punkterne ovenfor.

²³ Baseret på spørgsmålene 10 og 12 i spørgeskemaundersøgelsen.

Det fremgår, at skole og uddannelse absolut er det, pigerne bruger det meste af deres resterende tid på. Herunder bruger både badminton-, håndbold- og tennispigerne en smule mere tid på deres uddannelse om ugen, mens bordtennispigerne bruger en smule mindre. Der er dog ikke den store forskel på tidsforbruget mellem uddannelse og sport.

Efter skole og idræt kommer de mere sociale ting, hvor familien for de fleste fylder mest og dernæst venner. Med et samlet tidsforbrug på idræt og uddannelse på gennemsnitligt 59,6 timer om ugen er det dog begrænset, hvad pigerne bruger af tid på familie og venner. Af tabellen ses samtidig, at erhvervsarbejde ikke er særligt udbredt blandt pigerne. For det første har de dårligt tid til det, for det andet bor langt de fleste hjemme hos deres forældre - og får måske noget støtte derigennem - hvorved behovet for erhvervsarbejde ikke er så stort.

Set i forhold til andre eliteudøvere – i dette tilfælde super- og subeliten, hvis vilkår som tidligere nævnt blev undersøgt i 1995 hhv. 2000 – kan det, med de sædvanlige forbehold for at sammenligne på tværs af forskellige undersøgelser, konstateres, at det samlede tidsforbrug er stort set ens. Dog med det forbehold, at der til nedenstående tal, hvad angår sub- og supereliten skal lægges deltagelse i konkurrencer.

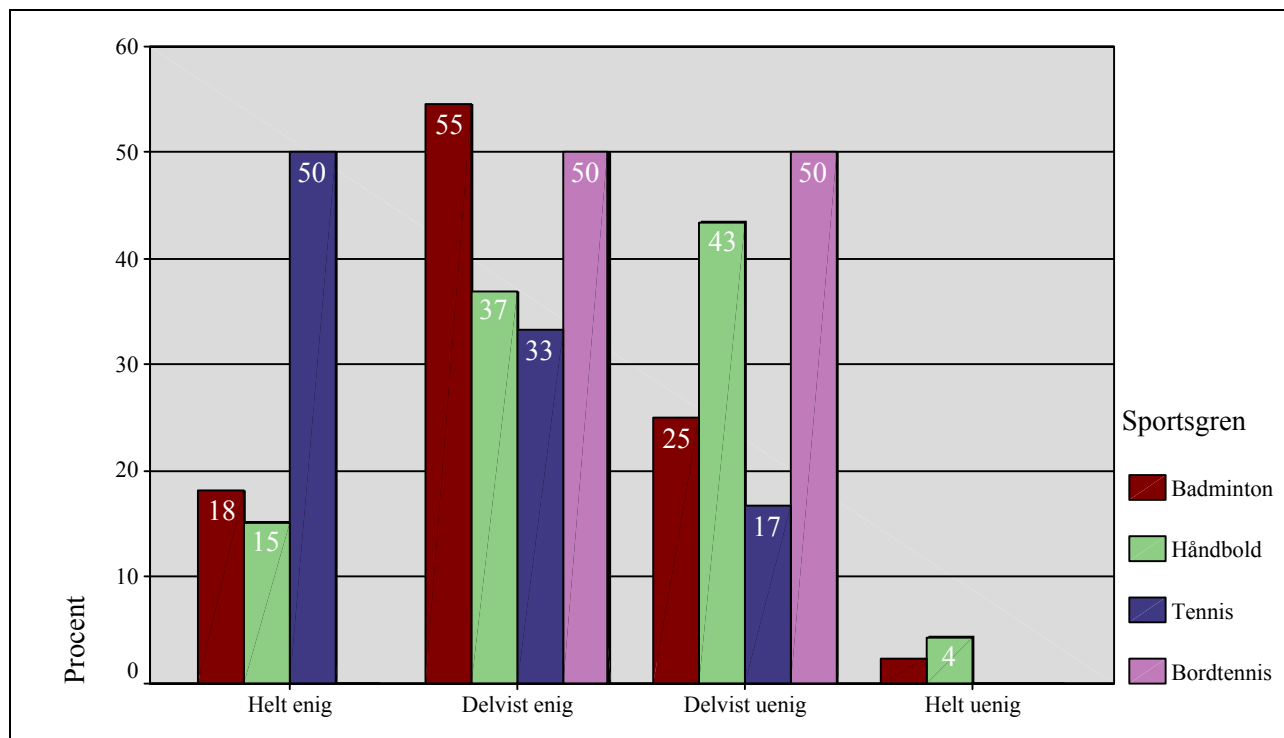
Således havde subeliten et gennemsnitligt samlet ugentligt tidsforbrug på 59,5 timer, hvad angår sportsaktiviteter samt job/uddannelse (inkl. transport). Supereliten var lidt anderledes, idet supereliteudøverne brugte mere tid på træning; men mindre på job/uddannelse end subeliten. Det samlede tidsforbrug modsvarede imidlertid nogenlunde subelitens, når konkurrencedeltagelse holdes ude (jf. Nielsen et. al. 2000, Bind I: 23 – 26). Medtages konkurrencedeltagelse, stiger det samlede gennemsnitlige tidsforbrug noget for både sub- og supereliten, og elitepigerne må derved - samlet set - siges at ligge lavere med hensyn til tidsforbrug. Dette kan nok primært tilskrives pigernes – set i forhold til sub- og supereliten – lavere gennemsnitsalder (denne undersøgelses population: 16,7 år, subeliten: 23,7 år og supereliten: 25 år, jf. Nielsen et. al. 2000, Bind I: 11). Den lavere alder bevirker uden tvivl, at der ikke bruges så mange timer på egentligt økonomisk indbringende erhvervsarbejde el. lign, fordi pigerne ikke har så mange faste udgifter at betale [de bor hjemme, har ingen børn osv. jf. ovenfor].

Selvom pigerne omfattet af denne undersøgelse således har et lavere samlet tidsforbrug på idræt, uddannelse og arbejde, end udøverne omfattet af de øvrige undersøgelser, giver tallene alligevel et klart billede af, at der er tale om piger med en temmelig struktureret hverdag. Langt de fleste oplever da også, at det kan være svært at få hverdagen til at hænge sammen tidsmæssigt. Således er 63% af pigerne i varierende udstrækning enige i, at det er vanskeligt at få hverdagen til at hænge sammen.²⁴

Der viser sig dog her en stor forskel mellem de forskellige sportsgrene. Håndboldpigerne bruger mindst tid på sporten, og er dem, der har lettest ved at få hverdagen til at hænge sammen. Herunder er 15% helt enige og 37% delvist enige i, at de har svært ved at få det til at hænge sammen. Heroverfor bruger Badmintonspillerne længere tid på sporten og er også i højere grad enige i, at det er svært at få hverdagen til at hænge sammen tidsmæssigt. Således erklærer 18% sig "helt enige" og 55% sig "delvist enige". Tennisspillerne føler sig overraskende pressede i forhold til tidsforbruget, mens det omvendte gælder for bordtennisspillerne. På grund af det lille antal udøvere inden for disse sportsgrene, kan der dog ikke udledes nogen generel sammenhæng af tallene for disse udøvere.

²⁴ Pigerne blev i spørgeskemaundersøgelsen stillet spørgsmålet: "Hvor enig er du i følgende: Det er svært at få min hverdag til at hænge sammen tidsmæssigt". Spørgsmålet har nr. 14 i spørgeskemaet.

Figur 6: Det er svært at få min hverdag til at hænge sammen tidsmæssigt

Oplevelser af, at det kan være svært at få hverdagen til at hænge sammen, er i høj grad influeret af pigernes egne samt andres forventninger, som de møder i både den idrætslige og den samfundsmæssige sfære. Der skal nu ses nærmere på de tre centrale dilemmaer, samt de til- og fravalg de kan indebære for pigerne.

6.2 Uddannelse og idræt – to sider af samme sag?

På baggrund af både spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interview danner der sig et billede af, at uddannelse fylder meget i pigernes liv. Dette gælder tidsmæssigt, som vi har set ovenfor, men også når pigerne bliver bedt om at rangordne de vigtigste ting i deres liv. Her har 31% uddannelse på førstepladsen, mens kun 25% har eliteidræt på førstepladsen (se tabel 6).

Tabel 6: Hvad er det vigtigste i dit liv?²⁵

Placering	Eliteidræt	Uddannelse
1	25%	31%
2	34%	24%
3	27%	20%
4	13%	24%
6	1%	1%

Uddannelse virker således som den mest fremtrædende del af den samfundsmæssige sfære og den, der har størst betydning for, hvordan pigerne bruger deres ressourcer og opfatter sig selv i forhold til sporten. I behandlingen af dilemmaet mellem uddannelse og idræt vil der først blive set på pigernes uddannelsesniveau samt tilvalg af uddannelse. Derefter behandles relationen mellem uddannelse og eliteidræt, som pigerne oplever den.

6.2.1 Uddannelse som selvfølgeligt valg

Uddannelsesfrekvensen blandt de adspurgte piger er meget høj. Dette gælder både i forhold til spørgeskemaundersøgelsen af pigerne mellem 15 og 18 år, og de interviewede piger udenfor den direkte undersøgelsespopulation. Følgende tabel omhandler de 15-18 årige:

²⁵ Spørgsmålet, hvis svar denne tabel viser, er nr. 15 i spørgeskemaet, og lyder: ”Hvor vigtige er disse ting i dit liv? Sæt tallet 1 ud for det vigtigste, 2 ud for det næstvigtigste og så videre. Du skal bruge tallene fra 1 til 7 én gang hver.”

Tabel 7: Beskæftigelse²⁶

Beskæftigelse	Procent
(Folke-)skole	20%
Erhvervsuddannelse	1%
Almindelig gymnasial uddannelse	39%
4-årigt Team Danmark gymnasium	36%
Deltidsarbejde (ikke sport)	7%
Deltidsprofessionel	5%
Fri for at koncentrere mig om idræt	2%
Andet	12%

Bemærk: Totalen er ikke 100%, da der var mulighed for at angive mere end én type beskæftigelse.

Her ses det, at 74%²⁷ af pigerne er i gang med en gymnasial uddannelse. Dette svarer til 93% af dem, der er færdige med folkeskolen, hvilket er må siges at være et højt tal. Dette kan også ses af tabellen nedenfor, der – opdelt på alder – viser, at piger, der dyrker eliteidræt, uddanner sig højere end jævnaldrende piger i befolkningen som helhed.

Tabel 8: Procentdel kvinder, der går på almengymnasiale uddannelser i hhv. befolkningen som helhed og i undersøgelsespopulationen²⁸

Alder	Normalbefolkningen	Elitepotentiale
16 år	22,7%	64%
17 år	45,4%	93%
18 år	44,7%	100%

I stor udstrækning afspejler eliteidrætspigernes uddannelsesniveau resultater fra lignende undersøgelser af andre grupper af idrætsudøvere på højt plan. Således viser de tidligere nævnte undersøgelser af super- og subelitens vilkår, at idrætsudøvere - tilhørende nævnte kategorier - er

²⁶ Baseret på spørgsmål 5 i spørgeskemaet.

²⁷ Grundet afrunding er den korrekte procent 74, og ikke 75 som summen af de to tal i tabellen kunne antyde.

²⁸ Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen og Danmarks Statistik (www.statistikbanken.dk).

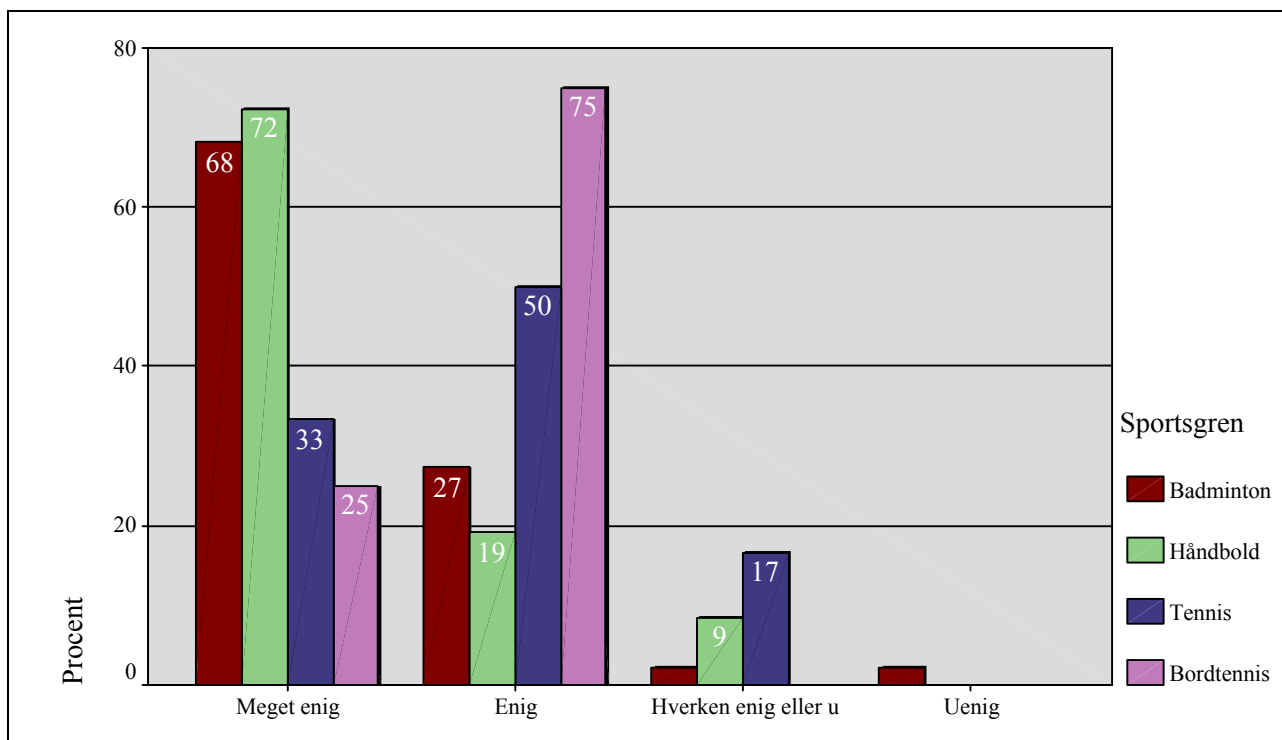
højt uddannede eller på vej til at blive det. Endvidere er deres uddannelsesniveau gennemsnitligt højere end normalbefolkningens (jf. Hansen 1995, Nielsen et. al. 2000, Nielsen et. al. 2002). Pigerne omfattet af denne undersøgelse forstærker endog tendensen, idet andelen af udøvere med gymnasial uddannelse er markant højere i denne undersøgelse end i tidligere undersøgelser.

Både i spørgeskemaundersøgelsen og i de kvalitative interview fremgår det, at uddannelse tillægges en meget stor værdi blandt pigerne, ligesom der udtrykkes et stort ønske om at gennemføre uddannelse samtidig med, at der dyrkes eliteidræt. 66% af pigerne er således ”helt enige” i, at det er bedst, hvis man kan tage en uddannelse under sin idrætskarriere.²⁹ Af de øvrige erklærer stort set alle sig ”delvis enige” og sammenlagt er 93% af pigerne således ”enige” eller ”meget enige”.

Til sammenligning viser andre undersøgelser, at ’kun’ 41,6% af voksne udøvere i ”subeliten” mener, at det er ”meget rigtigt”, mens ’kun’ i alt 79,3% finder, at det i en eller anden grad er ”rigtigt”, at det er bedst, at eliteudøvere kan gennemføre uddannelse eller job sideløbende med idrætskarrieren (Nielsen et. al. 2000, Bind III: 163). Pigerne er således i højere grad end andre idrætsudøvere opsatte på at gennemføre en uddannelse sideløbende med deres idrætskarriere. Der er tilsyneladende en mindre gradsforskel mellem pigerne fra de forskellige idrætsgrene; men på grund af det lave antal spillere inden for tennis og bordtennis er denne forskel ikke statistisk signifikant (kan være tilfældig). Der kan imidlertid ikke herske tvivl om, at uddannelse tillægges meget stor betydning blandt pigerne inden for alle sportsgrene.

²⁹ Spørgsmål 23 i spørgeskemaet: “Det er bedst, hvis man under sin sportskarriere kan tage en uddannelse eller have et job ved siden af”. Se svarkategorier i appendiks.

Figur 7: Det er bedst, hvis man under sin sportskarriere kan tage en uddannelse eller have et job ved siden af

At indfri forventningerne

De beskrevne forventninger om at tage en uddannelse ved siden af elitekarrieren beskrives af pigerne som noget, der kommer fra både den sportslige og den samfundsmæssige sfære. Både Team Danmark, trænere på forskellige niveauer og familien lægger nemlig op til, at pigerne skal sikre sig en uddannelse. Forventningen om uddannelse *”ligger ligesom i luften”* (Int. 5) som et ubevidst krav:

”Jeg tror, at det ligger til den danske natur, at man skal have noget at falde tilbage på. Du er jo ikke stjerne for evigt” (Int. 8).

Uddannelse beskrives således som en selvfølgelig værdi og som et uoverstigeligt krav, som pigerne ikke kan komme udenom.

Samtidig angiver 36%, at de går på Team Danmark linjer eller andre ordninger i gymnasiet. Ved at vælge Team Danmark linjer får pigerne bedre mulighed for at udøve deres idræt samtidig, hvorved Team Danmark linjerne for mange udgør et pragmatisk valg. Som en pige forklarede, brød hun sig egentlig ikke så meget om at gå i skole; men i Team Danmark linjen blev der færre timer jo længere

man kom i uddannelsen, og det havde fået hende til at søge ind (Fokus 2). For andre er det et udtalt ønske om at få en uddannelse; men samtidig at kunne dyrke sporten, der er styrende. Team Danmark linjerne gør det derved muligt at indfri forventningerne fra både den idrætslige og den samfundsmæssige sfære. Herigennem kan pigerne nemmere leve op til såvel forventninger om høje træningsindsatser og resultater i den idrætslige sfære, som forventninger om at færdiggøre uddannelse og opnå intellektuelle færdigheder i den samfundsmæssige sfære.

Team Danmark linjerne er således med til at gøre gymnasial uddannelse attraktiv for pigerne. Lidt flere piger (39%) angiver dog, at de er i gang med normale gymnasiale uddannelser og dermed ikke forlænger deres studietid på grund af deres idrætskarriere. I de kvalitative interview forklarer flere piger, at der er en vis forståelse i deres gymnasier i forhold til forskudte afleveringer, fravær etc., der er resultat af idrætsudøvelsen, og at de dermed alligevel kan indrette deres studieliv lidt efter sporten.

Overordnet set tegner der sig dermed et billede af, at pigerne sætter sig uddannelsesmæssige ambitioner, og kun i begrænset omfang vil gå på kompromis med disse ambitioner til fordel for idrætten. Som det skal uddybes i næste afsnit betyder dette imidlertid ikke, at pigerne omvendt er parate til at gå på kompromis med deres idræt til fordel for uddannelsen.

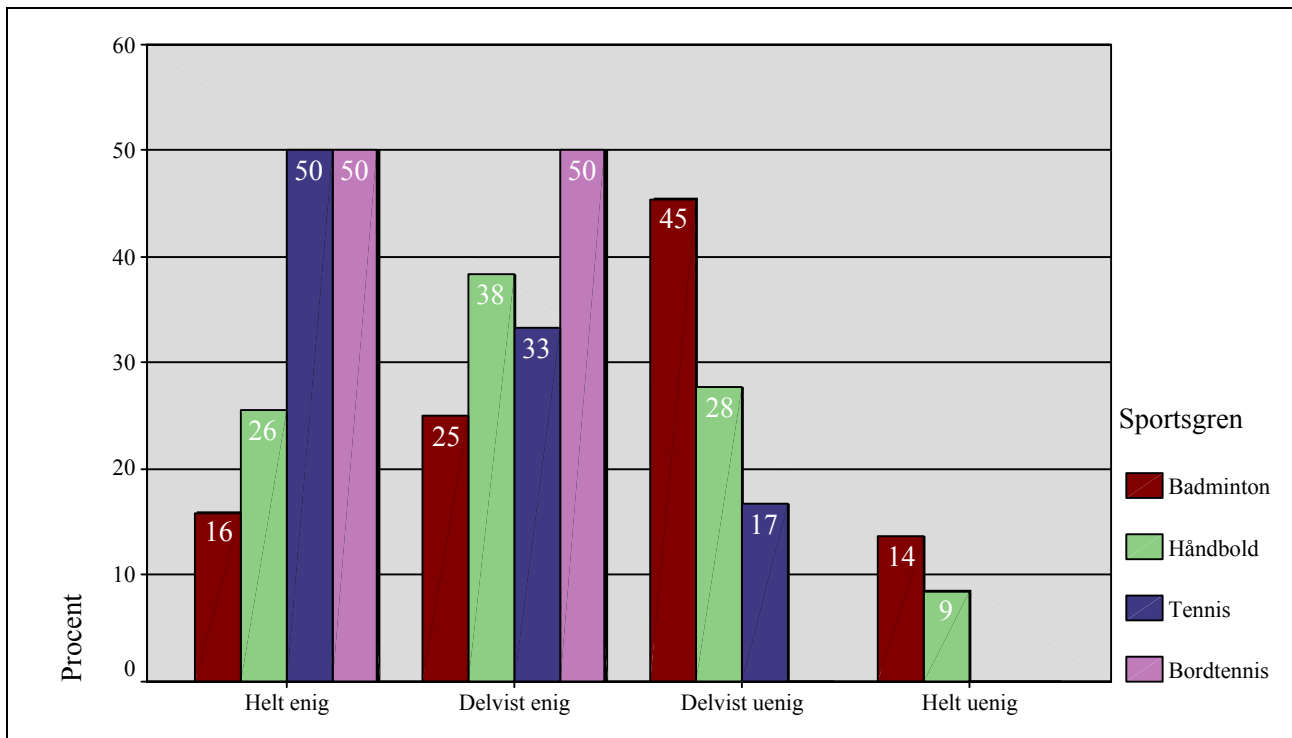
6.2.2 Uddannelse eller idræt – et umuligt valg

Uddannelse og elitesport udspiller sig som et dilemma for mange af pigerne, idet uddannelse og elitesport hver især stiller krav til dem, som kan være svære at honorere på én og samme gang. Der skal nu ses nærmere på spørgsmålet om, hvordan pigerne selv italesætter relationen og dilemmaet mellem elitesport og uddannelse.

Valget mellem uddannelse og idræt manifesterer sig både i besvarelserne af spørgeskemaerne og i de kvalitative interview som et nærmest umuligt valg. I spørgeskemaet var der nogle spørgsmål, der havde til hensigt at tvinge pigerne til at tage stilling til, hvad der var vigtigst – uddannelse eller eliteidræt. Det var der alligevel nogle, der nægtede at tage stilling til ved at sætte kryds i begge midterkategorier. De gyldige besvarelser fordeler sig som vist i figurerne herunder, og det ses

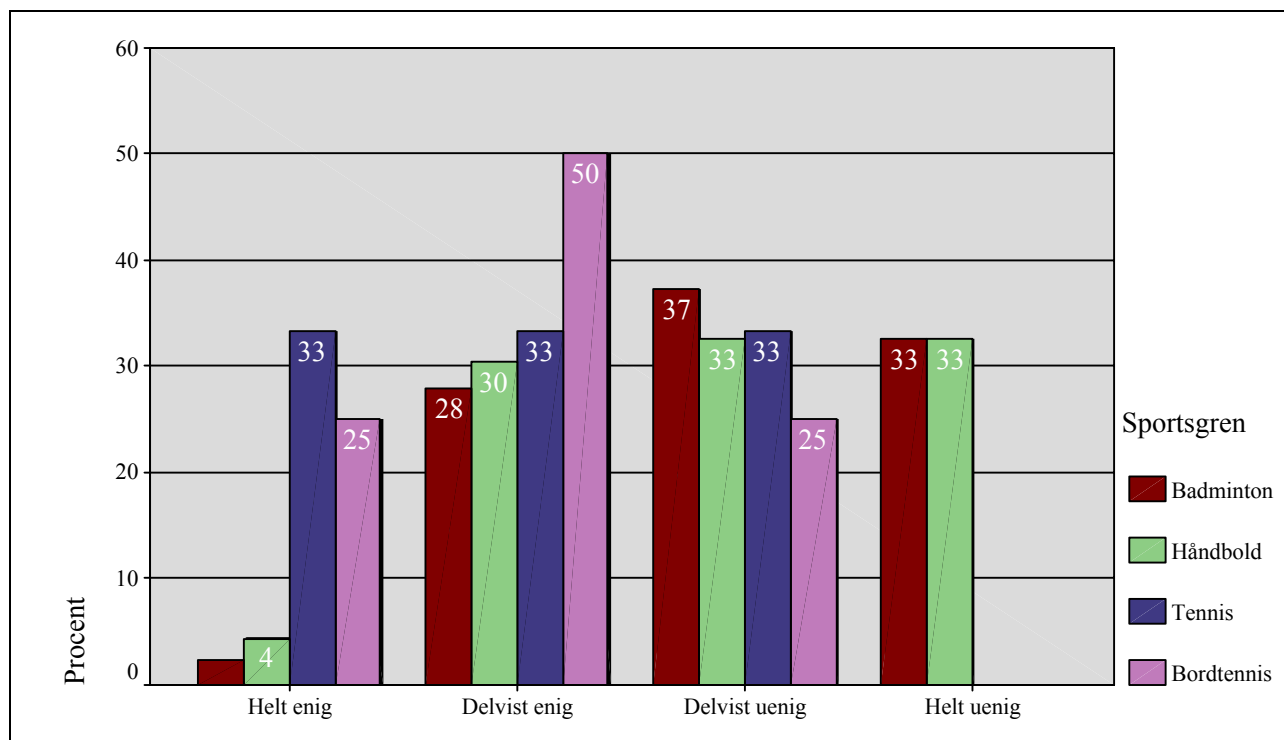
tydeligt, at pigerne betragter de to ting som stort set lige vigtige. Dog vurderes uddannelse og erhvervsarbejde at være væsentligt vigtigere på længere sigt.³⁰

Figur 8: Lige nu og her er min idræt vigtigere for mig end min uddannelse eller erhvervsarbejde

³⁰ Der er tale om spørgsmål 16 og 17 i spørgeskemaet.

Figur 9: På længere sigt er min idræt vigtigere for mig end uddannelse eller erhvervsarbejde

Uddannelsen tillægges således værdi både nu og her men også på længere sigt. I forhold til uddannelsens betydning på længere sigt handler ønsket om uddannelse om at sikre sig i fremtiden, når idrætskarrieren er afsluttet. *"Kroppen holder ikke evigt"* (Int. 9), og både alderen og eventuelle skader vil på et tidspunkt sætte en stopper for elitekarrieren. Overvejelser om fremtiden udspiller sig dermed i et dilemma mellem på den ene side et ønske om at sikre sig og på den anden side et ønske om at bruge så meget som muligt af sin energi på sporten for at forbedre sine præstationer. Uddannelsen kommer på den ene side til at udgøre en form for tryghed, *"noget at falde tilbage på"* senere i livet og på den anden side en forhindring for den sportsmæssige progression. Pigerne spørger sig selv, om de ikke kunne være nået længere med deres idræt, hvis de ikke samtidig havde satset på uddannelse.

I forhold til pigernes nutidige tilværelse giver mange piger udtryk for, at de på samme måde, som de ønsker at præstere og opnå gode resultater i den idrætslige sfære, også ønsker at præstere i deres uddannelser. Nogle få har valgt at fokusere på deres sport her og nu (dog mest i interviewene med pigerne udenfor den direkte undersøgelsespopulation) og udskyder de uddannelsesmæssige præstationer til senere. Langt de fleste ønsker imidlertid at præstere i begge sfærer og kan ikke opstille en prioritering imellem, hvad der er vigtigst:

”Skole er også noget som helst skal gå godt selvom man prioriterer det andet meget (...). Det er nogen ting man skal have til at passe sammen(...) Jeg har da sikkert fået lidt dårligere karakterer, fordi jeg ikke lige har fået det læst (...). Det kan da godt ærgre mig, når jeg så ikke kommer ind på [drømme]studiet, fordi jeg har en lillebitte smule for lavt gennemsnit” (Fokus 1).

Det ses således, hvordan den dobbelte satsning kan medføre frustrationer over ikke at kunne gå helhjertet ind i enten det ene eller det andet, og således optimere sin indsats ét sted:

”Jeg vil gerne enten gøre det ene 100% eller det andet 100%, jeg kan ikke lide det der fifty – fifty. Men nu har jeg så valgt at gøre det fifty-fifty og så gøre [min idræt] 100% bagefter og være mere målrettet på at give det en chance (...). Hvis jeg vidste den holdt hele vejen, ikke at jeg blev nr. 1 i verden; men at jeg vidste, at jeg fik det der skulle til for at prøve og så se, hvor langt det rakte, så ville jeg gøre det. Nu er det sådan noget lallal. For man kan ikke, eller jeg føler ikke, at jeg kan satse på [min idræt] 100% og så gå i skole samtidig. Jeg prioriterer mest [min idræt] fordi det er det, jeg synes er sjovest; men stadigvæk så har jeg skolen lidt i bagtankerne, at det skal gå okay. Så jeg kan få nogle okay karakterer og står med en studentereksamen, som man kan bruge” (Fokus 3).

De overvejelser, som kommer til udtryk i citaterne, er meget typiske. Pigerne cirkler om, hvordan de kan bruge deres ressourcer bedst muligt. I det første citat ærgrer respondenten sig over de magre skolemæssige resultater, som hun opfatter som et resultat af, at hun samtidig har satset på sin idræt. I det andet giver en anden respondent udtryk for, at hun ikke oplever, at der er nogen garanti for at idrætten på længere sigt kan kaste resultater af sig, hvorfor hun vælger at fastholde sit engagement i skolen for dér at opnå nogle resultater, som kan give afkast på længere sigt. Vurderinger af, hvor ens ressourcer bedst investeres, og ønsket om at en sådan investering skal give et afkast, står centralt i mange af pigernes udtalelser omkring dilemmaet mellem uddannelse og idræt. Ved at gennemføre en uddannelse sideløbende med idrætskarrieren ønsker pigerne at opnå en *”helgardering resultatmæssigt”* (Int. 9, Fokus 1).

Den dobbelte satsning giver således en vis sikkerhed for et positivt afkast af investeringen af ressourcer, både i nutiden og i fremtiden. Men som vi så ovenfor, er dette ikke uden en vis omkostning, idet pigerne samtidig bekymrer sig om, hvorvidt det resulterer i, at deres indsats begge steder bliver ringere. I relation til den dobbelte satsning ses igen, hvordan pigerne italesætter sig selv som en ressource, der kan investeres, give afkast og ikke må gå til spilde - nu ikke alene i forhold til idrætten, men i forholdet mellem idræt og uddannelse.

Når presset letter

Den resultatmæssige helgardering får samtidig et andet udtryk, der handler mere om pigernes mestring af tilværelsen her og nu. I denne italesættelse bliver den dobbelte satsning en balance, hvor succes det ene sted mindsker presset om succes det andet sted. Når det går godt med sporten, bliver uddannelsesmæssig succes mindre central (Fokus 1), og omvendt gør gode resultater i skolen det nemmere at bære sportsmæssig tilbagegang. Uddannelse står for pigerne som et sted, hvor de kan udvikle andre sider af sig selv:

”så man ikke bliver sådan en fuldstændig snævertsynet elitefokuseret person, men også har nogle personlige værdier på et andet plan. Det synes jeg er vigtigt. Jeg synes også, det er vigtigt for dit spil. Selvom det går dårligt i det ene felt, kan det godt gå godt på det andet felt, og det er vigtigt for dit selvværd, og det er vigtigt for din balance” (Int. 8).

Der er således en tæt sammenhæng mellem den samfundsmæssige og den idrætslige sfære, idet succes i den ene sfære ikke alene mindsker kravet om succes i den anden; men samtidig kan den selvtillid, der opnås gennem succes i uddannelse være med til at forbedre chancerne for succes i idræt. I denne italesættelse er uddannelse og idræt to sider af samme sag, hvor der opleves at være et positivt ’spill-over’ fra det ene til det andet.

Citatet peger samtidig på en anden central betydning, som uddannelse tillægges. Det beskrives af flere respondenter som et sted, hvor man kan få ”andre værdier”. Mange af pigerne fremhæver således dét at have forskelligartede værdier og ”være mere end kun idræt” som noget positivt. De identificerer sig dermed ikke alene med den idrætslige sfære - der i sin negative omtale opfattes som en ”ensporet” og ”indspist” verden - pigerne søger også identifikationer, der ligger udenfor, hvor deres sportslige præstationer ikke har betydning.

Denne identifikation forbindes med uddannelse både i kraft af muligheden for at opnå resultater et andet sted og i kraft af det sociale samvær med andre mennesker, der ikke har forbindelse til idrætsmiljøet. At gennemføre en uddannelse repræsenterer en identifikationsmulighed som ’almindelig’ pige i relation til identifikationen som ’dreng-pige’, der udleveres i den idrætslige sfære. I uddannelsen kan pigerne til dels være som ’almindelige piger’ og netop opnå resultater, der også har værdi ud fra ’almindelige pigers’ målestok. Dette gælder både i forhold til at løse de skolemæssige opgaver og have et socialt liv på skolen.

Hvor pigerne på det konkrete plan oplever at stå i krydspres mellem uddannelse og sport som et problem, giver dette krydspres således et andet udslag på det identifikationsmæssige plan. Her oplever pigerne ikke på samme måde det at satse på uddannelse som noget, der står i modsætning til at satse på sporten. Tværtimod kan det være med til at forbedre deres sportsmæssige indsats og mindske det identifikationsmæssige pres, som pigerne oplever at stå i, ved at gøre dem til mere 'almindelige piger' eller "hele mennesker".

Flydere og Fightere

I forbindelse med tvivlsituationer, hvor pigerne overvejer, om de fortsat skal satse på deres idræt, manifesterer uddannelse sig som et centralt forhold. Uddannelse bliver centralt i sådanne situationer netop som et andet sted at præstere. Et sted, hvor man kan vise sig selv og andre, at man kan mere end sin sportsgren. Ønsket om at præstere et andet sted forstærkes, når den idrætsmæssige succes er mere beskednen eller når succes indenfor idræt ikke længere opleves som fyldestgørende. Forholdet mellem tvivl og uddannelse kommer forskelligt til udtryk hos Flydere og Fightere.

For Fightere resulterer manglende succes og anerkendelse i den idrætslige sfære ofte i fornyede overvejelser omkring uddannelse. En pige fortæller, at hun ikke vælger at gå videre med sin uddannelse nu, fordi hun føler, at det er nødvendigt at færdiggøre uddannelse indenfor en bestemt tidsramme. Det handler mere om, at hun mangler nogle ting i sit liv her og nu, fordi hun kun udøver sin idræt og oven i købet ikke klarer sig så godt:

"Så bliver det kun [idræt, idræt, idræt]. Jeg får ligesom ikke nogen andre input, overhovedet. Alt hvad jeg bliver målt, eller måler mig selv på, det er jo mine [idræts]resultater. Der savner jeg måske, at jeg har lavet en god opgave i skolen, og jeg også ved, at jeg kan noget der" (Int. 3).

I dette tilfælde er ønsket om at præstere et andet sted primært skabt af manglende resultater indenfor idrætten og skolen bliver således et sted, hvor Fightere kan opnå den anerkendelse, som de savner i den idrætslige sfære.

For Flydere står ønsket om at præstere et andet sted også centralt, når de fravælger idrætskarrieren, selvom den kører godt. Det er på mange måder det samme ønske om at blive målt på noget andet end idræt og vise, at man også kan præstere noget i forhold til uddannelse, der kommer til udtryk blandt Flydere, som vi så i ovenstående citat. En pige fortæller, hvordan ønsket om uddannelse kom i centrum, fordi hun følte, at hun var blevet båret igennem alt, der lå udenfor sporten:

”Jeg havde sådan et prædikat på ryggen om ’årh hun er sådan en [idræts]spiller, hun får sgu aldrig en uddannelse. Så jeg havde det sådan – jeg skal nok vise dem” (Int. 2).

Her handler det ikke om dårlige resultater i den idrætslige sfære; men nærmere om at når man nu har vist, hvad man kan indenfor sin idræt, så opstår der et ønske om at vise, at man kan præstere noget i uddannelsen.

6.2.3 Opsamling

Opsamlende kan man pege på fem ting, der er i spil i dette dilemma mellem idræt og uddannelse:

- Pigerne opfatter uddannelse som *meget* vigtigt, og dobbelt så mange går på en gymnasial uddannelse i forhold til befolkningen som helhed.
- Pigerne har svært ved at prioritere mellem uddannelse og idræt og i stedet satser de på begge ting samtidigt. På det konkrete plan opfattes denne dobbelte satsning af mange som problematisk, fordi de har svært ved at få tiden til at slå til og samtidig udtrykker ærgrelse over ikke at kunne satse fuldt ud på én ting.
- Samtidig fremstår den dobbelte satsning imidlertid som en resultatmæssig helgardering for pigerne, hvor investeringen af deres ressourcer giver muligheden for, at et positivt afkast optimeres på både kort og langt sigt.
- Hos flere piger opleves den dobbelte satsning endvidere som et positivt spill-over mellem uddannelse og idræt således, at gode resultater i den ene sfære kan opbygge selvtillid, der også kan have positive effekter i den anden sfære.
- Uddannelse udgør for pigerne et rum, hvor de kan identificere sig med noget udenfor idrætsverdenen, og en mulighed for at præstere og opnå anerkendelse og selvtillid for andre aspekter end det sportslige. Dermed fungerer det også som et sikkerhedsnet i forbindelse med tvivl, idet dårlige idrætsresultater bliver nemmere at bære.

6.3 Det sociale dilemma – at høre til og være anderledes

I dette afsnit belyses, hvordan krydspresset mellem den idrætslige og samfundsmæssige sfære udspiller sig i, hvad man kan kalde et socialt dilemma. Afsnittet behandler pigernes sociale relationer indenfor begge sfærer og den betydning, de tillægges. Overordnet set er der identificeret tre forskellige typer af sociale relationer, som har stor betydning for pigerne. Disse grupper er vennerne inden for den idrætslige sfære, vennerne uden for den idrætslige sfære, og sidst men ikke mindst familien.

Tabellen nedenfor er blevet til på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen, hvor pigerne har rangordnet ”de vigtigste ting i deres liv”. Den giver et overblik over, hvor vigtige disse relationer opfattes i forhold til eliteidræt. Respondenterne blev bedt om at prioritere, hvad der var det vigtigste i deres liv blandt 7 kategorier, ved at skrive tallene 1 til 7 ud for de enkelte punkter. Tabellen viser, hvor stor en procentdel af pigerne, der har givet kategorierne de enkelte prioriteringer.

Tablet 9: Hvad er det vigtigste i dit liv?³¹

Placering	Eliteidræt (%)	Uddannelse (%)	Venner (%)	Familie (%)	Fester og sociale aktiviteter (%)	Job (%)	Andet (%)
1	25	31	7	45	0	0	1
2	34	24	23	17	1	1	0
3	27	20	29	18	2	1	0
4	13	24	37	14	5	5	0
5	0	0	5	4	66	19	5
6	1	1	0	3	22	56	10
7	0	0	0	0	4	14	55

Tabellen angiver den procentdel, der har givet de enkelte punkter den pågældende prioritering.

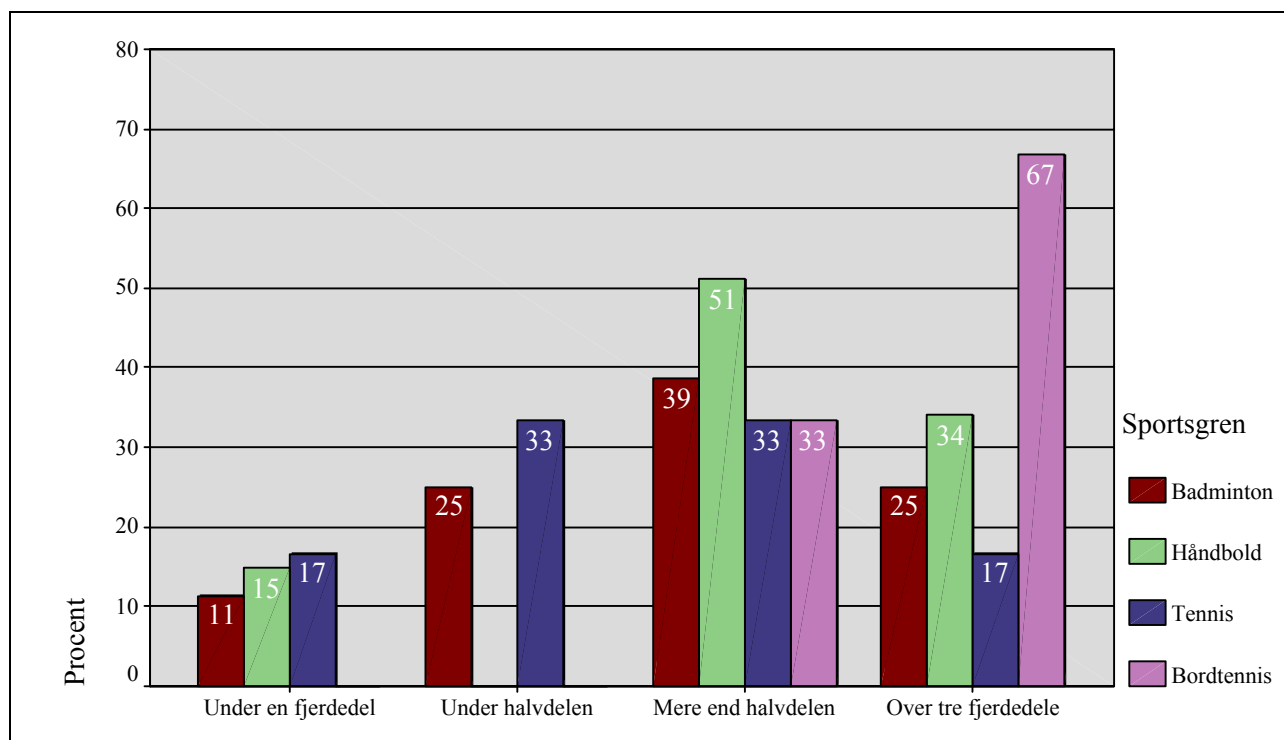
Adspurgt på denne måde svarer pigerne overvejende, at ”familie” er det vigtigste. På en tredjeplads efter ”uddannelse” kommer ”eliteidræt”, der også efter pigernes opfattelse indeholder et vigtigt socialt element, og på en fjerdeplads kommer ”venner”. Langt de fleste prioriterer disse fire ting på de øverste fire pladser; men dog i vidt forskellig rækkefølge. De tre sidste kategorier er for næsten alle klart mindre vigtige. Af disse er ”fester og sociale aktiviteter” det vigtigste, mens ”job” og ”andet” prioriteres allerlavest. De sociale relationer til familie og venner betragtes altså som noget af det vigtigste i pigernes liv.

³¹ Spørgsmålet, hvis svar denne tabel viser, er nr. 15 i spørgeskemaet, og lyder: ”Hvor vigtige er disse ting i dit liv? Sæt tallet 1 ud for det vigtigste, 2 ud for det næstvigtigste og så videre. Du skal bruge tallene fra 1 til 7 én gang hver.”

6.3.1 En fælles platform

Af disse sociale relationer står forholdet til venner og veninder i den idrætslige sfære meget centralt for pigerne. De bruger meget tid på deres idræt og meget tid sammen med de mennesker, de træner sammen med. 74% af pigerne angiver i spørgeskemaerne, at de har de fleste af deres nærmeste venner indenfor idrætten. Det ses af nedenstående figur.³²

Figur 10: Andel venner inden for idræt

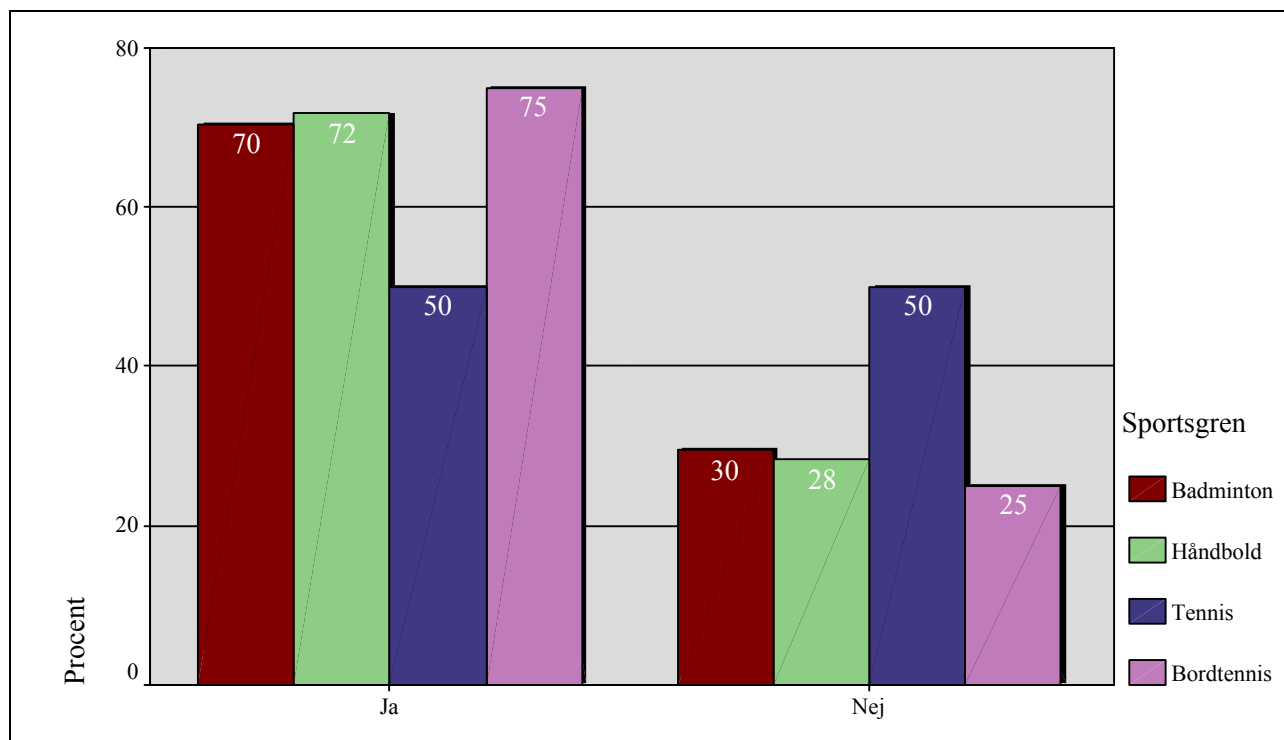
For 69% af pigerne foregår den daglige træning sammen med nogle af deres bedste venner.³³

Dermed er idrætten også i pigernes sociale liv et af de absolut væsentligste elementer.

³² Spørgsmål 22: "Hvor mange af dine nærmeste venner er inden for din idræt?". Spørgsmålet havde de i figuren viste svarkategorier.

³³ Spørgsmål 24 i spørgeskemaet.

Figur 11: Træner du til hverdag sammen med nogle af dine bedste venner?³⁴

Det sociale samvær indenfor sporten er således et vigtigt aspekt, og de allerfleste af pigerne giver også i de kvalitative interview udtryk for, at deres venner indenfor idrætten betyder meget for dem.

Også når pigerne skal satse på deres sportsgren, er det været vigtigt for dem, at der er andre piger, der samtidig vælger at satse på sporten. Det at være flere piger sammen, der støtter hinanden og tager til turneringer og lignende sammen, står centralt:

”Vi var 4-6 piger, som lå på niveau, som rejste meget sammen, så vi rejste stort set aldrig alene. Vi støttede os meget til hinanden og man lærer jo også pigerne i udlandet at kende og får hurtigt referencer. Jeg synes, det var nogle rigtig dejlige år” (Int. 2).

Især de unge piger nævner også venner indenfor idrætten som afgørende, når de i forbindelse med tvivlssituationer vælger at fortsætte med eliteidræt. Venner får betydning for, at de fortsætter både i kraft af, at pigerne ikke føler de kan undvære deres venner *”ovre i klubben”*, og fordi de ikke vil skuffe vennernes forventninger. En pige fortæller for eksempel, at hendes bedste veninde krævede,

³⁴ Spørgsmål 24 i spørgeskemaundersøgelsen

at hun tog med til en turnering engang, hvor hun var lidt i tvivl om, hvorvidt hun skulle fortsætte med at udøve sin idræt på eliteniveau (Fokus 2).

Samtidig bliver manglen på sociale relationer og venskaber en kilde til tvivl angående sporten. Hvis veninderne begynder at trække sig ud af idrætten, og der ikke er andre, som pigerne føler, at de kan etablere bånd til, begynder de nemlig at overveje deres egen fremtid:

”Jeg har mistet lidt lysten til at satse, fordi jeg er den eneste pige i Danmark, der rejser rundt. Så jeg rejser altid alene rundt, uden træner eller noget” (Int. 3).

Det sociale indenfor sporten er således afgørende for om pigerne vælger at satse.

Dobbelt anderledes

Identifikationsmæssigt tilbyder venskaberne indenfor sporten en form for fælles platform. Pigerne deler en række livsvilkår med de andre spillere i kraft af de fælles oplevelser med træning, udlandsrejser, presset fra skolen osv. Men måske allermost centralt deler de det vilkår at være anderledes, som følger med tilvalget af eliteidrætten.

Ved at være fælles om at være anderledes kan pigerne blive bekræftet i tilvalget af identifikationen som sportspige, ligesom de opnår en gensidig oplevelse at blive forstået og opnå anerkendelse for deres anderledeshed. Det er her en pointe, at denne anderledeshed er dobbelt. Pigerne er således anderledes dels i den samfundsmæssige sfære, i kraft af at de er anderledes end andre unge (piger), der ikke dyrker eliteidræt. Dels er de anderledes i den idrætslige sfære i kraft af, at de ikke er ligesom de drenge, der på mange måde udgør normen i sportens verden. De lever med andre ord i en form for ’dobbelt anderledeshed’.

Spørgsmålet om målrettethed kan udgøre et udgangspunkt for at give et billede af, hvordan pigernes anderledeshed indenfor den idrætslige sfære giver sig udtryk. I pigernes oplevelser fremstår et sportsligt ideal om målrettethed forstået som at sætte sig nogle faste resultatmål og gå 100% efter dem. Denne form for målrettethed italesættes som en maskulin værdi, dvs. som noget drenge er langt bedre til at være end piger. Af spørgeskemaet fremgår det, at 93% af pigerne erklærer sig helt eller delvist enige i, at de sætter sig mål og gør alt for at opnå dem. I de kvalitative interview sættes egen oplevelse af målrettethed imidlertid i skyggen af drenge, som opfattes som mere målrettede:

”Jeg tror, der er meget få piger, der er lige så målrettede som mænd er, i hvert fald ud ad til. Det kan godt være, de er indvendigt. De viser det måske ikke så meget, som mænd viser

det. Der er også mere, at det stadigvæk ligger i luften, at mænd må godt gå ud og vise, at de gerne vil være den bedste, hvor piger stadigvæk skal passe lidt på” (Int. 5).

Citatet peger på noget centralt nemlig, at pigerne på én gang forstår sig selv som målrettede, og således kan identificere sig med idealer inden for den idrætslige sfære, samtidig med at de oplever, at de ”skal passe lidt på” med at give udtryk for denne målrettethed. De kan således godt identificere sig med flere af de værdier og idealer, de oplever i den idrætslige sfære, men identifikationen bliver aldrig fuldkommen, fordi disse idealer og værdier netop er knyttet til det at være dreng. Pigerne er altså anderledes end ’almindelige piger’, men de er stadig piger, og på denne baggrund oplever de at blive mødt med nogle bestemte forventninger, som er anderledes end hvad der forventes af drenge. Det er på denne måde de er dobbelt anderledes: De er anderledes end ’rigtige piger’, fordi de er målrettede, og de anderledes end ’rigtig målrettet’, fordi de er piger – eller rettere: fordi de ikke er drenge.

I tilvalget af elitekarrieren bliver pigerne altså anderledes end de samfundsmæssigt herskende normer for piger. Dele af de samfundsmæssige normer for piger skyller imidlertid ind over den idrætslige sfære, hvor pigerne qua deres køn oplever at blive mødt med forestillinger om - og forventninger til, at være anderledes end drenge.

Samlet set kan man således analytisk pege på, at det at være flere piger sammen - der satser - muliggør, at man kan opnå et fællesskab om identifikationen som ’drenge-piger’. Dermed bestyrker pigerne hinanden i fravalget af en identifikation som ’pige-pige’, der i højere grad ville blive mødt med genkendelse og forståelse i den samfundsmæssige sfære. I forhold til den idrætslige sfære dannes fællesskabet om identifikationen ’drenge-piger’ i modsætning til en identitet som ’drenge-drenge’, som i høj grad udgør det normative udgangspunkt for vurderinger af ageren i denne sfære. Også her kan pigerne dele oplevelser og bekræfte hinanden i, at deres anderledeshed er værdifuld. Fællesskabet med andre indenfor sporten er således af central betydning for pigernes mestring af krydspresset mellem de to sfærer både konkret og identifikationsmæssigt. Det sociale fællesskab styrker så at sige muligheden for at leve i den dobbelte anderledeshed, som ellers er vanskelig at håndtere.

6.3.2 Venner, familie og forventninger

Når pigerne skal beskrive, hvad der er omkostningerne ved at vælge at satse på sin idræt, er det tabet af mulighed for at være sammen med sin familie og sine venner udenfor sporten. Det er dog bemærkelsesværdigt, at selvom alle pigerne fremhæver de sociale omkostninger, som en idrætskarriere indebærer, fremstilles selve det at fravælge fester og samvær med familie og venner ikke problematisk:

”Jeg har stadigvæk været lidt udenfor; men stadigvæk har jeg kunnet snakke med dem. Men jeg har godt kunnet mærke, at de var anderledes. Det er mere sådan fest hver weekend, og skal du ikke med dér, og du med dér og så sidder jeg sådan lidt... Men det er ikke noget, som jeg lader mig gå på af. Jeg har jo selv truffet et valg, ik’?” (Fokus 3).

Der er en klar opfattelse af, at sporten ikke kan kombineres med et liv med ”fest hver weekend”, og sat overfor denne valgsituation tilvælger de fleste piger elitekarrieren. Opfattelsen af, at det ”jo er et valg, jeg har truffet” er således gennemgående, og de fleste giver udtryk for, at valget ikke i sig selv er svært at træffe. Dette underbygges af den lave prioritering af ”fester og andre sociale aktiviteter” i tabel 9. Det, der går pigerne på, er en følelse af at skuffe omgivelsernes forventninger ved at melde afbud til sammenkomster og arrangementer til fordel for idrætten.

Både familie og venner kan have svært ved at acceptere, at de bliver valgt fra og pigerne synes ikke, de lever op til hverken omgivelsernes eller i endnu højere grad deres egne forventninger til, hvor meget tid og energi, de burde bruge på det sociale udenfor sporten. Det er primært denne følelse af ikke at slå til socialt, der kommer til udtryk, når pigerne fortæller. En af respondenterne kommer ind på dette, da hun refererer til spørgsmål 15 fra spørgeskemaet om at prioritere imellem eliteidræt, uddannelse, familie, venner etc. (Se tabel 9):

”Det der med at prioritere familie og venner, det skal man jo ligesom skrive ik’. Men når det kommer til stykket, så er der jo mange gange, hvor jeg har sagt, jeg kan ikke være med til festen fredag aften, fordi jeg skal spille om lørdagen, og mange gange hvor der har været sådan noget familie tam tam, hvor man ligesom siger, nej det kan jeg sgu ikke lige, fordi jeg skal spille turnering. Den har jo været der mange gange. Så selvom man egentlig ikke vil have det, så kommer idrætsgrenen jo stort set som nr. 2 (efter uddannelse). Men man skal jo egentlig skrive familie og venner” (Fokus 3).

I citatet italesættes en forventning om, at respondenterne bør sætte sin familie og venner som første prioritet; men at hun i realiteten sætter sin idræt højest. De andre piger, der deltog i interviewet, udtrykte genkendelse overfor dette dilemma. Pigerne kommer således i klemme mellem en forventning om at være sociale individer, der sætter pris og bruger energi på deres omgivelser, og

en forventning om at satse på deres idræt og bruge energi og levere resultater der. Disse forventninger kommer ikke nødvendigvis fra familie, venner eller trænere; men er i lige så høj grad - som vi også ser i citatet - nogle forventninger som pigerne har til sig selv.

Familien står centralt i dette krydspres. Alle pigerne giver udtryk for, at deres familie støtter dem og i høj grad har forståelse for, at de prioriterer deres idræt. Næsten alle gør samtidig opmærksom på, at deres forældre aldrig har presset dem til at vælge idrætten til eller til at opnå gode resultater. I et af fokusgruppeinterviewene med de unge piger var der enighed om, at deres forældre var de vigtigste årsager til, at de var kommet så langt med deres sport (Fokus 2). Generelt kommer mange af pigerne fra familier, hvor sport fylder meget og også forældre og søskende dyrker idræt, dog sjældent på eliteniveau.

Mange fortæller, at forældrene tager med ud til stævner, hjælper med at planlægge deres tid, lægge strategier for den videre karriere og ikke mindst udgøre en væsentlig økonomisk støtte. Forældrene er således både praktisk og moralsk en vigtig støtte for pigerne i relation til deres idrætskarriere. Samtidig er forældrene imidlertid også centrum for den føromtalt dårlige samvittighed over ikke at slå til og *"give nok igen"*. Pigerne føler, at de ofte skuffer forældrenes forventninger om samvær, og måske i endnu højere grad i forhold til uddannelse, i forbindelse med de fravalg som deres idrætskarriere indebærer.

At være eller ikke være almindelig pige

I relation til vennerne udenfor sporten er fravalget af fester osv. for de fleste af pigerne en overskuelig omkostning, der er værd at tage med; men for enkelte medfører det store frustrationer. I spørgeskemaet blev udøverne spurgt om, hvad der betyder mest for deres beslutning om fortsat at dyrke eliteidræt, og blandt dem, der prioriterede *"andet"*, var der for eksempel én, der tilføjede: *"Vil gerne bare have lov til at være med venner, feste og nyde livet fuldt ud som alle andre gør."* Selvom de fleste piger ikke lader sig frustrere over dette afsavn, oplever de det stadigvæk som et sådant. Det er dog sjældent fravalget af fester i sig selv, der er det problematiske; men i stedet det at fravalget medfører, at pigerne bliver anderledes end alle andre, der kan være svært at bære.

At satse på sin idræt beskrives således af pigerne som indebærende et liv, der er anderledes end det piger udenfor sportsverdenen lever, og det har nogle konsekvenser i forhold til de

identifikationsmuligheder pigerne har. Pigerne oplever alle, at de bliver positioneret som anderledes i forhold til andre piger og mødes med undren, når de fravælger fester til fordel for deres sport:

”Man har svært ved at skuffe veninderne, hvor hvis det var en dreng, der sagde, at han skulle ud og spille fodbold på landsholdet, så synes vennerne, at han var sej, hvor at pigerne mere hellere vil være sammen og gå ud at shoppe sammen og sidde og hygge sig. De synes jo, at det er lidt mærkeligt, at man gider dyrke så meget sport” (Int. 5).

Pigerne oplever altså, at de forventninger de mødes med - fra deres venner og bekendte udenfor sporten - ikke stemmer overens med deres egne prioriteringer. De støder sammen med den opfattelse andre og delvist de selv har af, hvordan en 'almindelig pige' lever sit liv. At satse på sin sport, og de fravalg det indebærer, opleves at blive mødt med mindre forståelse, når det er en pige, der udøver idræt end, hvis det havde været en dreng. I deres kommunikation med andre oplever pigerne ligeledes ikke helt at tale samme sprog som andre piger (f.eks. Int. 8), ligesom de ikke har de samme interesser (f.eks. Fokus 2). Mange beskriver, hvordan de har følt sig lidt udenfor og anderledes i de sociale sammenkomster, de deltager i. En pige fortæller, hvordan hun altid kommer for sent til alting og kommer styrtende *”helt gasblå i nakken”* og svedig fra en kamp. Hun synes, det ville være dejligt, hvis hun kunne gå en hel dag og sætte sig op til en fest ligesom andre piger (Int. 8). At være anderledes manifesterer sig således som et pres for pigerne, hvor de udtrykker et savn efter at være 'almindelig'.

Samtidig positionerer pigerne også sig selv som værende anderledes end andre piger og italesætter denne anderledeshed som noget positivt:

”Man (sportspiger) går ikke så meget op i det som andre piger gør. Mange piger de går meget op i at feste og (...) drenge (...). Det er vi ikke så interesserede i. Vi går op i nogen andre ting. Der er mange, der går op i, når de skal til fest og 'uh håret' og om tøjet nu helt passer og skoene, hvor vi andre nok lige...”. Hvorefter en anden pige supplerer: ”Ja, vi siger bare, 'det ser sgu meget godt ud' og så går vi” (Fokus 2).

'Almindelige' piger sysler med deres udseende og går op i fester, hvor piger, der dyrker eliteidræt, har en mere afslappet indstilling. Eller 'almindelige piger' går på shopping eller sidder og hygger sig (Int. 5), mens idrætspiger lever et anderledes aktivt liv. Idrætspigerne opfatter sig positivt og identificerer sig således aktivt som anderledes end 'almindelige piger': *”Jeg gider ikke sidde derhjemme og læse et ugeblad og snakke om det, vel?” (Int. 3).*

Pigerne i eliteidræt bruger ofte deres fritid til at dyrke andre former for sport og fysiske aktiviteter. De beskriver deres aktive liv med stor fysisk udfordring som noget positivt og det 'almindelige' pigeliv er således ikke udelukkende attraktivt. En af respondenterne fortæller, at hun håber, at hun som sportsudøver kan være med til at inspirere andre mennesker til at tage deres døtre med ud og dyrke idræt, så de prøver, hvordan det er at udfordre sig selv fysisk i stedet for at være bange for det (Int. 1). 'Almindelige' piger er således bange for fysisk udfoldelse og det at være en pige, der satser på sin sport, beskrives som noget værdifuldt i sig selv.

Det fremgår, hvordan identifikationen som 'dreng-pige' italesættes som mulighedsgivende, idet den ikke indeholder samme krav om at gå op i sit udseende og åbner op for at knytte mere maskuline værdier som fysisk aktivitet til sig. Identifikationen som sportspige formes således i høj grad som stående i modsætning til 'almindelige' piger ligesom det at være anderledes - på godt og ondt - er et centralt element i pigernes identifikation som sportspiger.

På trods af, at de sociale relationer udenfor sporten ind imellem kan være frustrerende, er venskaber med både piger og drenge udenfor sportsverdenen, noget de fleste sætter meget centralt:

"Det er utroligt vigtigt at have nogen (venner) udenfor [idræt], så ikke det bare bliver meget indspist det hele (...) Hvis nu man har en periode, hvor det går dårligt med sporten, så kan man koble lidt af og være sammen med nogen, som ikke kender ret meget til det, så man kan slappe af og være en almindelig pige. I stedet for at det hele bare bliver fokuseret på, at man skal have resultater" (Int. 5).

Samværet med vennerne udenfor sporten giver mulighed for at være en 'almindelig pige', der kan "slappe af", i stedet for den fornuftige målrettede sportspige, der skal gøre det rigtige, spise rigtigt, træne ordentligt og ikke stille for mange krav, fordi det "bare skal køre derudaf" (Int. 5). At omgangskredsen udenfor sporten er et sted, hvor man kan koble fra og hvor man ikke måles på sine resultater, fremhæves af alle de piger, der har venner udenfor sporten.

De sociale relationer udenfor sporten er på samme måde som uddannelse et rum, hvor pigerne bliver målt på noget andet end deres sportslige kunnen, og lejlighedsvis kan finde en identifikation som 'almindelig pige'. Ved at have et rum udenfor sporten, hvor de sportslige resultater ikke har så meget vægt, kan lidt af presset om opnåelse af gode sportslige resultater aftage. Flere piger beskriver, hvordan det kan have positiv indflydelse på deres sportslige præstationer, hvis de i en periode ikke er helt så fokuserede på at opnå bestemte resultater. At mindre pres kan befordre bedre

resultater viser sig også ved, at flere piger fortæller, at fastlæggelsen af meget faste mål for deres idrætslige progression kan have negativ betydning for deres idrætsresultater. Med fastsættelsen af mål medfølger et stort pres - og et endnu større fokus på resultaterne - og det er ikke alle piger, der oplever dette som en fordel; men måske nærmere som en hindring.

Fightere og Flydere

Spørgsmålet om de sociale omkostninger og betydningen af de sociale relationer udenfor sporten viser sig lidt forskelligt hos 'Flydere' og 'Fightere'.

For 'Fightere' er det i højere grad under perioder med modgang i idrætssfæren, at deres overvejelser om de sociale omkostninger ved idrætskarrieren aktualiseres. Så længe pigerne oplever succes og anerkendelse i forhold til deres idrætspræstationer fravælger de relativt problemfrit det sociale samvær udenfor; men når de mangler anerkendelse og opbakning og mister troen på, at de kan opnå noget med deres idræt, rejses spørgsmålet om de sociale omkostninger "*er det hele værd*".

For 'Flydere' aktualiseres overvejelserne omkring de sociale omkostninger, når de ikke mener, at de kan komme længere eller stige højere i graderne indenfor deres idræt. Eller når de i forbindelse med skader eller uddannelsesvalg får indblik i, hvordan deres liv ville kunne forme sig uden idrætten. I forbindelse med deres overvejelser om at stoppe med at dyrke idræt på eliteplan anfører 'Flydere' ofte ønsket om at få et 'almindeligt' familieliv som en begrundelse for deres tvivl. Idet de føler, at de er nået langt med deres idræt, og derfor har opnået det de ville i denne sfære, bliver ønsket om at opnå noget i den anden sfære præsenteret, og her spiller familie og venner altså en central rolle. Ønsket om at danne familie er dog noget, som udelukkende de lidt ældre piger tager med ind i deres overvejelser og er ikke et emne, der berøres af de 15-18 årige piger i den direkte undersøgelsespopulation.

6.3.3 Opsamling

De mest centrale punkter ved det sociale dilemma er:

- De sociale relationer indenfor sporten udgør en fælles platform for pigerne, der gør det nemmere for dem at tackle deres dobbelte anderledeshed. Disse relationer er således af stor betydning for pigernes motivation eller tvivl i forhold til sporten.

- Familien udgør generelt en vigtig støtte for pigerne, om end de samtidig slås med en oplevelse af ikke at leve op til familiens og egne forventninger til, hvor meget energi de burde investere her.
- Pigerne oplever at blive mødt som anderledes i deres sociale relationer udenfor sporten i kraft af deres tilvalg af idrætten, og dette opleves som et pres.
- Pigerne positionerer sig samtidigt aktivt som værende anderledes og italesætter deres identifikation som sportspiger som noget positivt.
- De sociale relationer udenfor sporten er på den ene side en kilde til frustration, fordi pigerne føler sig anderledes; men samtidig værdsættes de højt, idet de kan fungere som et rum, hvor pigerne kan slappe af og lejlighedsvis identificere sig som almindelige piger.
- Tvivlsituationer er med til at aktualisere overvejelser om de sociale omkostninger.

6.4 Det økonomiske dilemma

På baggrund af både spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interview kan det konstateres, at de fleste piger opfatter det økonomiske dilemma som det mindst centrale af de dilemmaer, der behandles i dette afsnit. Selvom pigerne gør sig overvejelser omkring deres indtjeningsmuligheder i forhold til deres idræt, er det således ikke noget, de lægger lige så stor vægt på som spørgsmålet om uddannelse eller de sociale omkostninger.

Dette ses af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen. Mens 37% satser på en international topkarriere og 56% har som mål at blive blandt de bedste i Danmark, er det kun 16%, der har ambitioner om ”at tjene penge på sporten”. Samtidig ligger økonomi helt i bund - sammen med ”mulighed for fester og sociale aktiviteter” - når udøverne skal pege på, hvad der betyder mest for deres beslutning om fortsat at dyrke eliteidræt. Disse svar skal ses i lyset af, at pigerne i de kvalitative interview gør opmærksom på, at mulighederne for at tjene penge på sporten er begrænsede, og man kunne forvente, at økonomien derfor ikke er en styrende faktor for deres valg om at satse på eliteidræt. Hvis penge var centrale, ville pigerne måske netop have fravalgt deres idræt.

I flere af de kvalitative interview med de lidt ældre piger, der var stoppet med at dyrke deres idræt på eliteplan, bliver økonomi og manglende indtjeningsmuligheder imidlertid nævnt som en vigtig faktor, der har spillet en rolle i deres fravalg. Overordnet set er økonomien således en faktor, der

måske ikke er den mest centrale; men som alligevel får en betydning i forhold til pigernes til- og fravalg.

6.4.1 Økonomien som et ekstra pres

I de fleste af de kvalitative interview kommer pigerne ind på økonomiens betydning også uden at blive spurgt direkte. Der er stor forskel på, hvordan de økonomiske muligheder tegner sig i de forskellige sportsgrene; men alligevel er spørgsmålet om økonomi noget, som de fleste af pigerne bekymrer sig om. Bekymringerne retter sig både mod deres tilværelse her og nu og deres fremtidige indtjeningsmuligheder. I deres nutid må de enten arbejde ved siden af deres idrætsaktiviteter for at klare deres udgifter eller forlade sig på, at familien vil støtte dem økonomisk:

”Du får jo ikke nogen penge for at spille som ung; men man bruger jo hele ugen næsten på det. Som ungdomsspiller trænede man 3 gange om ugen plus en kamp. Det er 4 dage. De andre dage havde man måske noget fritidsjob, så man havde jo ikke noget liv faktisk. Så hvis man fik nogen penge for det, så kunne det være, at der var nogen, der var blevet ved. Så behøvede man ikke at arbejde, og så følte man ikke, at man ikke havde noget fritid” (Int. 6).

De manglende indtjeningsmuligheder udgør således et øget pres på pigernes hverdag, idet det kan være nødvendigt at have et erhvervsarbejde ved siden af. Hermed reduceres både deres fritid og tidsforbruget på idrætten (Int. 5, Int. 6).

Meget tyder desuden på, at spørgsmålet om økonomi fylder mere jo ældre pigerne bliver. I de kvalitative interview med de unge piger fra den direkte undersøgelsespopulation blev økonomi ikke oplevet som et problem blandt de interviewede 15-16 årige, mens det for de 17-18 årige blev fremhævet som et væsentligt problem. De ældre piger bruger således en del tid og ressourcer på at søge sponsorer etc. for at kunne opretholde den høje træningsmængde. Flere piger er også i interviewene kommet med forslag om større økonomisk opbakning fra forbund og klubber samt lavere skat, større SU eller andre mere samfundsstøttede økonomiske foranstaltninger, der skulle øge eliteidrætspigernes indtjeningsmuligheder.

Disse falder i øvrigt rimeligt i tråd med de svar subeliten i 2000 afgav i forbindelse med spørgsmål om deres økonomiske forhold. Således var det klart, at subeliten udpræget følte sig økonomisk ringere stillet end deres jævnaldrende (Nielsen et. al. 2000, Bind I: 50f). Endvidere var et af de mest efterspurgte forbedringsbehov blandt subeliten ønsket om at få økonomisk støtte (Ibid.: 58). Man

kan således med rimelighed anføre, at elitepigerne i denne undersøgelse roder med nogenlunde samme økonomiske problemstillinger som mange andre eliteudøvere på samme niveau.

I praksis betyder de begrænsede økonomiske muligheder i hvert fald et ekstra pres på pigernes hverdag udenfor idrætten samtidig med, at de økonomiske overvejelser opleves som et øget pres om at opnå resultater indenfor den idrætsmæssige sfære. Presset indenfor idrætten er tydeligst i tennis, hvor pigerne selv skal betale rejse og opholdsudgifter i forbindelse med turneringer. Deres sportsmæssige resultater bliver således også økonomisk afgørende for, om der kommer et overskud ud.

Også i de andre sportsgrene er pigernes resultater afgørende for, om de får kontrakter eller sponsorer, der kan sikre dem, at idrætten også økonomisk kan løbe rundt. Sammenkædningen mellem sporten og det økonomiske opleves endvidere af nogle som stående i modsætning til oplevelsen af sporten som en leg og som noget, der er drevet af lysten til at spille (Int. 8, Int. 9). Dette kan også ses i relation til, at pigerne sætter det at ”yde sit bedste” som målet med deres idræt, et mål, der netop er sat i forhold til dem selv og ikke noget umiddelbart målbart. Når resultater kan gøres op i penge bliver målene i højere grad sat i forhold til noget udefrakommende, nemlig om resultaterne giver økonomisk gevinst eller ej.

I forhold til fremtiden understreger de manglende økonomiske muligheder nødvendigheden af også at bruge ressourcer på at få en uddannelse. Det økonomiske aspekt kommer i spil i pigernes overvejelser omkring deres prioriteringer i forhold til uddannelse både undervejs i deres karriere, og når de tvivler på, om de fortsat skal satse. Når de ønsker at *”helgardere sig resultatmæssigt”* handler det også om deres muligheder for en fremtidig levevej rent økonomisk. En pige fortæller, at hun havde en drøm om, at hendes idræt skulle være en levevej; men på et tidspunkt nåede frem til en erkendelse af, at det nok ikke var realistisk og derfor valgte at satse på uddannelse.

Hun valgte på den baggrund at stoppe, selvom hun var på toppen af sin karriere. Det økonomiske er på denne måde en faktor i pigernes til- og fravalg, og som både i forhold til overvejelserne omkring uddannelsesvalg og de sociale omkostninger, gælder det også her, at det økonomiske spørgsmål bliver aktualiseret i forbindelse med, at pigerne i øvrigt tvivler på deres idrætskarriere.

6.4.2 Opsamling

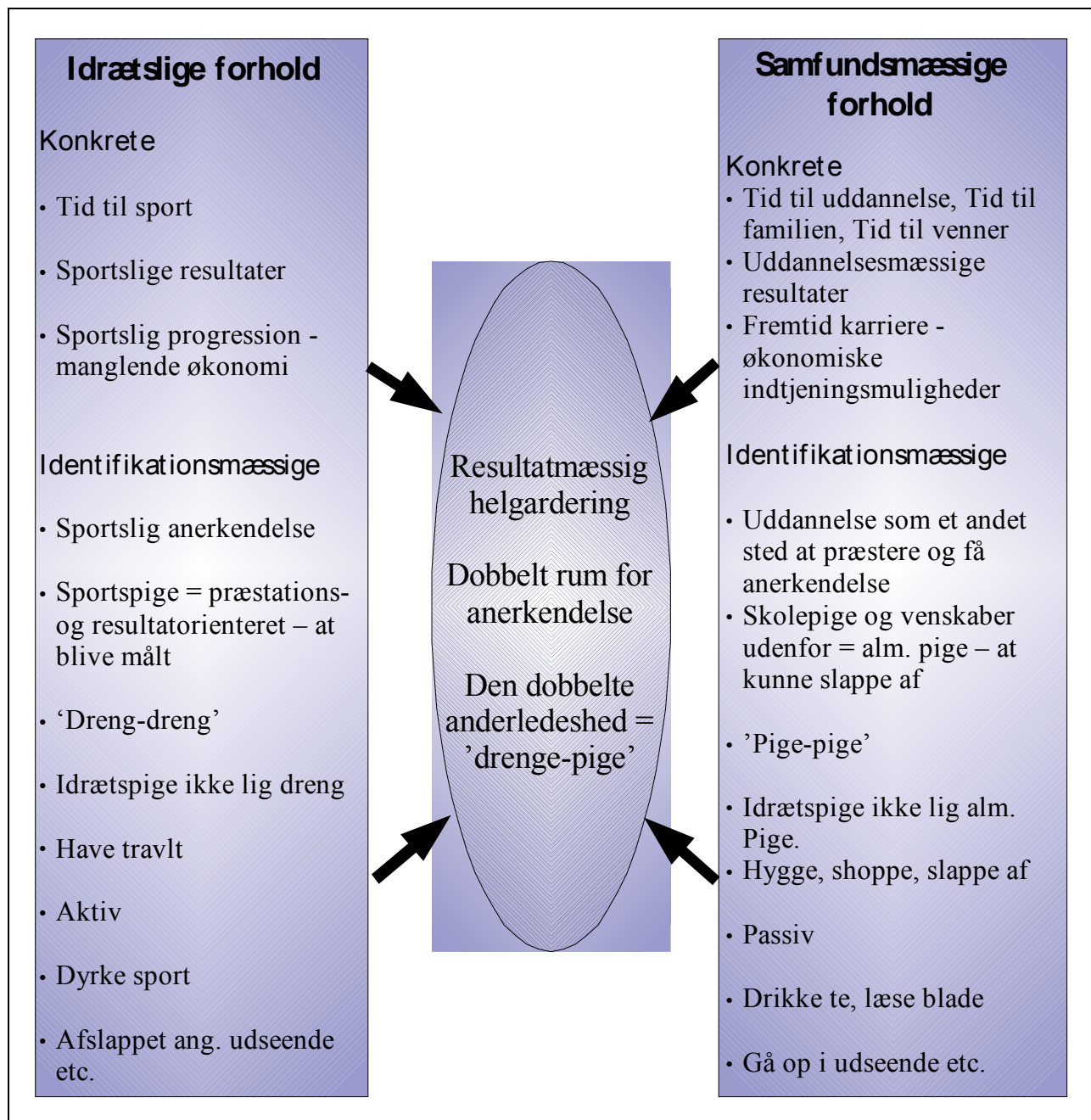
Opsamlende kan der trækkes fire pointer ud af ovenstående gennemgang af det økonomiske spørgsmål.

- Isoleret er de økonomiske overvejelser relativt mindre centrale for pigernes til- og fravalg af sporten end spørgsmålet om uddannelse og de sociale relationer.
- Overvejelser om økonomi spiller i stedet sammen med de andre dilemmaer, idet det er med til at ligge et ekstra pres på pigernes hverdag og således mindsker overskuddet til andre gøremål.
- De manglende økonomiske indtjeningsmuligheder spiller også en rolle i pigernes overvejelser angående uddannelse, idet de understreger nødvendigheden af en civil karriere ved siden af.
- Overvejelserne om økonomi aktualiseres i forbindelse med tvivlsituationer.

6.5 Indholdsudfyldelse af krydspreset

I dette kapitel er optegnet de dilemmaer, der udgør det vigtigste indhold af det krydspres, som pigerne står i imellem den samfundsmæssige og den idrætslige sfære. Det nærmere indhold, af det krydspres pigerne står i, er på denne måde blevet udfoldet.

Figur 12: Krydspres mellem idrætslige og samfundsmæssige forhold

Figuren illustrerer indholdet i krydspresset. I kassen til venstre vises den række af forhold, som pigerne knytter til den idrætslige sfære. I kassen til højre vises den række af forhold, som pigerne knytter til den samfundsmæssige sfære. I begge kasser er der tale om forhold, der har såvel en konkret karakter som en identifikationsmæssig karakter. Der er således både tale om modsatrettede krav og ønsker i forhold til organisering af tid, opnåelse af resultater og sikring af fremtidige muligheder samt en række modsatrettede forventninger og muligheder, som pigerne hele tiden svinger imellem at identificere sig i med- og modsætning til.

Som det illustreres, er der tale om krav/ønsker og forventninger/muligheder, som ofte står i modsætning til hinanden inden for de to sfærer, og det er på denne baggrund krydspresset kan forstås. I midten ses den måde pigerne forvalter deres rolle mellem de krav og forventninger, de oplever i forbindelse med de to forskellige sfærer. Forvaltningen af krydspresset, som det tegner sig i midten af figuren, kan således forstås, som den måde pigerne på såvel det konkrete som identifikationsmæssige niveau mestrer at være pige på tværs af de to verdener.

7. Relationer i den idrætslige sfære – mellem nærhed og distance

I forhold til krydspresmodellen vil dette kapitel tage udgangspunkt i den idrætslige sfære og de relationer, som pigerne er en del af her. Der vil blive optegnet en række konkrete og identifikationsmæssige forhold, der gør sig gældende indenfor den idrætslige sfære, ligesom det belyses, hvordan disse er påvirket af det krydspres, der er belyst i forrige kapitel. Dette kapitel vil således vise, hvordan krydspreset mellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære får betydning for forhold inden for pigernes idrætsmæssige liv. Dette viser sig primært på det identifikationsmæssige plan, hvor pigerne i den idrætslige sfære skal forvalte deres rolle som 'dreng-piger' i et krydspres mellem normen 'pige-pige' og normen 'dreng-dreng'.

Som det er fremgået af forrige kapitel, er de oplevelser, som pigerne har i de sociale relationer indenfor den idrætsmæssige sfære, afgørende for om de vedbliver med at satse på deres sport. I det følgende behandles først relationer mellem piger, der dyrker den samme idræt. Herefter belyses pigernes relationer til deres trænere, samt de overvejelser pigerne gør sig herom.

7.1 Pigernes indbyrdes relationer

Det sociale har afgørende indflydelse på, om pigerne vælger (at vedblive med) at satse på deres idræt. Det er således et af de aspekter, som pigerne sætter stor pris på ved at dyrke idræt. Samtidig fremstår de sociale relationer indenfor sporten imidlertid også som problematiske, og som noget der kan bremse pigernes idrætsmæssige udvikling.

7.1.1 Pigers adfærd – en tolkning i forhold til drenge

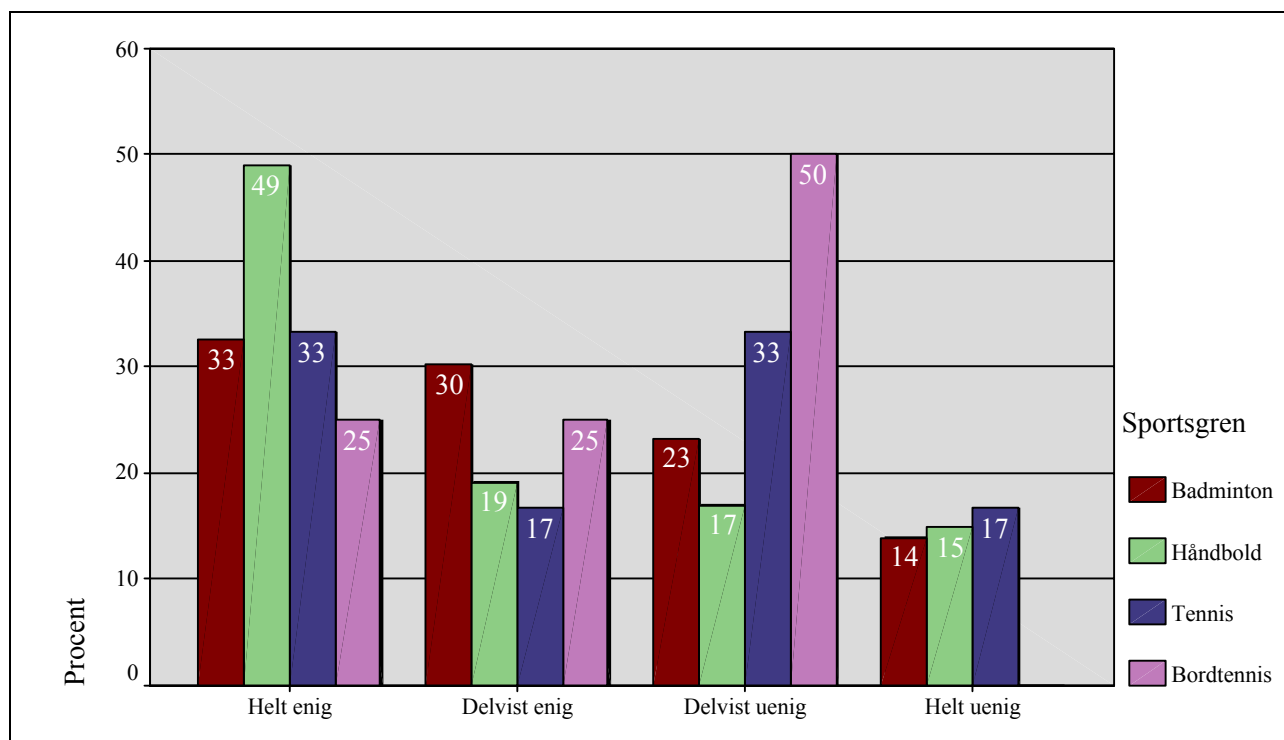
Mange af pigerne fortæller, at der foregår en masse *fnidder-fnadder* blandt piger, som dyrker idræt sammen:

"Altså man siger jo, at hvis det er piger, så er det jo altid en hønsegård. Med sådan nogen ting, at man siger noget, og så bliver hun sur. Er det ikke normalt?" (Int. 6).

Flere peger på, at de oplever, at andre piger tager kritik og nederlag personligt, og at man derfor skal være forsigtig med, hvad man siger til de andre under kampe og træning, eller at man skal redde trådene ud bagefter, hvis man har kritiseret en anden pige. Citatet peger samtidig på, at der er en forestilling i spil om, at piger generelt har en anderledes måde at være sammen på, og at dette også smitter af på deres indbyrdes relationer i en sportslig sammenhæng.

Desuden viser der sig at være en udbredt oplevelse af, at piger og drenge har forskellige måder at udleve og tackle de indbyrdes relationer indenfor idrætssfæren. Dette underbygges af spørgeskemaerne, hvor 64% af pigerne - som det ses af nedenstående figur - er helt eller delvis enige i, at ”piger har sværere ved at kritisere hinanden end drenge har”.³⁵

Figur 13: Har piger sværere ved at kritisere hinanden end drenge?

Der tegner sig således et billede af, at der blandt piger er en vis afholdenhed overfor at kritisere hinanden, mens opfattelsen er, at drenge har nemmere ved disse ting.

Dette billede underbygges af de kvalitative interview, hvor flere piger giver udtryk for, at de har svært ved at kritisere deres træningspartnere:

”Man vil ikke være for hård, og så er det noget med, at man... Jeg er vitterligt nervøs for, at de tager det for personligt. Jeg prøver at sige noget; men jeg synes ikke de reagerer så meget på det. For det første er det ikke sådan, at de opper sig, og for det andet virker det som om, de tager det personligt” (Int. 1).

³⁵ Der er tale om spørgsmål 46 i spørgeskemaet.

Der gives med andre ord udtryk for en oplevelse af, at pigerne tager kritikken personligt i stedet for at bruge den til at forbedre sig idrætsmæssigt, samt at man skal passe på, hvad man siger til sine kvindelige træningspartnere, hvis man ikke vil risikere, at der opstår dårlig stemning. Dog er det bemærkelsesværdigt, at respondenterne sjældent mener, at de selv tager kritik for personligt. Det er de 'andre', der har svært ved at tage imod kritik og råd og anvende dem positivt. Ofte undrer respondenterne sig samtidig over, at deres træningspartnere kun sjældent kritiserer eller rådgiver dem.

To sider af de sociale relationer

I de kvalitative interview fremstår forholdet omkring det at tage og give kritik som henholdsvis problematisk (jf. ovenstående) og noget, der måske nok er en del af pigernes indbyrdes relationer; men som er relativt uproblematisk. På et lidt bredere plan kan der således identificeres to forskellige fortolkninger eller opfattelser af, hvordan henholdsvis piger og drenge tackler det at konkurrere og lide nederlag i den sportslige sammenhæng.

I den ene fortolkning er der en tendens til at problematisere de indbyrdes relationer og den manglende vilje til at give og modtage kritik. Heri italesættes pigernes reaktioner i forhold til sportslige nederlag ligeledes som et problem, fordi de tager idrætsmæssige uoverensstemmelser med ud fra banen:

"Piger bliver mopsede, hvis de taber, hvor drenge bare bliver sure og så sparker de til[noget] og så er det ude. Hvor piger godt kan blive lidt fornærmede (...) og snakker ikke til hinanden den næste uge" (Int. 5).

Hvor piger opleves at blive mopsede over at få kritik eller tabe, opleves drenge derimod langt mere lige til og ukomplicerede. Drenge bliver måske sure i øjeblikket; men de kaster det hurtigt af sig og kommer videre. Det fremstilles rimeligt selvfølgelig, at drengenes måde at reagere på er den bedste både socialt (de går ikke flere dage uden at snakke sammen) og idrætsmæssigt (de kan tage kritikken til sig uden at opfatte det personligt).

I den anden fortolkning af pigernes adfærd sker der ikke på samme måde en problematisering af denne adfærd. Det opfattes ikke som et problem, at piger ikke altid formår at give hinanden kritik til træning. I denne fortolkning fremstilles drengenes adfærd derimod som uønskværdig, idet det er drengenes reaktioner, der beskrives som et udslag af ikke at kunne forholde sig fornuftigt til sportslige nederlag:

”Alle er jo dårlige tabere et eller andet sted. Drengene der er det bare sådan, at du kan ikke snakke til dem to timer efter eller sådan noget. Med piger der er det sådan noget, så mødes vi lige i omklædningsrummet og så er det lidt væk igen, når man går ud igen” (Fokus 2).

Her opleves der ikke at være problemer involveret i at vinde over andre piger, mens drengene derimod ikke er til at tale med flere timer efter. Derudover finder pigerne det uacceptabelt, at drengene reagerer så voldsomt på at tabe, for eksempel ved at smide med ketsjere eller sparke til bordet.

Drengenes adfærd opfattes i den første fortolkning som et kortvarigt udtryk for frustration, der renser luften, mens den i den anden fortolkning fremstår som en voldsom overreaktion. Pigerne lidt mere afdæmpede reaktion opfattes i den første fortolkning som noget negativt, der resulterer i, at de i stedet bærer nag, mens den i den anden fortolkning er positiv, fordi den er udtryk for, at pigerne er i stand til at beherske deres ærgrelse over nederlaget. Der er en tydelig tendens til, at den første fortolkning er mest nærværende blandt de ældre piger, som enten er i gang med eller har afsluttet deres elitekarriere. De unge piger fra den direkte undersøgelsespopulation giver derimod udelukkende udtryk for den anden fortolkning.

7.1.2 Omsorg som både forudsætning og barriere

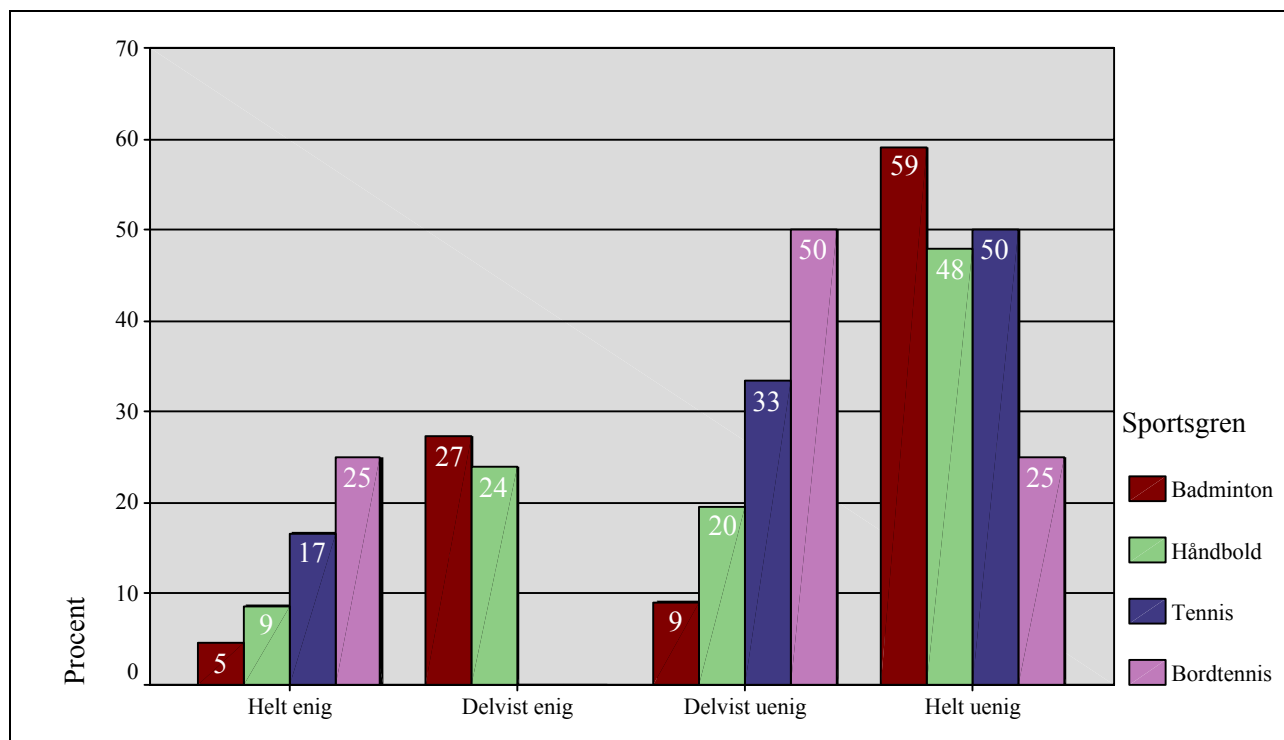
I spørgeskemaet blev pigerne spurgt, om de viser hensyn ved at spille mindre hårdt, når de træner mod nogen de kender.³⁶ Selvom 42% erklærer sig ”helt uenige” i, at de på denne måde ofrer deres eget resultat eller træningsudbytte for at skåne de andres følelser, er der stadig 13%, der erklærer sig ”helt enige” og 28%, der erklærer sig delvist enige. Der er altså en betragtelig del, der prioriterer omsorgen for andres følelser over eget træningsudbytte. Ifølge de kvalitative interview skelner pigerne her imellem træning og kamp, idet det udelukkende er under træningssituationer, at de tager hensyn.

I forhold til spørgsmålet om at tage hensyn til træning viser der sig betydelige forskelle mellem de forskellige sportsgrene. Som det ses i nedenstående figur 14 er der forholdsvis mange håndboldspillere, der spiller mindre hårdt til træning mod deres egne, hvilket måske ikke er så overraskende, da håndbold er en kontaktsport, hvor ”hårdt” spil kan gøre fysisk ondt på modstanderen. Mere overraskende er den store forskel mellem de individuelle idrætsgrene, hvor

³⁶ Spørgsmål 45 i spørgeskemaet.

badmintonspillere er dem, der tager mindst hensyn, mens bordtennis- og tennisspillere er lige så hensynsfulde som håndboldspillere. På grund af det forholdsvis lave antal bordtennis- og tennisspillere er denne forskel dog ikke statistisk signifikant, dvs. at den *kan* være tilfældig.

Figur 14: Når jeg træner mod nogen jeg kender, viser jeg hensyn ved at spille mindre hårdt

Når der i de kvalitative interview er spurgt ind til dette emne har mange piger givet udtryk for, at de tager hensyn eller måske nærmere, at de under træning med andre piger er opmærksomme på, hvordan den anden pige har det. Dette giver sig blandt andet udtryk ved, at mange af både de unge og de ældre piger fortæller, at drenge er bedre træningspartnere end piger:

”Det er meget nemmere for mig at træne med drenge end med piger fordi netop med pigerne, der tager jeg mere hensyn” (Int. 3).

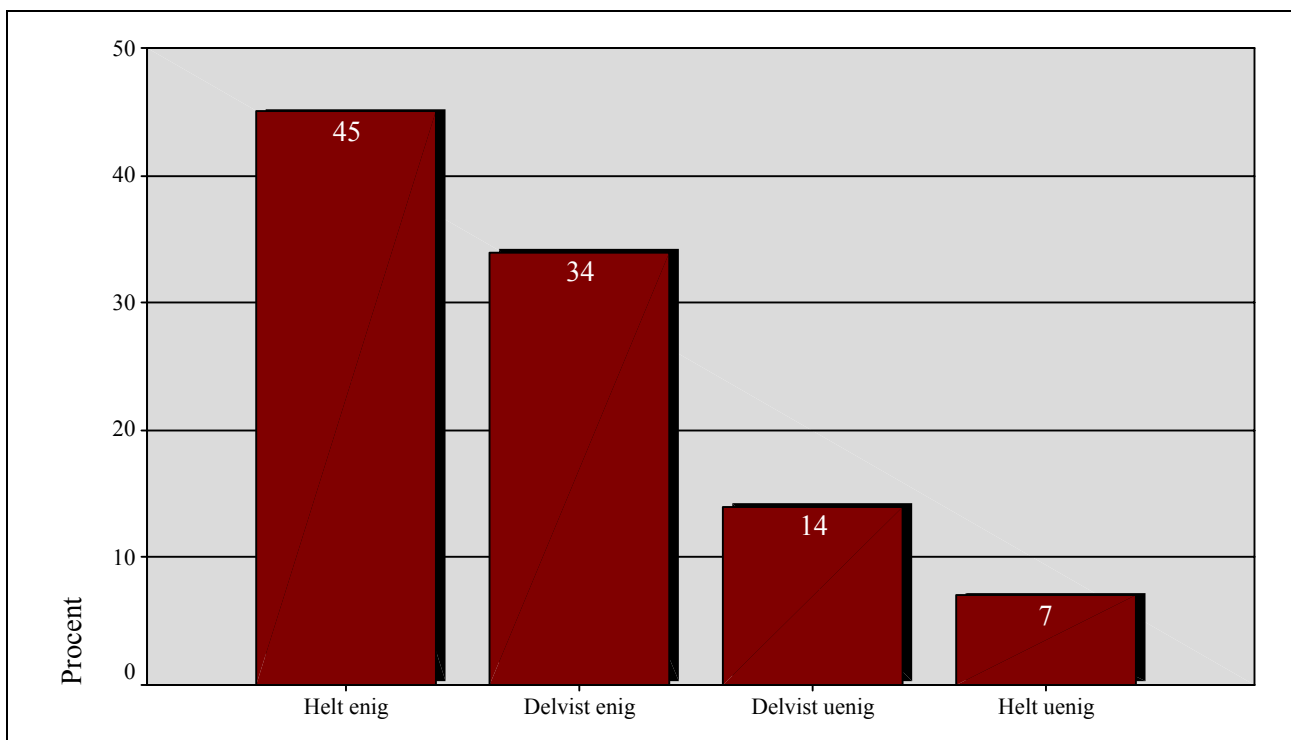
Når der tages hensyn til andre piger til træning beskrives det dels som udtryk for et ønske om at undgå uvenskab og dårlig stemning udenfor banen, og dels som et udtryk for omsorg. Drengene opfattes som sjovere at træne med, fordi de *”bare går ind og spiller”* (f.eks. Fokus 3), og derved bliver det også nemmere for pigerne at *”knalde igennem”* (Int. 8). Både på grund af at den fysiske forskel tvinger dem til det; men også i forhold til f.eks. juniordrenge fordi det ikke på samme måde er påkrævet at tage hensyn til deres følelser, som når der spilles mod andre piger.

Mange af respondenterne er således kritiske overfor denne indstilling blandt pigerne og ærgrer sig over, at de ikke kan få det optimale ud af deres træning. Men samtidig opfatter de også det at tage hensyn som et positivt træk:

”Samtidig med, at vi [piger] tager tingene for nært, så er vi også mere engagerede i hinanden. Det er både en svaghed og en styrke. Vi holder mere øje med hinanden og gør mere for at folk skal være en del af et træningsmiljø” (Int. 1).

Nedenstående figur viser pigernes holdning til udsagnet ”piger er bedre til at vise hensyn til deres holdkammerater end drenge er”³⁷, og giver dermed udtryk for en mere positiv holdning til hensyntagen til holdkammeraterne.

Figur 15: Piger er bedre til at vise hensyn til deres holdkammerater end drenge er

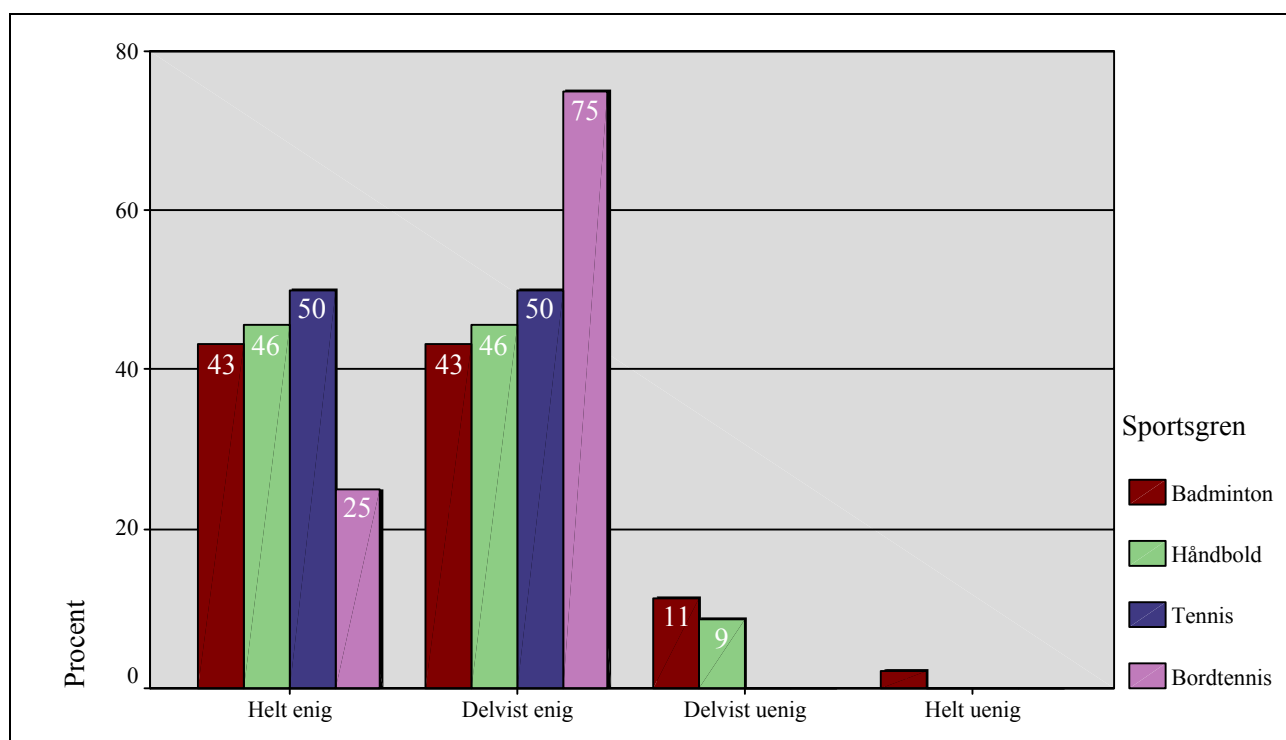

Denne lidt dobbelte tilgang til at tage hensyn som både negativ i forhold til det umiddelbare resultatorienterede ved sporten og positiv i forhold til det sociale ved sporten underbygges også af andre resultater fra spørgeskemaundersøgelsen. Ovenfor refereredes, hvordan pigerne oplever, at de

³⁷ Der er tale om spørgsmål nr. 46 i spørgeskemaet.

generelt er dårligere til at give hinanden kritik end drenge er. De følgende figurer viser spillernes svar på spørgsmålene: ”Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om fejl de har lavet i kamp eller til træning”³⁸ og ”Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om private emner”³⁹. Det ses, at pigerne finder det væsentligt lettere at tale med hinanden om private emner end at give hinanden kritik for deres spil.

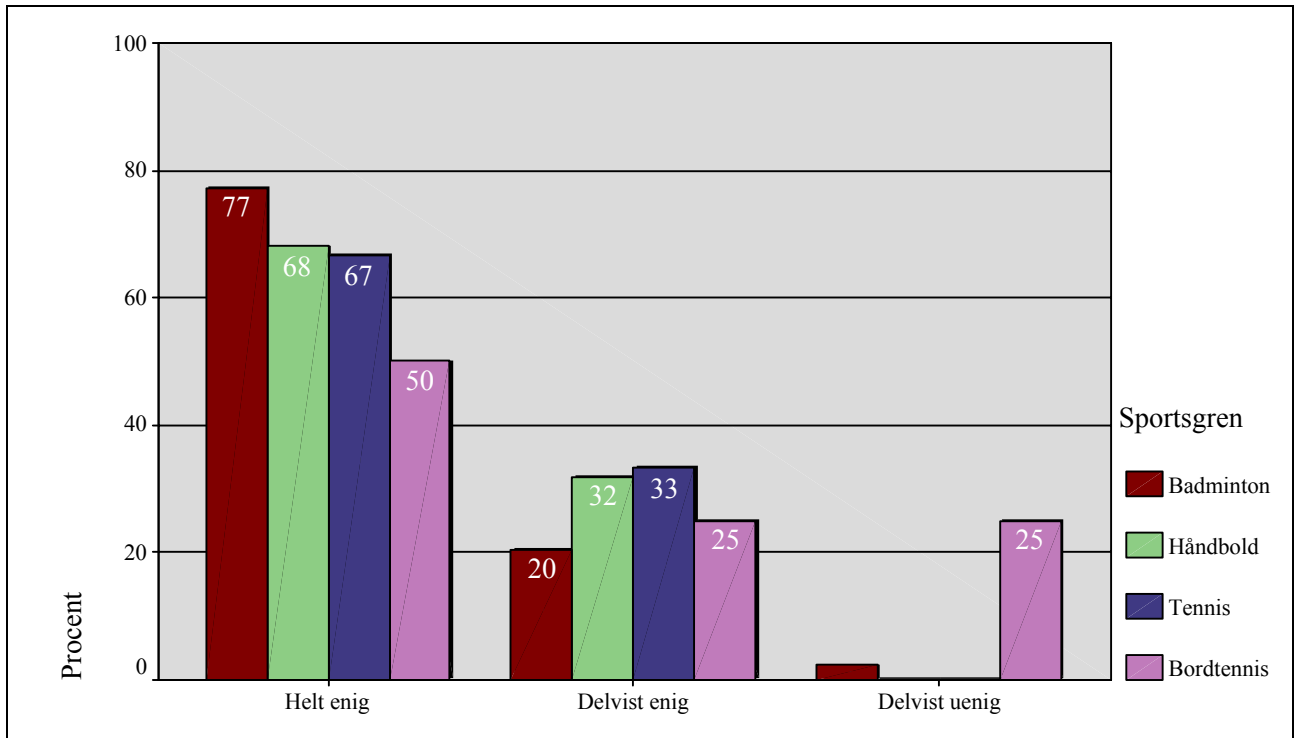
Figur 16: Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om fejl, de har lavet i en kamp eller til træning

³⁸ Der er tale om spørgsmål 27 i spørgeskemaet.

³⁹ Der er tale om spørgsmål 30 i spørgeskemaet.

Figur 17: Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om private emner

Kun 44% er ”helt enige” i, at de kan tale om fejl mens hele 71% er ”helt enige” i, at de kan tale om private emner. I mange tilfælde falder det altså pigerne lettere at diskutere ting med hinanden på et personligt plan end at give sportslig feed-back, selvom det drejer sig om personer, pigerne kender gennem sportsverdenen. I tabellen nedenfor ses besvarelserne mere detaljeret.

Tabel 10: Hvad kan man tale med holdkammerater om (i procent)?⁴⁰

	Jeg føler jeg kan tale med mine holdkammerater om vores sport	Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om deres sportslige præstationer	Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om fejl, de har lavet i en kamp eller til træning	Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om vores uoverensstemmelser	Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om mine interesser uden for sportsverdenen	Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om private emner	Jeg føler, jeg kan tale med mine holdkammerater om personlige problemer
Helt enig	88%	63%	44%	36%	83%	71%	45%
Delvist enig	12%	34%	46%	55%	15%	27%	43%
Delvist uenig	0%	3%	9%	6%	1%	2%	10%
Helt uenig	0%	0%	1%	1%	0%	0%	2%

Her ses, hvordan den manglende følelse af at kunne give hinanden kritik i forhold til fejl og mangler i træning og kamp modsvarer af en udbredt følelse af at kunne tale med hinanden om personlige og private emner.

Det personlige engagement i hinanden kan på denne baggrund forstås som både dét, der skaber problemerne til træning og dét, der skaber det sociale træningsmiljø, som alle pigerne har nævnt som en af forudsætningerne for at udøve idræt på højt plan.

Kønnede karakteristika

Omsorgen for hinanden er således på en gang forudsætning og barriere for pigernes idrætslige udvikling og tilvalg af eliteidræt. På den ene side er integrationen af sport og privatperson det, der gør det attraktivt og muligt at forblive i idrætten: Det sociale samvær beskrives som afgørende for, hvorfor sportslivet er godt og mange har deres bedste venner inden for sporten. At være flere piger, der satser sammen, gør det nemmere for pigerne at forvalte dét at være pige i en sportsverden, der forbindes med maskuline værdier. Integrationen er altså både konkret og identifikationsmæssigt afgørende for, hvor de er i dag. På den anden side bliver denne integration problematisk, fordi man helt konkret skal spille sammen med (og måske konkurrere imod) sin bedste veninde.

⁴⁰ Baseret på spørgsmålene 25-31 i spørgeskemaundersøgelsen.

De opfattelser af sig selv og andre spillere, der kommer til udtryk blandt pigerne, sammenkæder det at være pige med en række forhold såsom omsorg for hinanden, socialt engagement og følsomhed overfor kritik og dårlig stemning. Dette italesættes på den ene side som positive værdier; men opfattes på den anden side som stående i vejen for sportslige præstationspotentialer. Omvendt konstrueres drengene som konkurrerende og ufølsomme overfor kritik. Værdier der i et sportsmæssigt perspektiv opfattes som positive; men som på det sociale plan kan være problematiske. Det ses således, hvordan der konstrueres nogle forståelser af både piger og drenge, der følger de samfundsmæssigt dominerende forestillinger, og hvorledes pigerne bruger en masse kræfter på at balancere det til kvinden knyttede omsorg med det til manden knyttede konkurrence:

”Det er jo en svær balance. Det er jo stadig en konkurrence, og det er stadig din veninde, der står dernede; men hun skal jo alligevel have at vide hele tiden at det er mig der er bedst” (Int. 2).

Citatet her er atypisk, fordi det så direkte italesætter ønsket om at være bedre end sin veninde også som et led i relationen til selve veninden; men det er et udtryk for det dilemma, som alle pigerne står i: At de på den ene side gerne vil udvise omsorg over for veninden og på den anden side gerne vil vinde over hende.

7.1.3 Inde på banen og udenfor banen – en mestringsstrategi

Ovenstående dilemma søges løst ved at opdele verden i *”kamp og hverdag”* eller *”inde på banen og udenfor banen”*:

”I [min idræt] så inde på banen kan man godt blive sur, hvis man nu mister nogen bolde eller den, der taber er selvfølgelig sur; men når man så kommer (...) udenfor banen så snakker man sammen og så er det ikke noget problem” (Fokus 2).

Eller som pigerne i samme interview blev enige om, var man to personer: én inde på og én udenfor banen, hvor udenfor *”der er man det gode jeg og inde på banen, der er man det lidt onde [latter]”* (Fokus 2). Ved at opdele den idrætslige sfære i to rum – et rum ’inde på banen’ og et rum ’udenfor banen’ - giver det pigerne mulighed for at favne både konkurrencen og omsorgen. Det ’onde jeg’ inde på banen er således hende, der vil vinde, ikke tager hensyn til andre og sætter sig selv først. Det ’gode jeg’ er hende, der bekymrer sig om andre og tager hensyn til dem. Samtidig udgør opdelingen et fælles udgangspunkt og ramme for de personlige relationer, der muliggør, at man i det ene rum kan slå sin veninde ud af en turnering eller lignende, mens man i det andet rum kan mødes og stadig opretholde en nær relation. Opdelingen i ’inde på’ og ’udenfor’ banen er således en mestringsstrategi, der gør det muligt for pigerne at opretholde de nære relationer til de andre, samtidig med, at de stadigvæk kan konkurrere mod hinanden uden, at dette bliver personlige opgør.

Samtidig udgør denne strategi en identifikationsmæssig mestring, der hjælper pigerne til at kunne rumme både omsorg og konkurrence og således identificere sig som pige indenfor den idrætslige sfære.

Det virker som om, at denne opdeling mellem udenfor og inde på banen er nemmere at tackle for pigerne i 15-18 års alderen end for de piger, der er kommet længere i deres idrætskarriere. Dette kan måske skyldes, at konkurrencen spidser til jo længere, man kommer med sin idræt. I hvert fald kan en sådan tolkning underbygges af, at flere af de ældre piger beskriver deres relationer til andre med- og modspillere tidligt i deres karriere som langt mere harmoniske. Opdelingen mellem 'inde på' og 'udenfor' banen kan opfattes som et forsøg på at balancere forholdet mellem nærhed og distance i de personlige relationer. På den ene side kræver idrætsudøvelsen, at pigerne kan opretholde en vis distance til hinanden, så de undgår, at træning og indbyrdes konkurrence bliver et personligt opgør. På den anden side har de brug for den nærhed og følelsen af at blive forstået, som de oplever i relationerne til hinanden for at opretholde deres engagement i sporten. Det er denne nærhed, der muliggør, at de kan opbygge en fælles platform, hvor de gensidigt oplever anerkendelse for den dobbelte anderledeshed, som er deres fælles vilkår, og dermed bekræfter hinanden i værdien af tilvalget af identifikationen som 'dreng-pige'.

7.1.4 Opsamling

Pigernes indbyrdes relationer spiller en afgørende rolle for tilvalget af eliteidrætten. Følgende pointer kan trækkes op i forhold til disse relationer:

- Konkret oplever pigerne, at de er dårligere til at give hinanden kritik og feedback til træning end drenge, men at de modsat er bedre til at udvise hensyn til hinanden.
- I relation til ovenstående viser der sig to modsatrettede fortolkninger af pigernes adfærd. I den første fortolkning defineres pigers adfærd negativt i forhold til drenge, idet piger ikke menes at kunne give udtryk for deres frustration over et sportsligt nederlag på samme umiddelbare måde som drenge og derfor bærer nag. Her fortolkes forholdet om modtagelse og afgivelse af kritik som højst problematisk. I den anden fortolkning defineres pigers adfærd positivt i forhold til drenge, idet piger menes at kunne beherske deres frustration i modsætning til drenge, der reagerer alt for voldsomt. Herunder anses forholdet om modtagelse og afgivelse af kritik som mere uproblematisk.
- Samlet set tegner der sig på tværs af fortolkningerne et dilemma mellem nærhed og distance. På det konkrete plan drejer det sig om både at kunne vise hensyn overfor den pige, der

vurderes at have brug for dette, og samtidig være hensynsløs i jagten på egne sportsresultater. Identifikationsmæssigt kan dilemmaet mellem nærhed og distance opfattes som et dilemma mellem konkurrence og omsorg.

- Pigerne søger gennem opdelingen af den sportslige sfære i et rum 'inde på banen' og et rum 'udenfor banen' at mestre denne konflikt både i relation til hinanden og i relation til skabelsen af identifikationen som 'dreng-pige'.

7.2 Trænere og piger – billeder og relationer

Som det er fremgået er det centralt for pigernes valg om at satse på deres idræt, at de har en oplevelse af at have trænere, der støtter dem. De billeder eller implicitte forestillinger om dem selv, som pigerne støder på i relationen til trænere, har stor indflydelse på, hvordan de vurderer deres egne potentialer og muligheder indenfor sporten.

7.2.1 Mellem det sportslige og det personlige

Når pigerne skal beskrive en god træner, omhandler deres svar oftest både en faglig og en mere personlig dimension. En god træner er således:

"én der forstår sporten, hvilken teknik man skal have (...) Og så skal det også være én man kan med, én man kan snakke med" (Fokus 2).

Pigerne udtrykker altså ønske om, at deres trænere på den ene side skal kunne hjælpe dem frem rent sportsligt og på den anden side udvise interesse for deres liv som helhed, dvs. også dele af det, der ligger ud over idrætten.

Samtidig er det imidlertid centralt, at det ikke er alt, som pigerne vil dele med deres trænere. I resultaterne fra spørgeskemaerne viser det sig nemlig, at hvor langt de fleste respondenter føler, at de kan tale med deres trænere om sporten (98%)⁴¹ og deres egne sportslige præstationer (97%)⁴², er kun lidt over halvdelen enige i, at man kan tale med trænere om personlige emner (56%)⁴³ og lidt færre endnu mener, at man kan tale om personlige problemer (51%).⁴⁴ Besvarelsene er

⁴¹ Der er tale om spørgsmål 32 i spørgeskemaet.

⁴² Der er tale om spørgsmål 33 i spørgeskemaet.

⁴³ Der er tale om spørgsmål 36 i spørgeskemaet.

⁴⁴ Der er tale om spørgsmål 37 i spørgeskemaet.

opsummeret i nedenstående tabel, og heraf kan man se, at omkring halvdelen af pigerne enten ikke føler de kan - eller ganske enkelt ikke ønsker at - tale med deres trænere om personlige emner:

Tabel 11: Hvad kan man tale med sin træner om?⁴⁵

	Jeg føler, jeg kan tale med min(e) træner(e) om vores sport	Jeg føler, jeg kan tale med min(e) træner(e) om mine sportslige præstationer	Jeg føler, jeg kan tale med min(e) træner(e) om min fremtidige sportslige karriere	Jeg føler, jeg kan tale med min(e) træner(e) om mine interesser uden for idrætsverdenen	Jeg føler, jeg kan tale med min(e) træner(e) om personlige emner	Jeg føler, jeg kan tale med min(e) træner(e) om personlige problemer	Min træner er god til at tale med mig om mine personlige problemer
Helt enig	83%	82%	67%	30%	21%	24%	22%
Delvist enig	15%	15%	27%	51%	35%	27%	35%
Delvist uenig	2%	3%	3%	16%	34%	37%	29%
Helt uenig	0%	0%	1%	2%	11%	12%	13%

I de kvalitative interview uddyber spillerne endvidere, hvad man kan snakke med sin træner om, og hvordan forholdet til træneren bør være.

”Jeg vil ikke sige, han går i dybden med mit personlige jeg. Jeg vil sige, at så længe det går ud over [min sport], så synes jeg, det er fint nok, at vi snakker om det, men ellers synes jeg ikke. Så er han en træner, og så er det dét. Han kan selvfølgelig godt være en ven og træner. Men der har man altså familien og veninderne til det. En træner er en træner” (Fokus 3).

Træneren skal således have en forståelse for den enkelte pige, der går udover de rent fysiske og tekniske aspekter; men samtidig skal der opretholdes en grænse for hvor personlige emner, der tages op. Det er imidlertid ikke et klart billede, der tegner sig, og der er forskel på, hvor de enkelte piger sætter grænsen for det personlige. Det spørgsmål, der er til debat her, er, hvordan forholdet mellem distance og nærhed kan afbalanceres.

⁴⁵ Baseret på spørgsmålene 32 til 38 i spørgeskemaundersøgelsen.

At balancere nærhed og distance

På den ene side beskrives et nært forhold til træneren, som en forudsætning for, at pigerne oparbejder den tro, som er altafgørende for deres idrætslige satsning:

”Han [træneren] er den største grund til, at jeg træner, eller går efter det, fordi han har givet sådan et, altså han er den, der tror på mig; men jeg ved også netop, at han tager alt muligt andet med, når han bedømmer om jeg kan. Derfor så tror jeg på, at det er muligt” (Int. 1).

Træneren skal således netop ikke kun gå op i de faglige ting på banen; men *”tage alt muligt andet med”*. Dette står centralt for pigerne og kommer til udtryk i en tilbagevendende formulering om at blive set *”som hele mennesker”*. En god træner beskrives således som *”én, der tror på én hele vejen”* (Fokus 3) og *”en man kan stole på”* (Fokus 3), og i den forbindelse vægtes den nære relation.

På den anden side er det væsentligt for pigerne, at relationen ikke bliver så nær, at det besværliggør træningssituationen:

”Hvis man føler, at det ene øjeblik så står han og fortæller en: Gud og tillykke med fødselsdagen og hvad ved jeg, og det andet øjeblik så siger han: Du er for fed og du har ikke trænet nok. Det tror jeg kunne være lidt svært” (Int. 1).

Eller som en anden pige siger om forholdet mellem nærhed og distance:

”Det er en hårfin balancegang. Man skal heller ikke være for buddy-buddy agtige hvis man så samtidig bliver enormt skuffet, og måske ikke føler, at de forpligtigelser, der er mellem træner og spiller bliver overholdt. Det kan godt være lidt mærkeligt at være sådan rigtig hø hø og joke udenfor banen, hvis man så på banen ikke rigtigt helt (...) ja, man bliver skuffet og måske misledt. Det er ikke rart. Men selvfølgelig skal der også være en vis form for social omgængelighed med træneren udenfor banen. Det er det, der ligger i det der med at kunne skille kamp og hverdag ad” (Int. 8).

Den nære relation til træneren giver altså en mulighed for at blive bedømt og forstået på egne præmisser og ikke efter faste sportslige standarder. Det giver på denne måde grundlaget for den altafgørende tro. Men samtidig kan denne nære relation besværliggøre kommunikationen, idet træneren på den ene side tager hensyn, og ikke siger tingene lige ud, mens pigerne på den anden side oplever, at det bliver svært at adskille den sportsmæssige kritik fra den personlige kritik. Hvis pigerne så oven i købet oplever, at træneren ikke vejleder dem på den rigtige måde i forhold til deres idrætslige udvikling, bliver det nære forhold endnu mere problematisk, idet det også for pigerne kan blive svært at kritisere en træner, de har et nært forhold til udenfor banen.

Den gode træner fremstår på denne baggrund som en træner, der kan balancere forholdet mellem nærhed og distance:

”Han var min lærer, og jeg var hans elev. Hvis jeg havde noget, jeg var ked af det over, så kunne jeg gå til ham. Han beskyttede mig, der var ikke nogen der skulle snakke dårligt om mig. Ligesom en bror, men der var stadig den der distance mellem, som man ikke går over”.
(Int. 6)

Der er flere, der sammenligner den gode træner med en bror eller en far. På samme måde som en bror eller en far skal træneren være der for én, altid være parat til at støtte op og ville én det bedste. Ved at italesætte den gode træner som en storebror eller far understreges samtidig, at der er nogle faste og mere eller mindre hierarkiske rammer for forholdet. Det er ikke et venskab eller et muligt kæresteforhold, idet der er nogle regler, som forholdet kan udspille sig indenfor. Man kan kalde det et lærer–elev forhold præget af gensidig respekt.

I såvel de kvalitative interview som i spørgeskemaerne er der en del af pigerne, der angiver et problematisk forhold til én eller flere trænere som årsag til overvejelser om at stoppe. Samlet set har 12% af de piger, der har overvejet at stoppe med idrætten, angivet problemer i forhold til træneren som årsag⁴⁶ – til trods for at det ikke var én af de foreslåede svarkategorier. Her skal det dog bemærkes, at de fleste af disse piger var badmintonspillere, således at tallet for badmintonspillere er 19%, og dermed en næsten lige så betydelig årsag til tvivl som skader og start på ny uddannelse for denne gruppe. Der er her en betydelig og statistisk signifikant forskel mellem håndbold og badminton. Denne forskel kan i sig selv være årsagen til, at badmintonspillere oftere overvejer at stoppe med deres idræt end håndboldspillere.

⁴⁶ Spørgsmål 41-42 i spørgeskemaet: ”Har du overvejet at stoppe med at dyrke eliteidræt?”

Tabel 12: Har overvejet at stoppe i forbindelse med problemer med trænere

Idrætsgren	Procent
Badminton	19%
Håndbold	7%
Tennis	0%
Bordtennis	0%

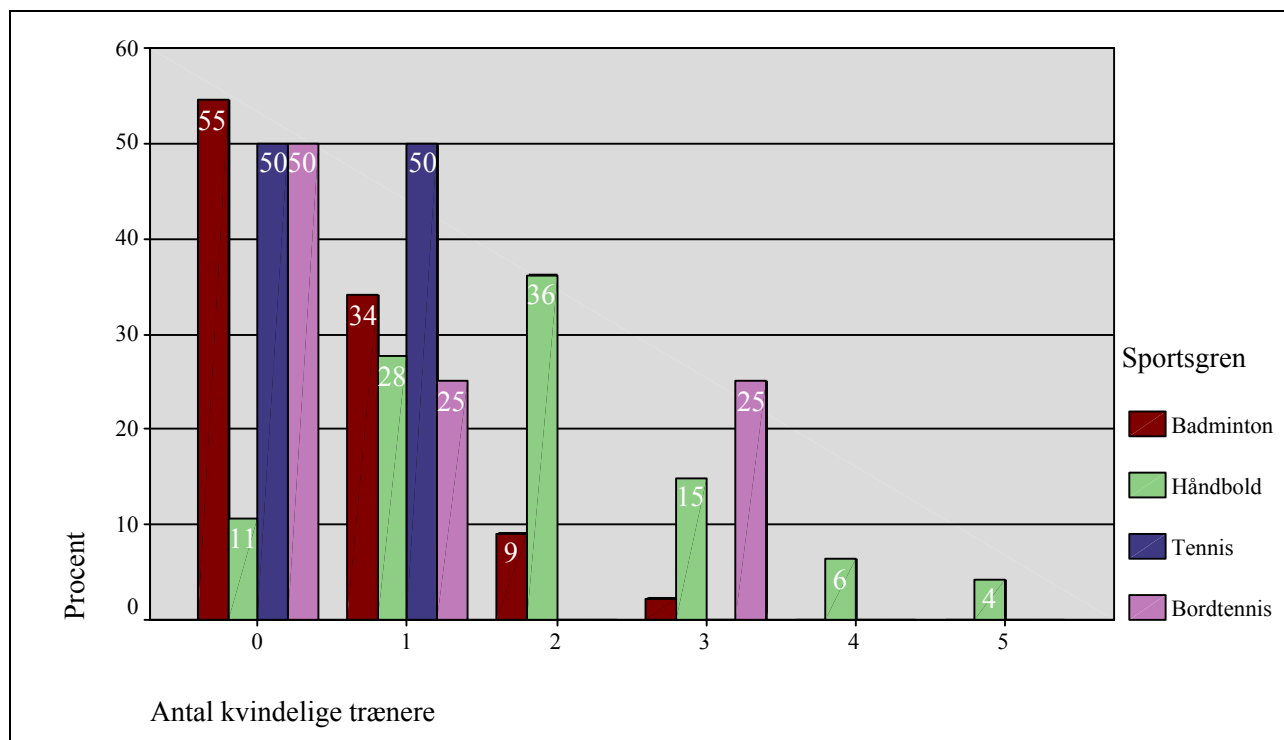
Som det fremgår af tabellen er trænerproblemer ikke noget piger indenfor tennis og bordtennis kommer ind på i deres svar i spørgeskemaet.

7.2.2 Den kønnede forståelse

Pigernes oplevelser af distance og nærhed i relation til trænere italesættes ofte som et udslag af trænere og pigernes køn. Kun 14% af pigernes trænere er kvinder om end de fleste af spillerne (66%) har mindst en kvindelig træner. Det fremgår af figuren herunder. Som det ses, er især badmintonverdenen underforsynet med kvindelige trænere, mens der er lidt flere i de tre andre forbund.⁴⁷

⁴⁷ Spørgsmålet om antallet af kvindelige trænere er nr. 40 i spørgeskemaet.

Figur 18: Så mange udøvere har kvindelige trænere i de fire forbund⁴⁸

Den kønsmæssige forskel mellem pigerne og trænerne opleves på den ene side som et problem, idet trænerne - i kraft af at de er mænd - ikke menes at kunne forstå pigerne:

”Trænerne er som regel mænd, og der er stor forskel på mænd og kvinder. Så de ved ikke rigtig, hvad det er piger går igennem” (Int. 5).

At trænerne oftest er mænd nævnes også som årsagen til, at man ikke ønsker at tale om alt for private og personlige emner. Mange efterlyser derfor flere kvindelige trænere som *”ville have større forståelse”* (Fokus 3), og som pigerne i højere grad ville kunne tale med om problemerne, de oplever at stå i:

”Vi har forskellige trænere, vi har for eksempel en kvindelig træner (...) og hun vil altid kunne forstå én bedre, på nogen punkter. Du vil altid snakke om nogen personlige psykiske ting, som hun nok vil kunne forstå bedre, fordi hun også selv har været eliteudøver, som jeg har og måske har haft nogen af de samme problemer, fordi hun har spillet på lige så højt plan. De sociale problemer vil hun altid kunne forstå bedre end en mand. De siger bare, at det skal du bare være ligeglad med, men det er man ikke” (Fokus 2).

Det fremgår, at det nære her i høj grad opfattes som noget kvindeligt, det vil sige som noget, man som pige i højere grad ville kunne opnå i relationen til en kvindelig træner. At nærhed kategoriseres

⁴⁸ Spørgsmål 40 i spørgeskemaet.

som et kvindeligt eller feminint træk afspejles også i følgende citat om en mandlig træner, som netop er god til at lytte og forstå:

”Han er den type som gerne vil sætte sig ned og snakke og høre om livet, han er lidt mere (...) han er ikke femi; men han forstår lidt mere, end de andre trænere vi har, de er lidt mere mænd ik’?” (Int. 5).

Senere uddybes det med at være *”lidt mere mænd”* med, at der er mere afstand. Hvor nærhed således opfattes som noget kvindeligt, fremstilles afstand og distance som noget mandligt. Den mandlige træner forbindes derved på den anden side med noget ønskværdigt, idet han som mand tillægges nogle værdier:

”Jeg kan bedst lide at have mandlige trænere, fordi det er hårdere. De går mere til den og det skal være mere hårdt, end når damerne træner. Så er det federe at have en dame som holdleder, som man så kan komme til at snakke med, hvis man har problemer. Da jeg var mindre, der havde vi en kvindelig landstræner og der lavede hun også noget mere social træning, hvor det skulle være lidt sjovt. Lige nu har vi en mandlig landstræner og det skal stadigvæk være sjovt at spille, men det er hele tiden seriøst. Det kan jeg bedre lide, fordi man går efter nogle mål” (Fokus 2).

En mandlig træner giver således mere hård træning, mens man kan snakke med en kvindelig træner. Hvor den kvindelige træner beskrives som sjov og social, beskrives den mandlige træner som sjov og seriøs. Og det seriøse og hårde knyttes til det at gå efter nogle mål. Det er bemærkelsesværdigt, hvordan disse værdisætninger konstruerer nogle relativt stereotype forestillinger om henholdsvis mænd og kvinder, mens der i de konkrete oplevelser af trænere er plads til en større divergens mellem kønnene (jf. den forstående mandlige træner fra forrige citat). Igen ses det således, hvordan forståelse udgør et nøgleord i italesættelsen af den gode relation mellem udøver og træner, og hvordan den indholdsudfyldes ud fra nogle kønsmæssige kategorier. Pigerne oplever, at de har nogle ganske særlige erfaringer som piger i eliteidræt, som en kvindelig træner måske vil kunne forstå bedre, idet hun må forventes at have været igennem noget af det samme; men de er ikke afvisende overfor, at en mandlig træner vil kunne udvise samme forståelse.

7.2.3 At blive forstået i sin dobbelte anderledeshed

Det, som pigerne peger på igen og igen, er forståelse som det helt afgørende forhold i relationen til træneren. Manglende forståelse og dårlig kommunikation er således lig en dårlig træneroplevelse. En respondent fortæller, at hun stoppede med at dyrke idræt

”på grund af en træner jeg havde, som kørte mig lidt træt i det, fordi han ikke lyttede til hvad jeg sagde og så endte det med, at jeg bare holdt helt op” (Int. 6).

Respondenten oplevede, at træneren blev ved med at presse hende til træning, selvom hun klagede over smerter fra en skade og mener, at træneren på den måde var skyld i, at skaden blev forværret. En anden pige har haft en lignende oplevelse og beskriver det som en forskel mellem, hvordan træneren og hun selv opfattede træningen. Hun oplevede, at træneren satte den samme standard for, hvordan hun selv og en dreng, der var på samme niveau, skulle træne:

”En dreng og en pige synes jeg ikke skal træne på samme måde, fordi en dreng synes jeg er bygget fysisk stærkere end en pige er og en pige skal måske træne på en lidt anderledes måde” (Int. 4).

Respondenten fortæller videre, at hun ikke kunne holde til træningen og fik skader, og derfor gjorde opmærksom på, at hvis hun skulle kunne holde til at spille på langt sigt, måtte hun træne på en anden måde end drengen:

”Jeg ville jo gerne blive ved og det hjalp jo ikke noget, hvis jeg gik hen og fik en eller anden skade, som gjorde, at jeg ikke kunne spille” (Int. 4).

Herefter oplevede respondenterne, at hun ”ligesom røg ud” og træneren koncentrerede sig om drengens træning. Pigens oplevelse af sig selv og trænerens oplevelse af hende stemte ikke overens. Hvad han opfattede som manglende målrettethed og motivation, oplevede hun som at blive målt efter nogle forkerte standarder, hvor drengen blev fællesnævneren, og der ikke blev taget hensyn til hende som person (og pige). Analytisk kan der her peges på, at pigerne oplever at støde ind i nogle implicite billeder af, hvordan ’rigtig’ træning ser ud, og hvorledes ’rigtige’ eliteudøvere bør opføre sig. Billeder som pigerne ikke oplever at kunne identificere sig med eller helt konkret holde til. Dette resulterer i, at pigerne begynder at tvivle på egen formåen, eller på om deres investering i idrætten er det hele værd.

De implicite billeder pigerne oplever at støde ind i er i høj grad billeder, der er forbundet med maskuline standarder, som pigerne ikke nødvendigvis kan leve op til. 75% af pigerne, der har besvaret spørgeskemaet, svarer, at piger skal træne anderledes end drenge⁴⁹; men samtidig erklærer 94% sig uenige i, at piger ikke skal træne for hårdt.⁵⁰ Ønsket om anderledes træning forbindes således ikke af pigerne med, at de skal træne mindre eller ikke i samme grad skal presse sig selv (jf. at mandlige træneres hårde træning forbindes med noget attraktivt). Det handler i højere grad om

⁴⁹ Spørgsmål 46 i spørgeskemaet.

⁵⁰ Spørgsmål nr. 46 i spørgeskemaet.

måden at gå til selve træningssituationen. Hos de interviewede piger understreges det flere gange, at trænere ikke behøver at råbe af dem eller udpensle, hvor dårlige de er:

”Man står der jo fordi man kan lide at være der, og så er det ikke særligt sjovt at få skældud” (Int. 2).

Pigerne oplever således selv, at de bruger meget tid og mange ressourcer på deres sport, og de oplever det som en misforståelse, når de mødes med forestillinger om, at de er dovne eller uduelige:

”Der var nogen kommentarer, hvor man bare tænkte: Hold kæft er det meningen, I skal være her? De skal i hvert fald ikke snakke sådan til folk, hvis de gerne vil have, at folk skal blive ved” (Int. 6).

Alt i alt er der meget, der tyder på, at kommunikationen mellem trænere og piger er det mest centrale for, hvordan relationen opleves. Det er her henholdsvis forståelsen og misforståelsen træder frem.

Ønsket om 'at blive forstået' af trænerne sætter på denne måde fingeren på det centrale i balancen mellem nærhed og distance. Som piger i eliteidræt oplever pigerne, at de er anderledes end normen. I den idrætslige sfære sættes denne ud fra de mandlige udøvere og i den samfundsmæssige sfære sættes den ud fra 'almindelige piger'. Elitepigerne er ingen af delene. De er *”en af drengene selvom man var en af pigerne”* (Int. 7). Det er i denne dobbelte anderledeshed, at pigerne finder en måde at forvalte det modsatrettede pres. Analytisk kan der derfor peges på, at det at forstå pigerne på egne præmisser handler om at forstå den måde, de forvalter krydspreset. Det handler om at forholde sig til dem ud fra andre billeder og standarder end henholdsvis de mandlige og kvindelige stereotyper. Nærheden er på denne baggrund ikke automatisk lig med at snakke om personlige emner med pigerne eller fokusere for meget på pigernes følelser. Ligeledes er distancen ikke automatisk lig med at lægge afstand gennem autoritative tilråb eller bestemmelser.

7.2.4 Opsamling

For at opsummere kan der trækkes følgende frem i forhold til pigernes oplevelse af relationen til deres trænere:

- Hos pigerne fremstår idealbilledet på en god træner som en bror eller en far: En person der magter balancen mellem nærhed og distance ved på den ene side at bakke op og udvise forståelse for den enkelte, og på den anden side ikke gå for tæt på.
- Nærhed og distance italesættes som kønnede kategorier. Således menes kvindelige trænere at kunne forstå pigernes erfaringer som 'dreng-piger' og de problemer det medfører (nærhed); men samtidig ikke kunne give en optimal træning, fordi de ikke stiller store nok

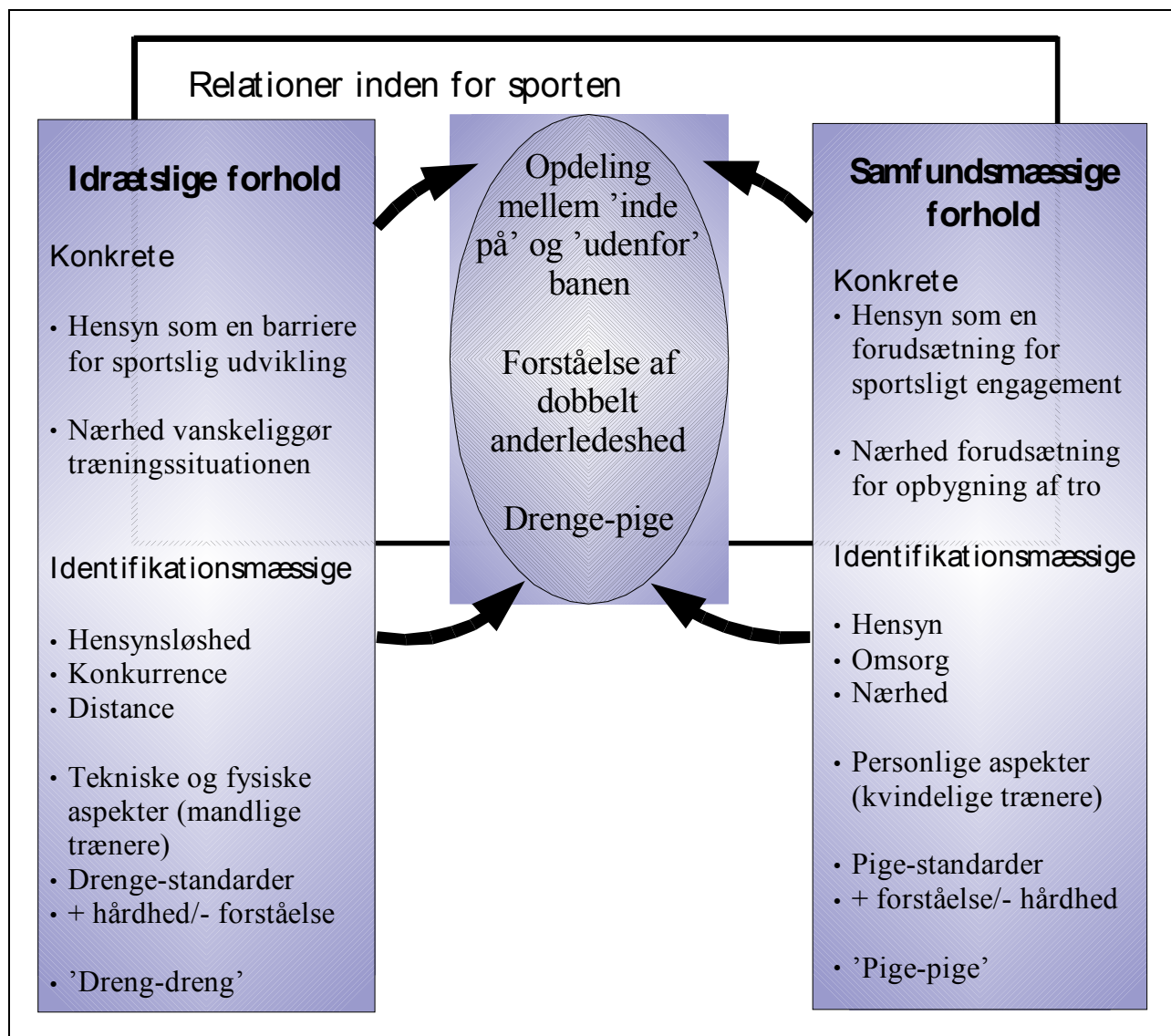
krav (manglende distance). Omvendt mangler mandlige trænere forståelsen for pigernes problemer (manglende nærhed), men opleves at kunne give en hårdere og mere attraktiv træning (distance).

- Forståelse udgør nøgleordet i den gode træneroplevelse. Analytisk kan ønsket om forståelse opfattes som et ønske om at opnå anerkendelse for sin dobbelte anderledeshed og ikke blive målt ud fra hverken de til sporten knyttede mandlige normer eller de til det samfundsmæssige knyttede kvindelige normer.

7.3 Krydspresets betydning for relationer inden for elitesporten

I dette kapitel er analyseret, hvorledes krydspreset mellem den idrætslige sfære og den samfundsmæssige sfære gestalter sig i pigernes relationer inden for sporten. Det kan beskrives i nedenstående figur:

Figur 19: Krydspres og relationer inden for sporten

Samlet viser figuren, hvorledes det krydspres, pigerne står i mellem den idrætslige sfære og den samfundsmæssige sfære, får betydning for pigernes relationer inden for sporten. Kassen til venstre i figuren illustrerer de normer, som pigerne forbinder med den idrætslige sfære. Der er tale om en række konkrete forhold, såsom at hensynet til hinanden virker hæmmende for at udvikle sig sportsligt og at nærheden til såvel træner som andre piger på denne måde kan være en hæmsko for den konkrete træningssituation. Kassen til højre illustrerer de normer, som pigerne forbinder med den samfundsmæssige sfære, og som virker ind på deres oplevelse af sig selv og de relationer, de indgår i inden for sporten. Her er der tale om konkrete forhold såsom hensynet til hinanden og nærheden som en forudsætning for opretholdelse af et engagement i sporten og en tro på, at deres

satsning holder. Ligeledes er der i begge kasser tale om en række identifikationsmæssige forskelle på, hvad der opfattes som standarder inden for idrætten og standarder for, hvad der regnes som passende opførsel i henhold til at være pige i den samfundsmæssige sfære.

Pigerne forbinder disse forskelle med henholdsvis en mandlig træningsstil og en kvindelig træningsstil. Krydspresset mellem den samfundsmæssige sfære og den idrætslige sfære, som vi har set udgør et generelt dilemma i relation til pigernes tilvalg af elitekarrieren, får på denne måde et bestemt udtryk i forhold til pigernes relationer inden for sporten.

I cirklen i midten illustreres, hvordan pigerne inden for sporten forvalter dette krydspres i samspil med andre piger og trænere. I relationen til de andre piger inden for sporten udgør træningsstrategien 'inde på' og 'udenfor' banen en måde, hvorved pigerne såvel i den konkrete træningssituation som på det identifikationsmæssige plan formår at balancere normerne fra den ene og den anden sfære. I relation til trænerne udgør behovet for at blive forstået i sin dobbelte anderledeshed den balance mellem nærhed og distance, som pigerne oplever som helt central for at vedblive med at satse på eliteidrætskarrieren.

8. Konklusioner og perspektiver

I nærværende undersøgelse er det blevet belyst, hvordan en række idrætslige og samfundsmæssige forhold virker ind på til- og fravalg af elitekarrieren blandt 15-18 årige piger indenfor håndbold, bordtennis, badminton og tennis.

Titlen på rapporten ”Elitekarriere på spil – En analyse af pigers elitetilværelse mellem samfundsmæssige og idrætslige normer” opsummerer for så vidt undersøgelsens konklusion: Elitekarrieren er et sats, som pigerne foretager. I det tilvalg, der ligger i dette sats, indeholdes en række fravalg i forhold til et ’almindeligt liv’ både på et konkret og identifikationsmæssigt plan. Forholdet mellem dét, der vælges til og dét, der vælges fra, manifesterer sig hos pigerne som et krydspres, hvor pigerne skal forvalte deres tilværelse i skæringsfeltet mellem ofte modsatrettede normer indenfor henholdsvis den samfundsmæssige og idrætslige sfære.

I pigernes satsning på elitekarrieren sættes forholdet mellem tilvalg og fravalg i spil, og udgør på denne måde hele tiden et grundlæggende dilemma. Det er dette dilemma – der viser sig i en række forskellige udformninger – som hele tiden udgør en trussel mod pigernes vedblivende satsning, og som på denne måde medfører, at elitekarrieren hos pigerne hele tiden er på spil. Elitekarrieren udgør aldrig - eller i hvert fald sjældent - det entydigt åbenlyse og sikre valg eller det valg, som er truffet én gang for alle.

I det følgende konkluderes og perspektiveres på tre overordnede pointer i relation til den elitekarriere, der er på spil.

- Det første drejer sig om pigernes satsning på eliteidrætten og det krydspres, der etableres i den forbindelse, og om troen som centralt komponent for at pigerne vedbliver deres satsning.
- Det næste er de forskellige udformninger, som krydspreset viser sig i, og de dilemmaer, som således er grundlæggende for det at leve en elitetilværelse som pige.
- Det sidste er krydspresets gestaltning i forhold til pigernes relationer inden for sporten. Der peges på, hvorledes en række forhold på den ene side virker som barrierer for sportslig udvikling og på den anden side udgør forudsætninger for sportsligt engagement – og dermed en fortsat satsning - hos pigerne.

For hver enkelt af de tre hovedpointer trækkes konklusionen af analysen først op, hvorefter en perspektivering anviser nogle områder, hvor det er vigtigt at være opmærksom, hvis man i fremtiden vil søge at ændre mønstre i til- og fravalg blandt pigerne.

8.1 Troen er altafgørende

Når pigerne tilvælger elitekarrieren, og dermed den idrætslige sfære, indebærer det et fravalg i forhold til aspekter indenfor den samfundsmæssige sfære. Disse aspekter har et konkret udtryk i form af, hvorledes pigerne organiserer deres tid, hvilken skoleform de vælger, samt hvor de eventuelt vælger at flytte hen for at kunne træne eller spille i en bestemt klub. På denne måde indebærer pigernes satsning på elitekarrieren, at de indretter deres liv anderledes end 'almindelige piger'. Denne måde at adskille sig fra 'almindelige piger' kommer på det identifikationsmæssige plan til udtryk i form af et fravalg af en central identifikationsmulighed inden for den samfundsmæssige sfære, nemlig identifikationen som 'rigtig pige' eller 'pige-pige', som det formuleres hos elitepigerne selv. At vælge eliteidrætten til indebærer altså, at pigerne som konsekvens kommer til at vælge noget andet fra. Det er forholdet mellem, hvad der vælges til det ene sted, og hvad det betyder i form af fravalg det andet sted, som tegner mønstrene til det krydspres, pigerne står i. Pigerne står således i et spændingsfelt mellem på den ene side et ønske om at tilrettelægge sit daglige liv efter sporten og på den anden side en opmærksomhed i forhold til de ting, de går glip af ved denne tilrettelæggelse samt den mangel på forståelse, de i den forbindelse oplever at støde ind i fra omgivelserne. På det identifikationsmæssige plan står de mellem på den ene side aktivt at distancere sig fra kategorien 'pige-pige' og værdsætte en række maskuline værdier, der forbindes med den idrætslige sfære. På den anden side stiller den idrætslige sfæres identifikationsmulighed som 'dreng-dreng' sig ikke direkte til rådighed, og der kan spores løbende frustration hos pigerne over at stå i denne midterposition.

Forholdet mellem tilvalg og fravalg er på denne måde noget, som pigerne løbende reflekterer over, og som betyder, at tilvalget af eliteidrætten hele tiden står på spil. Helt centralt i relation til disse refleksioner står forholdet mellem tro og tvivl. Motivationen til at satse på idrætten er knyttet til et ønske om at yde sit bedste og hele tiden være i progression med sporten, hvorfor troen på, at dette projekt kan lykkes, er altafgørende. Når troen er fremherskende synes tilvalget af elitekarrieren således mere uproblematisk, mens tvivlen dukker op i forbindelse med manglende anerkendelse og succes. Det er, når tvivlen dominerer, at forholdet mellem til- og fravalg tages op til revision, og det

er her, at fravalget af eliteidrætten tegner sig som en mulighed for pigerne. Troen bliver på denne måde altafgørende for, at pigerne vedbliver med at satse på eliteidrætten.

8.1.1 Perspektiver

I relation til troens centrale rolle tegner der sig en række perspektiver, som er væsentlige at forholde sig til, når man ønsker, at pigerne skal vedblive med at satse på eliteidrætten:

For det første er det væsentligt at bemærke, at pigernes tro på eget talent, og dermed tro på at deres satsning holder, er noget, der primært opbygges indenfor den idrætslige sfære. Sejre og forskellige former for udtagelser er væsentlige i denne forbindelse. Helt afgørende er imidlertid de involverede trænere, deres opbakning og evne til at 'se' og vurdere pigerne i forhold til deres styrker.

For det andet kan det bemærkes, at troen typisk svigter i forbindelse med en række omstændigheder, hvor pigerne tvivler på, at talentet holder, at de kan komme tilbage, eller at de kan klare den hverdag, der følger med eliteidrætten. Dette er typisk i forbindelse med overgange indenfor sporten, eksempelvis fra junior til senior, fra én klub til en anden, eller overgange i det civile liv, eksempelvis mellem folkeskole og gymnasium eller mellem gymnasium og videre uddannelse. Skader er en anden omstændighed, hvor tvivlen typisk melder sig. Der kan på denne baggrund være ræson i en særlig opmærksomhed mod pigerne i sådanne faser af deres liv. Vejledning og løbende opfølgning - både forebyggende og i de konkrete situationer - er derfor af afgørende betydning.

For det tredje tegner der sig i undersøgelsen to idealtyper - 'Flydere' og 'Fightere' - hvoraf den første gennemgående har bevaret troen gennem konstant opbakning, mens opbakningen hos den anden er blevet oplevet som mangelfuld, og troen hele tiden er tættere på at svigte. Identificeringen af disse idealtyper peger på, at 'elitekarrieren på spil' ikke kun drejer sig om, at pigerne satser, men også om hvorvidt de oplever, at der bliver satset på dem. I den forbindelse er det oplagt at bemærke, at der indenfor sporten ikke kan satses på alle, og at elite netop handler om udvælgelse. Det, der imidlertid skal understreges her, er, at undersøgelsen kun har omfattet piger, som pågældende landstrænere har udvalgt som piger, der havde potentialet til at blive elite, men som ikke alle har fortsat deres karriere. Blandt flere af de piger, der ikke længere dyrker eliteidræt, er oplevelsen ikke, at de har valgt idrætten fra, men snarere at de ikke er blevet satset på. Det, der går igen i disse oplevelser, er enten, at al opbakningen blev investeret i en anden pige, eller at den blev investeret i drengene. Forbundene såvel som de enkelte trænere og Team Danmark synes her at stå i et muligt

dilemma, nemlig på den ene side at bruge ressourcer på de dygtigste og ikke holde de mindre dygtige 'for nar'. På den anden side er det nærliggende at konkludere, at der er talenter som kunne have udviklet sig, men som tabes på grund af en for tidlig eller for ensidig ressourceinvestering fra de relevante instanser og aktørers side. Denne dobbeltsidighed bør danne grundlag for drøftelser blandt trænere, forbund, Team Danmark samt andre relevante aktører, med henblik på at vurdere om den skal håndteres anderledes i fremtiden.

8.2 Dilemmaer der ikke forsvinder

Indholdet i det krydspres, som pigerne står i, må forstås som en række dilemmaer, der især træder frem og bliver problematiske, når troen svigter. Det er imidlertid væsentligt at understrege, at dilemmaerne eksisterer hele tiden som et grundvilkår pigerne indtræder i, i det øjeblik de vælger eliteidrætten til. Dilemmaerne udspiller sig både på et konkret plan og på et identifikationsmæssigt plan.

På det konkrete plan står pigerne mellem på den ene side et ønske og krav knyttet til den idrætslige sfære om at indrette deres tid og bruge tid på sporten. På den anden side står kravet og ønsket om at bruge tid på venner, familie og ikke mindst på skolegang eller uddannelse. Ønsker og krav, der er knyttet til den samfundsmæssige sfære. Uddannelse står helt centralt for pigerne, og krydspreset mellem idrætten og uddannelsen må ikke alene forstås i relation til, hvor tiden investeres, men også i relation til de resultater som pigerne ønsker at præstere i begge sammenhænge. Det økonomiske spørgsmål viser sig i relation til dette dilemma, dels fordi et økonomisk behov her og nu betyder mere erhvervsarbejde og dermed endnu mindre tid at fordele mellem idræt, skole, venner og familie. Dels fordi der ikke følger en økonomisk sikkerhed med den sportslige progression, hvorimod en uddannelsesmæssig investering opleves som et mere sikkert sats.

Pigerne forvalter dette krydspres gennem det, de selv formulerer, som en 'resultatmæssig helgardering'. De satser således både på uddannelse og på sporten, hvorved de sikrer sig opnåelsen af resultater både her og nu samt i fremtiden.

På det identifikationsmæssige plan knytter pigerne en række modsatrettede forventninger og muligheder til henholdsvis den idrætslige og den samfundsmæssige sfære. I den sportslige sfære møder pigerne forventninger og får muligheden for sportslig præstation, mens de i den

uddannelsesmæssige sfære møder forventninger og får mulighed for en boglig eller akademisk præstation. Hos størstedelen af pigerne fremstår det centralt at leve op til forventningerne i begge sammenhænge. Hvor sportsverdenen af pigerne forbindes med dét at kunne præstere og blive målt på sine præstationer, knyttes der yderligere nogle andre dimensioner til uddannelsen. Dette drejer sig primært om det sociale aspekt og de venner, der skabes uden for sporten i denne sammenhæng. Her eksisterer forventninger om, men deri også muligheden for, at pigerne kan slappe af og være en 'almindelig pige'.

Hos pigerne forvaltes krydspresset mellem forventningerne i de to sfærer ved at bruge de to sammenhænge som et rum for dobbelt anerkendelse. Dette betyder dels en oplevelse af positivt spill-over, hvor gode resultater og anerkendelse i den ene sammenhæng giver selvtillid i den anden sammenhæng, og hvor manglende resultater modsat ikke rammer så hårdt, fordi der er et andet rum at præstere i. Dels fungerer dette dobbelte rum for anerkendelse som en gardering, hvor presset fra den idrætslige sammenhæng kan blive sat på pause ved at opleve en anerkendelse eller blive set på med ganske andre briller af vennerne udenfor sporten.

På det identifikationsmæssige plan kan der endvidere identificeres en række karakteristika, som pigerne oplever at støde ind i inden for de to sfærer, og som de hele tiden svinger imellem at identificere sig i med- og modsætning til. At hygge, shoppe, slappe af, være passiv, drikke te, læse blade, gå op i sit udseende etc. er således karakteristika, som pigerne forbinder med et almindeligt pigeliv eller med det at være 'pige-pige'. Pigerne oplever at blive distanceret og distancerer sig aktivt fra dette ved i stedet at fremhæve, at de som idrætspiger er kendetegnet ved at have travlt, være aktive, dyrke sport og være afslappede i forhold til sit udseende. Omvendt er det centralt, at pigerne som eliteidrætspiger ikke oplever kategorien 'dreng-dreng' som en identifikationsmæssig mulighed. Eller rettere: at de trods deres forskellighed fra 'almindelige piger' ikke automatisk bliver lig med de maskuline idealer, som de forbinder og oplever at møde i den idrætslige sammenhæng.

Pigerne forvalter denne paradoksale og samtidige mulighed og umulighed for identifikation som en form for "dobbelt anderledeshed". Mange af pigerne forstår nemlig sig selv ved hjælp af kategorien 'drenge-piger', og skaber på denne måde en identifikationsmulighed som "dobbelt anderledes". Dvs. som nogen, der - i kraft af, at de er piger - på én gang ikke til fulde lever op til de maskuline karakteristika, der præger idrætsverdenen, og samtidig - som eliteidrætsudøvere - ikke til fulde

bærer de feminine karakteristika, der forbindes med at være 'almindelig' pige i den samfundsmæssige sfære. Med andre ord: pigerne er "dobbelt anderledes", endsige anderledes både i idrætslige og samfundsmæssige sammenhænge.

8.2.1 Perspektiver

En væsentlig pointe i forhold til de dilemmaer, der tegner sig i pigernes elitetilværelse, er, at disse dilemmaer udgør et grundvilkår, som aldrig for alvor forsvinder for pigerne. Det kan på denne baggrund synes mere nærliggende at forstå og understøtte, den måde pigerne formår at forvalte dilemmaerne frem for at arbejde på deres afskaffelse. Følgende perspektiver tegner sig i den forbindelse:

For det første er det værd at bemærke, at det økonomiske forhold ikke i sig selv udgør et primært forhold i forbindelse med pigernes overvejelser om til- og fravalg, men at det snarere har sin vigtighed i forbindelse med den måde, det forstærker de andre dilemmaer. Mens de fleste piger er indforståede med, at chancerne for på lang sigt at kunne leve af sin sport er relativt små, rejser flere af pigerne forslag om støtteordninger, der kan mindske et oplevet behov for erhvervsarbejde. Dette vil ikke fjerne de andre dilemmaer, men det vil reducere økonomiens forstærkende effekt.

For det andet synes det væsentligt at forstå og respektere pigernes behov for en resultatmæssig helgardering. At pigerne satser på både sport og uddannelse kan forstås som en dobbelt målrettethed, hvor pigerne aktivt sætter sig mål inden for begge sammenhænge. Når det er sagt, skal det fremhæves, at der hos de pågældende piger er tale om en helt usædvanligt høj gymnasial uddannelsesfrekvens, der ligger langt over piger udenfor eliteidræt i samme aldersgruppe. Flere piger giver udtryk for at vælge Team Danmark-ordninger af pragmatiske årsager, således at de kan kombinere uddannelse og idræt. Det kraftige fokus på, at de unge skal kunne uddanne sig ved siden af elitekarrieren - kombineret med eksistensen af Team Danmark-ordninger for gymnasiet - kan medføre at nogle, der ellers ikke ville have taget en gymnasial uddannelse, alligevel vælger gymnasiet af praktiske årsager og 'fordi de andre gør det'. Dermed bidrager idrætsverdenen i en vis forstand til at udsætte pigerne for et større krydspres. For flere af disse piger ville andre uddannelsesmuligheder måske være mere tiltrækkende, hvis det var muligt at kombinere dem med eliteidrætten. Spørgsmålet er, om disse piger kunne opnå en resultatmæssig helgardering gennem andre uddannelser. Uddannelser som de i højere grad lystede, og hvor præstationskravene derved føltes lettere at honorere.

For det tredje ligger der i pigernes forvaltning af det dobbelte rum for anerkendelse nogle muligheder, som eventuelt kunne udnyttes yderligere. Flere piger fremhæver således idrætsmæssige fremskridt som et resultat af at have opgivet nogle faste mål eller været væk fra den sportslige sammenhæng. Den selvtillid pigerne i den forbindelse har fået fra en anden sammenhæng eller den pause, det har givet dem, fremstår her som den forløsning, der skulle til, for at de mere afslappede gik ind og 'bare spillede'. Det er på den baggrund en overvejelse værd, om svaret på idrætsmæssige fremskridt ind i mellem kan ligge i at skabe muligheden for, at pigerne kan udfolde sig i en anden sammenhæng end den sportslige.

For det fjerde er det helt afgørende for pigerne, at de ved at være flere sammen om at satse skaber sig en fælles platform til at forvalte den dobbelte anderledeshed. At der er andre piger, for hvem de grundlæggende dilemmafyldte vilkår er de samme og med hvem, der skabes mulighed for fælles identifikation, er således essentielt. På den baggrund synes det afgørende, at der skabes forhold og miljøer, hvor pigerne får mulighed for at dele erfaringer og oplevelser. Et sådant miljø er naturligvis lettere at skabe i en holdidrætsgren med et stort spillergrundlag, men noget tyder på, at man i de individuelle sportsgrene i visse tilfælde bør satse en smule bredere, end man gør for nærværende. Dette kunne muligvis både skabe et bedre socialt miljø og gøre nogle 'Fightere' til 'Flydere', fordi de følte, at nogen vil satse på dem (jf. også ovenfor vedrørende 'tro'). Derved bidrages til at skabe et bredere rekrutteringsgrundlag, og formentlig et mindre fravalg.

8.3 Anerkendelse af pigernes situation

Det krydspres, som pigerne står i mellem den idrætslige og den samfundsmæssige sfære, får sit eget udtryk i relationerne indenfor sporten. Når pigerne skal agere i disse relationer, sker det således i forhold til de normer og forestillinger, som gør sig gældende i de to sfærer, og pigernes forvaltning af egen rolle udgør et forsøg på at balancere disse forhold.

I pigernes indbyrdes relationer har de en oplevelse af at være mere hensynsfulde overfor hinanden, end sportens drenge er. Dette opfattes af pigerne som både en barriere og en forudsætning for deres sportslige udvikling. En barriere fordi de ikke får det optimale ud af deres træning; men en forudsætning fordi hensynet forbindes med opbyggelsen af et socialt træningsmiljø, som er helt centralt for pigernes fortsatte satsning. På samme måde opfattes nærhed i relation til træneren som

en barriere, idet det kan vanskeliggøre kommunikationen imellem træner og udøver; men samtidig en væsentlig forudsætning for opretholdelse af et engagement i sporten og en tro på, at deres satsning holder.

Dette dilemma mellem nærhed og distance søger pigerne at overkomme ved at dele det sportslige rum op i to: Et rum 'inde på banen' og et rum 'udenfor banen'. Inde på banen kan pigerne forfølge deres mål om at vinde etc. uden at tage hensyn til deres modstander, mens de udenfor kan opretholde den nære relation til hinanden. Eller mere abstrakt kan de 'inde på banen' tilvælge identifikationen med maskuline værdier som konkurrence, distance og hensynsløshed, som samtidig er dem, der forbindes med den sportslige sfære. 'Udenfor banen' kan de omvendt identificere sig med feminine værdier som omsorg, nærhed og hensynstagen, der er værdier, der i den samfundsmæssige sfære forbindes med at være en 'rigtig' pige. Der er således også nogle identifikationsmæssige ting i spil, i hvad der opfattes som standarder indenfor idrætten, samt hvad der opfattes som standarder indenfor den samfundsmæssige sfære.

Pigernes relation til deres trænere og oplevelsen af at få støtte og opbakning fra denne kant er altafgørende for, om pigerne vedbliver med at satse på deres sport. Pigerne italesætter den gode træner som en, der kan balancere nærhed og distance, eller mere konkret, som kan give både hård træning og udvise forståelse for pigerne. Pigerne forbinder disse ting med henholdsvis en mandlig træningsstil og en kvindelig træningsstil. Hvor den mandlige træner forbindes med en hård træningsstil, som samtidig ikke udviser forståelse for pigerne, knyttes den kvindelige træner til manglende hård træning og forståelse. Pigerne vil imidlertid have begge dele. De værdsætter den mandlige stil, idet den netop giver dem mulighed for at træne hårdt og blive bedre; men de værdsætter samtidig den kvindelige stil og ønsket om at blive 'forstået' står meget centralt for dem. Dette ønske om 'at blive forstået' skal ses i forhold til pigernes position som dobbelt anderledes. Trænerens forståelse kan ses som en anerkendelse af, at pigerne ikke er som de andre drenge i idræt og ikke kan måles efter en drengemålestok; men at de heller ikke er som 'almindelige piger', der kan måles efter pigestandarder. Ud fra sådanne standarder vil pigerne ofte blive defineret negativt, idet de jo netop hverken er 'drenge' eller 'almindelige piger'. Det handler altså om at se dem som noget andet - at se deres styrker ud fra egne standarder. Anerkendelsen af denne dobbelte anderledeshed er således væsentlig for, at pigerne opbygger og opretholder troen på dem selv og troen på, at de bør satse på deres idræt.

8.3.1 Perspektiver

På baggrund af ovenstående kan man trække nogle perspektiver frem som kunne være værd at overveje i forhold til, hvordan man opfatter og omgås elitepigerne.

For det første kunne det være væsentligt at støtte pigerne i, at man godt kan 'gå til den' inde på banen og samtidig undgå at lade det påvirke de indbyrdes relationer udenfor banen ved at skabe et miljø, hvor begge dele kan eksistere side om side. Dette kunne måske opnås ved at støtte opbyggelsen af et socialt træningsmiljø og således anerkende, at den omsorg, som pigerne udviser overfor hinanden, har værdi. Der er flere piger, der giver udtryk for, at de relationer, hvor de netop magter at adskille 'inde på' og 'udenfor', ofte er til piger, de kender rigtig godt og i øvrigt har et nært forhold til.

For det andet kan pigernes større hensyntagen til hinanden virke som en barriere; men også som en forudsætning for at opretholde et træningsmiljø, der kan fastholde pigernes satsning. Gennem at anerkende den dobbelte funktion af denne hensynstagen kan man opbygge en større forståelse for pigerne som måske anderledes end drengene, men også som positivt anderledes.

For det tredje er det relevant at bide mærke i, at trænerne er af afgørende betydning for pigernes tilvalg af idrætten. Det er gennem opbakningen fra træneren og en relation mellem træner og udøver præget af god kommunikation, respekt og forståelse, at pigerne opnår den tro på sig selv, som er så vigtig for deres fortsatte satsning. I den forbindelse kunne man overveje at forsøge at øge både viden og fokus på de implicite billeder, der gør sig gældende, og den kommunikation der følger heraf.

For det fjerde kan man i den forbindelse tilføje, at forståelse og god kommunikation ikke nødvendigvis betyder, at man skal tale med pigerne om deres personlige problemer eller gøre for meget ud af deres følelser. Måske betyder det nærmere, at man skal søge at undgå at måle pigerne ud fra vante forestillinger om, hvordan man ville forvente en dreng eller en pige ville agere, men anerkende at pigerne står i et krydspres mellem disse forestillinger.

9. Litteraturliste

- Breivik**, Gunnar, Runar Gilberg, (1999), "Hvorfor ble de beste best?". Norges idrettshøgskole. Institutt for samfunnsfag.
- Butler**, Judith (1993), "Bodies that Matter: The Discursive Limits of 'Sex'", Routledge, London & New York.
- Callewaert**, Staff, (2003), "Fra Bourdieus og Foucaults verden". Akademisk Forlag.
- Hall**, Stuart (1992), "The Question of Cultural Identity" i S. Hall, D. Held og T. McGrew, (red.): *Modernity and its Futures*, Polity Press, London.
- Hansen**, Peter Johannes, (1995), "Eliteudøvernes vilkår. Undersøgelse af danske eliteidrætsudøveres idrætslige og sociale vilkår. Undersøgelsesrapport samt bilag 1 og 2. Center for idrætsforskning.
- Jensen**, Bente og Bjarne Hjort Andersen (1998), "Børn og eliteidræt – i tal", Københavns Universitet. Institut for Idræt.
- Juulskjær**, Malou (2002), "...Og hjortene brøler i brunsttid" i Leonora Christine Skov (red.): *De røde sko*, Tiderne Skifter.
- Kane**, Mary Jo og Susan L. Greendorfer (1994), "The Media's Role in Accomodating and Resisting Stereotyped Images of Women in Sport" i *Women, Media and Sport: challenging gender values*, Sage, London.
- Kvale**, Steinar (1997), "InterView", Hans Reitzels Forlag, København.
- Laclau**, Ernesto (1990), "New Reflections on The Revolution of Our Time", Verso, London/New York.
- Larsson**, Håkan, (2001), "Iscensättning av kön i idrott. En nutidshistoria om idrottsmannen och idrottskvinann". HLS Förlag. Lärarhögskolen i Stockholm. Institutionen för samhälle, kultur och lärande.
- Nielsen**, Klaus, Anders G. Nielsen, Stig Møller Christensen & Rasmus K. Storm, (2002), "Kontraktspillere i fodbold og håndbold. Undersøgelse af sociale, uddannelsesmæssige og sportslige vilkår for danske kontraktspillere 2002". Bind I & Bind II. Poula Helth Rådgivning ApS, Roskilde Universitetscenter & Team Danmark.

Nielsen, Klaus, Anders Godthjælp Nielsen & Rasmus K. Storm, (2000), ”Den danske subelites vilkår år 2000. Undersøgelse af subeliteidrætsudøveres sociale og idrætslige vilkår. Bind I – III. Roskilde Universitetscenter og Team Danmark.

Pedersen, Inge Kryger, (1998), ”Den excellente præstation. Elitesport, kvinder og karriere”. Ph.d.-afhandling, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Sundhedsstyrelsen & Kræftens Bekæmpelse, (2001); ”Unge livsstil og dagligdag i 2001 – geografiske forskelle og ligheder”. Sundhedsstyrelsen og Kræftens bekæmpelse.

Sundhedsstyrelsen, (2003), ”Befolkningens motivation og barrierer for fysisk aktivitet”. PLS Rambøll Management for Sundhedsstyrelsen.

Søndergaard, Dorte Marie (2000), ”Tegnet på kroppen”, Museum Tusulanums Forlag, Københavns Universitet.